(c) 2006 Ministerio de Cultura

Anteq̃ perſcuteris: non reprehendas:
Intellige prius: et tunc increpa.

Clariſſimi et perſpicaciſſimi iuris vtriuſqȝ doctoris dñi Arnaldi Albertini canonici hereticeqȝ prauitatis apoſtolici inquiſitoris tunc Maioriceñ. nũc vero Valentineñ. ac Epiſcopi Pattẽſis

15 34.

tractatus ſiue q̄ſtio: de ſecreto: neceſſaria q̄dem et per utilis: olim in lucem edita: modo autẽ a vicijs impreſſorũ purgata: iterũ ꝓdit.

Prologus.

¶ Permagnifico domino Joāni Royz de Calcena baroni de Ryeſio apud regnum Sicilie: ac inuictiſſimi domini domini Caroli impera- toris ſemper auguſti: catholiciqꝫ Hiſpani arū regis ſecretario Arnaldus Alber tinus iuris vtriuſqꝫ doctor cano nicus ⁊ inquiſitor Maiori- cenſis Salutem.

SEpe legi permagnifice vir: domi num noſtrum Jeſum chriſtum generis humani redemptorē poſt aſſumptā de intemerate Marie virginis vtero huma nitatem: pro redemptione noſtra: fundationeqꝫ ſponſe ſue eccleſie multa paſſum opprobria: ſanguinemqꝫ fundere inno centem in ara crucis non dubitaſſe. Sed ingrati mortales multiplicibus variiſqꝫ conatibus eam demoliri meditati ſunt. Dauid pro- phetarum eximio ſic atteſtante. Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea: Nam ſi principium naſcentis eccleſie repetamus: duram offendemus fuiſſe phariſeorum Tiranidem: qui poſt aſcenſum Chriſti ad celos: in diſcipulos ipſius predicantes ſeuiebant. Hinc progreſſa eſt rabies multorum principum ſub quorum ditione quaſi infinita hominū multitudo zelo fidei catholice do mino Jeſu Chriſto per martyrium fuit conſecrata: tanto quidem odio tunc perſequebantur eccleſiā: vt chriſtiani quaſi greges ouium ducerentur ad mor tem: et ſuper altaria occidebantur: plures tunc interfecti pontifices maximi: epiſcopi: virginū integerrima corpora dilaniata. plurime matrone: ingenua nobiliaqꝫ chriſtianorum corpora ludibrio et neci atroci expoſita ſunt: dirute eccleſie: ad altaria chriſti ſtabulati equi: ⁊ martyrū effoſſe ſunt reliquie: vbiqꝫ luctus/vbiqꝫ gemitus/ſingultus lachrime: ⁊ plurima mortis ymago. Conti nue enim ſanguis effundebatur: adeo vt multe fluuiorum aque in humanum cruorem mutari potuiſſent. Et ideo chriſtiana religio ſanctorū meritis: ⁊ ſan guine martyrum tanꝙ lapidibus viuis ⁊ precioſis ornata: ſplendet virtuti- bꝰ ⁊ micat exemplis. Sed cum domino placuiſſet huiuſmodi flagella ſuſpen dere. Dilatataqꝫ foret eccleſia ⁊ tanꝙ regina in veſtitu deaurato circumda ta varietate: inimicus homo cepit in vinea domini ſeminare zizaniam: hinc ceperunt hereſes ſerpere: ⁊ pullulare tanꝙ hedere ſequaces: ⁊ vites abundā tes lateribus eccleſiarum adherere nitebantur: principium oculis tenebras ꝑmittentes. Hinc maledictus Arrius vnitatem eſſentie negans: dicebat ꝑ- ſonas diuinas eſſentialiter differre: filium quoqꝫ ſeparare ab illa eterna ⁊ inef

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fabili dei patris ſubſtantia conabatur: minorem patre creaturamqꝫ eſſe affirmando. Hinc Manicheus: qui duo poſuit pertinaciter principia. Hinc Pelagius: qui pueros peccatum originale contrahere negabat: hinc grecus ille Origenes: q̄ male ſenſit de patre: peius de filio: peſſime de ſpiritu ſancto: hinc Jouinianus affirmauit matrimonium equari virginitati: hinc peſſim⁹ ꝛ turpiſſimus ille Heluidius blaſfemus hereticus: qui ſuo temerario auſu affirmare non erubuit: puriſſimam matrem chriſti non permanſiſſe virginē poſt partum. Hinc Macedonius: Uigilantius. Ualentinus: Hebion Julian⁹: Deſiderius: Serdonius: Donatus: Apoluarius: Heradius. Et demū plures hereſiarche: qui ſuo nephando ꝛ execrando dogmate: ſponſam vnicam chriſti maculare nixi ſunt. Sed quia idem Dauid propheta repreſentans eccleſiā inquit. Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea: ꝛ enim non potuerunt mihi. Non deffuerunt vnq̄ꝫ diuina ſuffragia fluctuanti eccleſie. Nam tempore primitiue eccleſie affuerūt illa duo fulmina. Petrus ꝛ Paulus deffenſoreſqꝫ accerrimi: qui principium eccleſie nomina merito ſibi vendicarunt. Tirannica vero ſeuiente rabie: fuit ille ſanctiſſimus beatus Silueſter maximus pontifex: qui diuino fauente auxilio meruit ſuo tempore ſeuam rabiem imperatorum ſedari ac imperio Romano decorari eccleſiam: ꝛ feruente hereticorum inſania ſurrexere prouidentia fauente diuina glorioſiſſimi patres: ac indelende recordationis Gregorius. Ambroſius. Auguſtinus: ꝛ Hieronymus. Jnuiolabilia ciuitatis Hieruſalem propugnacula: qui ſua eminenti ac inuincibili doctrina illos deuicere: ac eorum ſequaces complices ꝛ fautores exterminari tanq̄ꝫ peſtem elaborarunt. Sed proh dolor noſtra tempeſtate alij occulti: ꝛ infeſti ſurrexerunt heretici: quorum aliqui ponentes manum ad aratrum reſpicientes retro a chriſtiana religione ad iudaycam perfidiam conuolantes apoſtatarunt: meſſiā in lege moſaica promiſſuꝫ veniſſe negantes. Alij in illam damnatam hereſim incidunt legem cum euangelio: ꝛ circūciſionem cum baptiſmo obſeruantes. Nec hoc quidem tempore deffuerunt eccleſie deffenſores Hi. n. ſunt heretice ꝛ apoſtatice prauitatis inquiſitores: quos ſummi pontifices accedente peritione catholicorum regum per vniuerſam Hyſpaniam conſtituerunt: qui hos exterminare ꝛ comprimere quottidie inuigilarent. Triūphauit igitur his quattuor perſecutionibus proſtratis ipſa domina eccleſia, ꝑ vt pſalmiſta prophetauit inquiens: ſuper aſpidem ꝛ baſiliſcum ambulabis: ꝛ conculcabis leonem et draconem. His enim quattuor ferocibus animalibus quattuor eccleſie perſecutiones demonſtrātur. Uerum qui negotio huius inquiſitionis ſanctiſſimo fauorem exhibere ſuum non ſunt veriti: magni meriti apud deum: grandiſqꝫ cōmendationis inter mortales honore digni ſunt. Et vt ceteros omittamus: occurrit nobilitas tua. Cuius inter initia tanti negotii non defuerunt lucubrationes: opera: eloquentia: ceterequꝫ animi tui dotes quin illud ſumopere augere: ꝛ ei fauere elaboraueris: ꝛ ob id non dubito te felices huius mundialis vite ſucceſſus: ꝛ glorie eterne premia ꝛ fructum aſſequuturum: eos vero qui illud impugnare meditati ꝛ conati ſunt: de periculis i pe

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ricula: de infortunio ad infortunia: ⁊ de morte in mortem ruituros. Hinc tuis
in herens veſtigijs: nobiliſſim⁹ dominus Ugo de Urrias ex ſorore tua nepos
a ſecretis ceſareis: vir ſane integerrimus ⁊ omni laude dignus: eodez ductus
zelo huic ſancto negocio: tum apud ceſarem: tum apud pontificem/ ſuffraga
ri non ceſſat: vt merito pares laudes diuinaqz beneficia ambo promereami-
ni. Et cum nuper in regno Maioricenſi caſus dubius occurriſſet circa reuela
tionem certe perſone mihi faciendam: ⁊ hincinde plurima dicerentur. Et in
ter doctores varie promulgarentur ſententie: intellexerimqz ex litteris nobi-
litatis tue: mee opinioni te adherere. Uolui mandare ſcripto: quid ſacra the
ologia iuriſqz cenſura circa hoc cenſeant. Scripſi igitur huius dubij diſputa-
tionem: quam non ſic copioſam ſed breuiorem ad reuerendiſſimum illuſtriſſi
mumqz. D. dominum Adrianum. S. R. E. Cardinalem iquiſitoremqz ge-
neralem in regnis Hiſpaniarū his diebus proxime lapſis tranſmiſerā. Nūc
vero latius extenſam ad pręſtantiam tuam mittendam duxi: eam nomini tuo
dicando: vt ſi ſapientię tuę videatur palā omnibus fiat: tuoqz ducatur
arbitrio: dabit tamen veniam benignitas tua occupationi tanto-
rum negotiorum huius officij: quibus ad ſaturitatem inuo-
lutus ſum: nec potui facere in ea que intendebam. Suſ
cipias rogo has primitias tua ſolita clementia:
vt benigno fauore amplectaris ꝓſequariſqz
p̄cor. Scio enim ꝙ ſi alacri animo hoc
opuſculum acceperis: ſpiritum
illi dabis: meqz ad maiora cō
plenda (que cepi) ſcribē
dū incitabis: ac emu-
lorū conatus eua
neſcēt: et ora
eorum ſeuiſ
ſima clau
dētur.

✠

¶ Maioricis.·:·

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Illuſtriſſimo ⁊ reuerẽdiſſimo in chri
ſto patri ac domino meo domino Adriano Florentio traiacteñ.
S. R. E. preſbitero Cardinali tituli ſanctorum Joãnis ⁊ Pau
li epiſcopoqꝫ Dertuſenſi nũcupato inquiſitoriqꝫ generali in Hiſpanie regnis
Arnaldus Albertinus natione Hiſpanus: patria Maioriceñ. vtriuſqꝫ iuris
doctor minimus: canonicus inquiſitorqꝫ heretice et apoſtatice prauitatis in
regno maioricarum inſuliſqꝫ adiacentibus: a ſanctiſſima ſede apoſtolica depu
tutus. Succeſſus proſperos: felicitatemqꝫ perpetuam.

Cum inter multiplices audaceſqꝫ e
mulorum cognatus ſplẽdorem huius ſacre inquiſitionis offi
cij concutientes reuerendiſſime pater: illi ſint maximi: qui a
tortuoſis ſerpentibus hoſtibuſqꝫ occultis ex eorum peſſimo
afflatu procedunt: inficiunt quidem aerem: oculos caligare
faciunt: et aures obtundunt vt alijs laqueum parent. Adeo
ꝙ auram ſolaribus radijs coruſcantem conſpicere vix poſſint: moreqꝫ aſpi-
dis veritatem vidẽtes et audientes: non videant neqꝫ audiant: ac viam qua
ambulant difficilem et periculoſam reddant: et in Labyrinthum erroris ple
rumqꝫ incidunt: interqꝫ ſcopulos cadentes enſem euaginatum apprehendũt
vt euadere poſſint. In profundũ tamen omni diuino ⁊ humano auxilio deſti
tuti mittuntur: nec aliorum exemplo deterriti ſeipſos emendant. Sed ad in-
ſtar pharaonis in flagellis duriores fiũt. Hi ſunt enim qui hoc ſanctum in-
quiſitionis negotium contra hereticos ⁊ apoſtatas a ſanctiſſimis Romanis
pontificibus inſtitutũ: multiſqꝫ priuilegijs ab indelebilis recordationis Fer
dinando Hiſpaniarũ rege: ⁊ a feliciſſimo inuictiſſimoqꝫ domino Karolo im-
peratore ſemper Auguſto nunc regnante decoratum perſequuntur: quod tũ
venenoſis verbis ac ſerpentinis morſibus flagicijſqꝫ falſo impoſitis: ⁊ ſubter
raneis meatibus demoliri nituntur: tum etiam cum verbis locus non datur:
ad arma vt furijs infernalibus exagitati ⁊ furibundi proſiliunt: quibus tenẽ
tes gubernacula mutilare: ⁊ occidere tentant/ vt concuſſis columnis totũ cor
ruat edificium/ ⁊ quod iuſticia aſſequi nõ poſſunt/ ad id tyrannorum more co
nantur. Et quum huiuſmodi deprehenſa ſcelera eorumqꝫ auctores comprime
re iudices inuigilent/ non deſunt defenſores: qui hos excuſare meditant᷑/ mo
do ſcandalum/ nunc iuris non eſſe/ tunc non expedire fingentes/ quos potius
gladio ancipiti contra hereticos eorumqꝫ fautores armari deceret/ ꝙ̃ defen-
ſionis clypeo illos protegere/ non quidem eſſent ſcelerati homines ſanguineꝫ
humanum ſitientes/ ſi non forẽt eorum protectores. ſed qui alijs viam preua
ricandi patefaciunt patefactamqꝫ defendunt/ longe ipſi magis preuaricãtur.
Uerum tot tendiculis/ ⁊ inſidijs inimicorum paratis/ deus omnipotens non
ſinit illud perire/ adeo ꝙ de ipſo merito dici poſſit/ vt ſimile ſit arturo qui ſem
per vertitur ⁊ nunꝙ̃ mergitur/ immo dum vertitur erigitur/ ⁊ illius propriũ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eſſe ſolet/quod de eccleſia ſanctus Hylarius clamat. Ut tunc vincat quum leditur/tunc intelligit quū arguitur/tunc erigitur/cū ſuperata videtur. Archa enim Noe/per quā illud deſignari videtur inundationibus cōcuſſa/eleuata eſt in ſublime: vt quātum alij inſidiātur/tantū hoc dilatatur/ ⁊ fluctibus quidē eliditur/ſed fundamentū/quod ſupra petram eſt/nō caſſatur: quiqꝫ illud impugnat ſeipſum diſſoluit/hoc autē ſacrū officiū fortius eſſe oſtendit. Hinc eſt ꝙ cum his diebus ꝓxime lapſis reuerendiſſima dominatio veſtra me huic officio indignū motu proprio prefecerit. Inter eiꝰ auſpicia/non nulli diabolico mouente ſpiritu filij perditionis ⁊ iniquitatis autores ſurrexerūt/ qui occultis machinationibus promotorē fiſcalē huius officij / virū quidē pacificū: dei timore correctioneqꝫ iudiciaria poſtpoſitis occidere moliūtur. Cūqꝫ hoc a ſacerdote id mihi denūciante audiſſem queſiſſemqꝫ ab eo/a quo hoc facinus perpetrandū didicerat/vt ſcita perſona ad auctorum noticiam deuenire poſſem. Quod debitū iuſticie exigere videbatur/vt remedio pacis cūcta componerē/audaciaqꝫ eorū comprimeretur/producebaturqꝫ inquiſitione huius ſceleris/a parte (cuius ītereſſe agebatur) in teſtem: oppoſuit idē ſacerdos/ ad id ſe non teneri: quum perſona/a qua facinus committendum intellexerat/ſe ipſam eidem ſacerdoti commiſerat in ſecreto/non autē in confeſſione ſacramētali/nec ſub ſigillo confeſſionis/⁊ dum precedentibus pluribus monitionibus gratioſe impenſis/a me per cenſuras eccleſiaſticas compelleretur/in ſua opinione perſeuerat. Et quia ad decus eccleſiaſtici ſtatus ſuperiores iudices conſtituti ſunt/ad quos a minoribꝰ maiores cauſe ⁊ ambigue referantur: vt ſi qua inſurgat dubietas/ſtatera iuſticie illuminetur. Ea propter dominationem veſtrā conſulendā duxi/ad quā iuratā ⁊ ſcriptā dicti ſacerdotis cōfeſſionē mitto/iuriſqꝫ allegationes veloci calamo a me editas. Ex quibus contingētia facti/iuriſqꝫ cenſura perpenduntur. Ut Do. U. pro ſua eminēti doctrina/ qua inter alios pollet/pro teſtimonio conſcientie/quo in domino gloriatur / ⁊ demum pro zelo fidei ⁊ iuſticię quo erga deum ardet/huius dubitationis ſcrupulum clarificet. Et veritas iuſticie non ommittatur/oraqꝫ emulorum petulantia claudantur/ac deniqꝫ futuris caſibus medicamenta preparentur / quūlōge melius ſit/in tempore occurrere ꝙ poſt exitum vindicare Maioricis.

1 ¶ Et qum ex facto ius oriatur vt eſt argu. in. c. de muliere
de ſpōſ. l. ſi ex plagis. §. icliuo. ff. ad. l. aqliā. Ideo iudici debet factū pure ⁊ ſim
pliciter narrari argu. c. dilecti de foro cōpe. tradit Alber. de roſa in. l. vt reſpō
2 ſum. C. de trāſac. factiqꝫ ītērꝑtatio plerūqꝫ prudētiſſimos fallit vt dicit iuriſ
3 ꝯſultꝰ ī. l. ij. ff. de iuris ⁊ facti igno/vnde volētes bene iudicare ſemꝑ ad hoc la
4 borāt vt veritatē facti habeāt/ꝓpter hoc cōtra partē īauditā nō poſſunt aliq
recte cōſulere ⁊ iudicare capitulo primo de cauſa poſſ. ⁊ ꝓp. qꝛ factū poteſt ſe
aliter habere ꝙ altera partiū narret. Et merito iuriſcōſultꝰ ſceuola in ꝓmul
gatione ſuarum legum plerūqꝫ adijciebat/ſecundum ea q̄ ꝓponuntur. l. cre
5 ditori ī pricipio. ff. de libera. lega. cū ſimilibꝰ. qꝛ ſepe ex breuiſſima facti mutati
one totū ius mutatur vt dicit ſpecu. in titulo de aduoca. §. tertio circa princi-
pium. Et idcirco facti vera contingentia hic inſeritur que talis eſt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Col. I.

Quidam laicus re
uelauit ſacerdoti: ꝙ nonnulli molie=
bantur occidere promotorem fiſcalē
officij inquiſitionis: eumqꝫ etiam ex
plorauerunt. Sed nō fuit data opor
tunitas hoc faciendi: rogabat etiam
vt dictus ſacerdos nunciaret hoc mi
hi: qui certiorarem dictum promoto
rem: ſibiqꝫ poſſet cauere: perſona ta
men reuelantis non expreſſa nec no=
minata/ quum ſe ipſam commiſſerat
dicto ſacerdoti in ſecreto: ⁊ poſt pau
cos dies quidam incognitus in habi
tu trāſformato domum dicti promo
toris de nocte ingreſſus: ſub colore ne
gotiorum fidei: volebat perſuadere
dicto promotori: vt ſecum veniret ex
tra domum: inſidiaſqꝫ paratas poſ=
ſet ad effectū deducere: ⁊ quia dictus
promotor erat cum duabus mulieri
bus ī domo: illaqꝫ fuiſſet clauſa poſt
illius ingreſſum / non fuit auſus in il
lum irruere: hinc craſtina die dictus
promotor poſita clamoſa in ſinuatio
ne verbo coram me: requiſiuit: vt in=
quiri mandarem/ quiſnam eſſet / qui
comiſſurus erat delictum in eum: no
minauitqꝫ in teſtem dictum ſacerdo
tem/ vt ab eo perquirerem auctorem
dicti facinoris/ tunc monui verbo di=
ctum ſacerdotem/ vt mihi tanꝙ iudi
ci nominaret perſonam / qui poterā
prodeſſe ⁊ non obeſſe/ qua ſcita poſ=
ſem debite prouidere indemnitati di
cti promotoris/ ⁊ pacifico ſtatui hu=
ius officij/ ne tam graui iniuria ex va
pulatiōe officialium afficeretur/ pre=
ſertim quia hoc venire poſſet ex conſ
piratiōe fidei ſuſpectorum / qui odio
proſequntur hoc officium/ cum idem
promotor fiſcalis ſit ſagax/ peritus/

Col. II.

⁊ vigilās/ ⁊ multos comburi/ memo
riam plurimorum damnari/ ⁊ ꝙ plu
res bonis priuatos denunciari ⁊ de=
clarari exigēte iuſticia ꝓmouit. Sic
itaqꝫ eidem ſacerdoti mādaui ī vim
iuramenti per eū preſtiti/ deinde ſub
excomunicationis ſententia in ſcri=
ptis lata: vt dictam perſonam mihi
nominaret/ qui nolens acquieſcere di
cebat perſonam illā ī ſecreto tenere.

Dubitatur igitur An dictꝰ ſacerdos:
compelli poſſit ad reuelationem de dicta per
ſona iudici faciendam: et ſine peccato mor=
tali ipſe reuelare valeat. Et prima facie vide 6
tur dicendum ꝙ non: dicit enim Salomon.
Qui ambulat fraudulenter reuelat arcana:
qui autem fidelis eſt celat amici comiſſum.
Prouerbiorū vndecimo. et zacha. viij. Lo
quimini veritatem vnuſquiſqꝫ cū proximo 7
ſuo. Sed accipiens ſecretum videtur paciſci
cum altero comittente: ergo reuelando fran
geret promiſſum: et ſic peccaret: per que con
cludit Gabriel in quarto diſtin. xxj. queſtio.
vnica circa prin. ꝙ tenere ſecretum eſt de iu=
re nature: quia quicumqꝫ debet alteri facere: 8
quod ſibi vellet fieri. Thobię. iiij. Mathei.
vij. ⁊ Luce ſexto. Sed vnuſquiſqꝫ vellet ſibi 9
ſeruari famā: debet velle alteri ſeruare: adeo
ꝙ ratione vnitatis ⁊ comunis vtilitatis eſſet
ſecretum ſeruandum: quia ſi reuelari poſſet:
nullus alteri ſecretum comitteret. et ſic eſſet
contra vtilitatem comunē: que preferenda
eſt bono particulari: et ad vtilitatē membro
rum corporis ciuilis / tenetur quis ſeruare ſe
cretum in tantum hec vera ſunt: vt ſi aliquis
producatur in teſtem non debet manifeſtare 10
ea: que ſub ſecreto ſibi recomendata recedit.
Sic enim manifeſtando ageret contra legē
nature: ad quod nemo compelli debet. Sic
inquit formaliter dictus Gabriel in. d. q. j. i.
vj. col. verſi. Ideo ad rationem aliter reſpon
detur. Preterea dicit Ricardꝰ de media
villa in quarto diſtinctiōe vigeſima prima ar
ticulo quinto queſtione quarta. ꝙ frangens
ſigillum ſecreti vel confeſſionis peccat mor=
taliter: et crimen proditionis incurrit: ꝗuis
frangens ſigillum confeſſionis grauius pec 11

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cet: ⁊ hoc habet locum ſi ue expreſſe fuerit in
iūctum ſecretū: ſiue materia ſit talis ex qua
12. notabile detrimentum poſſet cōtingere per=
ſonę cõmittēti ſecretū. ¶ Inſuper dicit Sco
tus in. d. diſtinctione. xxi. queſtione ſecūda.
verſi. de quinta concluſione: ꝙ ad omne ſe=
cretum ſeruandum tenetur quis de lege na=
13. turę propter rationes ad ſuam primam con=
cluſionem adductas: nec ſolum quando ex=
primit comittens ſe velle comittere illud ſe=
cretum. Sed quandocunqꝫ ex modo comit
tendi apparet ꝙ velit comittere ſecretum: ⁊
hoc probari videtur per rationes adductas
in prima concluſione: videlicet ꝙ celare pec=
catum in confeſſione detectum ſit de lege na
turę. ¶ Ceterum dicit Petrus de Palude i
quarto diſtinctione. xxi. queſtione tertia in.
viij. colu. verſi. ad tertium dicitur: ꝙ ſicut ſi=
gillum confeſſioniſ eſt de iure diuino ſic ſigil
lum ſecreti: quia reuelare archana eſt contra
14. ſacram ſcripturam: ⁊ nullus poteſt facere ꝙ
aliquis licite reuelet alterius ſecretum ꝙ̄ diu
habet illud vt ſecretum. ¶ Demū dicit Ste
phanus Brulifer: quem ſolum allegāt qui=
dam pro parte dicti ſacerdotis i prologo ſen
tentiarum ſuper ſanctum Bonauenturam
in prima queſtione in ſecunda propoſitione
ꝙ lege naturali: ⁊ lege diuina obligatur qui=
cunqꝫ recipiens ſecretum ſub ſigillo ſecreti il=
lud celare: patet quia illud eſt contra chari=
tatem: qua teneor diligere proximū ſicut me
ipſum ergo. ⁊c. ⁊ in tertia propoſitione ibidē
dicit: ꝙ quilibet ſciens ſecretum quod proba
re minime poteſt per duos vel tres teſtes: te=
15. netur illud ſub pena peccati mortalis celare
allegat Scotum in. iiij. diſtinctione decima
quinta. queſtione quarta: quia ponit in pu=
blico quod non eſt publicum: facitqꝫ contra
ordinem iuris: ⁊ inordinate agit: ideo peccat
⁊c. ¶ Subdit vltimo aliquas propoſitiones
Gerſonis: quę fundātur i Scoto libro quar
to: diſtinctione. xvij. queſtiōe vnica. Prima
propoſitio eſt. Nullum preceptum poteſt im
16. poni per prelatos ſiue eccleſiaſticos ſiue ſecu
lares ſuper actibus interioribus vel exterio=
ribus: qui non poſſunt ſufficienter probari p
teſtimonium duorum vel trium: quia nullū
preceptum eſt faciendum de aliquo actu: niſi
talis actus ſit trahendus ad forum publicū.
Sed actus tali modo occultus non eſt tra=
hendus ad forum publicuz: ergo ⁊c. et nulla

conſuetudo debet militare contra legem na
turę: alias eſſet corruptela et dicitur ſecretuz
quod ab vno tantum auditur vt ſcribit bo=
ni. de vitalli. in clementina nolentes. de he= 17.
retici. Secunda propoſitio prelati inqui=
rentes de actibus ſecretis errant ⁊ peccant
damnabiliter id eſt mortaliter per hoc ꝙ
vſurpare iudicia diuina volunt: non enim
debent indignari iuditium dei excellere iudi
cium ſuum pro quo allego. c. qualiter et quā 18.
do. el. primo ꝺ accuſatio. c. quę omnia. vj. q.
j. ¶ Preterea dato ꝙ factum eſſet reuelan=
dum non tamē perſona reuelari debet vt eſt
glo. notanda in verbo a contagione in. c. ner
ui. xiij. diſtintione. facit etiam ratio ſcandali:
quia multa mala impediuntur per huiuſmo
di comiſſionem ſecretorum: que non impedi
rentur ſi tenentes ſecreta ad reuelationez cō
pellerentur: ac etiam quia populus neſcit di
ſcernere inter ſigillum ſecreti ⁊ ſigillum con
feſſionis: ⁊ ſi ſacerdos poteſt compelli ad re
uelationem ſecreti: de facili poſſunt arbitrari
ignorantes ꝙ ſigillum cōfeſſionis rumpitur 19.
et abſtrahētur a confeſſionis ſacro: quod eſt
tā excellens bonū: ⁊ ſic propter ſcādalū eui
tandū debet aliquid pretermitti de bono iuſ
ticię: detrahendum eſt enim aliquid ſeuerita
ti: vt maioribus ſanādis malis caritas ſince
ra ſubueniat. c. vt cōſtitueretur. l. diſtinctio
ne. c. diſpēſationes. c. exigūt. j. queſtione ſep
tima. et aliqua occultari debent vel differri
propter ſcandaluz. Sanctus Thomas ſecū
da ſecundę. q. xliij. articulo ſeptimo. in corpo
re. q. et ſcandalum eſt factum vel dictum mi 20.
nus rectum prebens alijs occaſionez ruinę.
Idem ſanctus Thomas in ſecunda ſecundę
queſtione quadrageſima tertia. articulo pri
mo. In corpore. q. Ex quibus ſatis probabi
liter dici poſſet predictum ſacerdotem nō eſ=
ſe compellendum ad reuelationem perſonę
que ſe illi ſub ſecreto cōmiſſerat.

¶ His tamen non obſtan=
tibus terminis huius caſus conſideratis: cō
trarium verius eſſe de iure arbitror. Inuoca
to primitus omnipotentis dei adiutorio: in
temerateqꝫ eius genitricis et virginis Ma=
rię aduocatę meę: in cuius nomīe loquar de
teſtimonijs dei in conſpectu regum ⁊ non cō
fundar: quia mandatis eius credidi: vt dicit
pſalmiſta pſalmo. cxviij. ⁊ inter ea que hic cō

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Col. V.

ſiderabuntur:eſt nocumentum et damnum
perſonale et pręiudiciuz tertij.ſ.dicti promo
toris:quod ex taciturnitate perſone ſecrete d
proximo ſibi imminet:qum iaz venerūt auc
tores dicti nocumenti ad actum propinquū:
tum explorando eum cum armis:tum etiaz
ingrediēdo domū eius animo inferēdi illud:
niſi deus aliter prouidiſſet. ¶ Dicit ergo ad
21. propoſitum Sanctus Thomas in ſecunda
ſecundę.queſtione.lxx.articulo primo.ad ſe
cundum:diſtinguēdo ꝙ de illis quę homini
ſunt comiſſa in ſecreto per confeſſionē nullo
modo debet teſtimoniū ferre:quia huiuſmo
di nō ſcit vt homo ſz tanꝗ dei miniſter:ꝛ ma
ius eſt vinculum ſacramenti quolibet homi
nis precepto:ꝛ iſte non eſt caſus noſter quia
ſacerdos non habet perſonam in ſigillo con
feſſionis.et ſubdit. Circa ea vero quę aliter
homini ſub ſecreto comittuntur.diſtinguē
22. dum eſt:quamdoqz enim ſunt talia:quę ſta
tim cum ad noticiam hominis venerint ho
mo ea manifeſtare tenetur:puta ſi pertinēt
ad corruptionem multitudinis ſpiritualem
vel corporalez:vel in graue damnū alicuius
perſonę:vel ſi aliquid eſt huiuſmodi:quod
quis propalare tenetur teſtificādo vel denū
ciando:cōtra hoc debitū obligari non poteſt
per ſecreti comiſſum:quia in hoc frangeret ſi
dem:quam alteri debet:ſecus ſi eſſent talia
23. quę quis prodere nō tenetur:vnde obligari
poteſt ex hoc:ꝙ ſibi ſub ſecreto comitūtur:
et tunc nullo modo tenetur ea prodere:etiaz
ex pręcepto ſuperioris:qꝛ ſeruare fidez eſt de
iure naturali:nihil autē poteſt pręcipi homi
ni cōtra id quod eſt de iure naturali.hęc ille.
¶ Et pondero vnū ex dicta theorica:ꝙ quā
do ſecretuz tendit in graue damnū alicuius
perſonę:illud tenetur quis propalare teſtifi-
cando:vel denunciando:itaqꝫ contra hoc de
bitū non poteſt obligari per ſecreti comiſſuz:
alia vero quę dicit Sanctꝰ Thomas non re
uelanda:debent neceſſario intelligi:quādo
non terdunt in graue damnuz alterius:ꝛ ad
hoc ſuperior non poteſt compellere tenentez
ſecretum:quia eſt contraius naturale:et iſte
non eſt caſus noſter:ſed pręcedens:quando
agitur de graui damno alterius:et hanc doc
trinam Sanct.Tho.ſequitur Henri.bonic.
in.c.Omnis vtriuſqꝫ ſexus.in fi.de peniten.
et remiſſio.ꝛ Joannes d friburgo in ſumma
confeſſorū.libro ſecūdo.titulo quinto.queſ-
tione.clxxxv.Incipi.vtrum liceat teſtimo-

Col. VI.

nium ferre de his:quę ei in ſecreto commiſſa
ſunt:et Fely.in.c.intimauit de teſtibus.et ſe
quitur Reuerēdiſſimus dominus meus do
minus Adrianus Cardinalis Dertuſen̄.in
quolibetis ſuis.queſtio.xj.fo.quarto.verſi.
quo ad quintam difficultatez.pondera etiā:
quia dicit Sanctus Thomas teſtificando.
hoc enim ſecundum aliquos poſſet intelligi
quando duceretur in teſtem ſecundum ordi
nem iuris:puta in manifeſtis:ꝛ in his:in qui
bus pręcedit infamia.vt dicit Sāctus Tho
mas in.d.q̄ſtione.lxx.articulo primo in cor
pore queſtionis.cū ergo in caſu hoc non prę
cedat infamia:vt pręrēditur.Sequitur ꝙ in
teſtez non vocatur dictus ſacerdos ſecundū
ordinem iuris:merito videtur nō cogendus
ad teſtimonium. ¶ Ad hoc reſpondeo mul-
tipliciter ſecundum eundem doctorem in.d. 24.
arti.j.ꝙ huiuſmodi oppoſitio non habet lo-
cum:qn̄.ageretur de liberādo homine ab in
iuſta morte vel ab iniquo damno:tunc enim
tenetur homo ad teſtificādum:et ſi eius teſti
moniū non requiratur:tenetur enim facere
quod in ſe eſt:vt veritatem denunciet alicui:
qui poſſit prodeſſe et non obeſſe:et iſte eſt iu
dex vt infra dicetur:et inter alia quę allegat
digni ſunt morte:non ſolum qui faciunt:ſed
etiam qui cōſentiunt facientibus.ad Roma
nos primo.et ibi gloſa dicit:conſentire eſt ta
cere:cū poſſis redarguere. ¶ Secūdo reſpō
detur prout Sanctus Thomas ibi dicit in
ſolutione.ad ſecundum:ꝙ in ſecreto tenden 25.
ti in prę iudicium alterius debet quis teſtifi-
cari vel denūciare:ꝛ ſic intelligit in eo in quo
non pręcedit infamia:et in nō manifeſtis.nā
ſi pręcederet infamia ꝛ eſſet manifeſtum:iaz
non eſſet ſecretum:et ſic teſtificando ꝛ denū
ciando tenetur quis reuelare ſecretum ten-
dens in pręiudicium alterius:non habita ra
tione pręcedat infamia vel non:vt euidēter
colligitur ex pręmiſſis:nam alias Sanctus
Thomas contrarius fuiſſet ſibi in eodez ar
ticulo:quod non eſt preſumēdum de tanto
doctore:quia ponere contraria eſt viciū:pro
pter quod quis repellitur a iudicio.l.j.C.de 26.
furtis.l.ij.§.ſed ſi alius.ff.quando appella.
ſit.rapha.fulgo.in conſi.xx.incipienti pro-
pleniori veritate inſi.et idcirco vt non reſul-
tet contrarietas vnum per aliud eſt interpre
tandum:quę etiam contrarietas non pręſu
mitur argumētum.l.ij.in pri.et in.§.contra
rium.C.de vete.iure enucleando.ꝛ ꝗnis lo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quatur in libro legū3 nihilominus ad doctri
nam doctorum applicari poſſunt: quia auc-
27. toritas maiorū habetur pro caſu legis vt eſt
textus ſingularis in .l. ſi idem cū3 codez. ff.
28. de iuriſdi. omnium iudi. et ibi notat Ange. ꝛ
pꝛobatur in .c. j. de decimis. ꝛ in ſimili dicunt
doctores in materia ſtatutorum. Bar. in .l.
om̄es populi. vj. q. principali. ff. de iuſti. ꝛ iu-
re bal. in .l. executorem in carta fi. verſi. oꝛre
deamus. C. de executi. rei iudi. cum ſimilibꝰ
vt tradit Alex. in cōſ. C. xlj. incipi viſo teſta
mento col. ij. lib. ij. nec etiā3 eſt veriſimile ꝙ
in eodem articulo in cōtinenti ſe voluerit cor
rigere ꝛ emendare. l. pacta. ff. de cōtrh. emp.
per glo. et docto. in .l. non ad ea. ff. de condi.
29. ꝛ demo. ¶ Et ſi dicatur ꝙ in hoc caſu nō pre
cedebat infamia vt teſtis diceretur interroga
30. ri ſecūdum ordinez iuris: cum in inquiſitiōe
requiratur infamia pꝛecedens. c. qualiter et
quādo. el. ij. §. ff. de accuſa. per ſpecu. in titu
lo de inquiſi. §. j. et. pe. Ad hoc facilis datur
reſpōſio: quia infamia precedebat ꝛ grauiſſi
ma ꝛ clamoroſa inſinuatio ꝛ ſine ſcādalo nō
poterat pꝛetermitti. ſ. ꝙ aliqui maliuoli vole
bant officiales huius ſacri officij percutere ꝛ
occidere: prout iam vnum ex illis in facie vul
nerarunt: ꝛ aliū huius officij in ciuitate Bar
chinone percuſſerunt: ꝛ inquiſitorem explo-
rauerunt in Cathalonia: eiqꝫ in itinere para
uerunt inſidias: et modo fiſcalez occidere tē
tarūt. Itaqꝫ iuſta cauſa dabatur inquiſitiōi
faciende de perſonis: q̄ talia facinora machi
nari non ceſſant: ſicqꝫ ſatiſfactum eſt iuri in
famiam requirenti ad formandū inquiſitio
nem per .d. c. qualiter et quādo. Bal. in .l. ij.
C. de offici. pꝛefe. vrbis Saly. ꝛ Bal. in .l. ea
quidez. C. de accuſa. c. cum oporteat de accu
ſa. Ange. de areti. in tractatu maleſi. in ſecū-
da carta. Gandi in tracta. maleſi. in rubri.
quomodo cognoſcatur de maleſi. per inqui-
ſitionez. ¶ Pꝛeterea dato ꝙ infamia nō pꝛe
31. cederet: non ideo viciaretur inquiſitio: quia
huiuſmodi inquiſitio generalis eſt: et īfamia
32. pꝛecedēs non requiritur. l. congruit per doc
to. ff. de offici. pꝛeſi. Abbas poſt hoſti. in .c.
cum oporteat de peculatio. ¶ In ſuper huiuſ
modi inueſtigatio ad denunciationē officia-
lis denuncitoris facta eſt: et infamia non re-
quiritur. L. ea quidē. C. de accuſa. et ibi per
Saly. et etiam quando ex neceſſitate officij.
33. Iudex procedit infamia non requiritur. c. j.
de offi. ordi. vt tradit Ange. in .l. vacātia. C.

de bonis vacan. Libro decimo. ſequitur Are
ti. in .d. tracta. ꝛ glo. in verbo inquirere in ex
trauagan. execrabilis in titulo de pꝛeben. et
digni. Sed quia dictū angeli non eſt ſine dif
ficultate et ſcrupulo: quia illud animoſe re-
pꝛehendit. Andre. Siculus in conſi. xlvijo.
Incipi. Scribitur pꝛeclare apud eccleſiaſti-
cum. Ideo de eo non facio fundamentum.
¶ Accedat tamen ad hoc: quia nos ſumus 34.
in caſu: vt obuiemus delicto futuro comittē
do: propter quod multa ſpecialia a iure intro
ducta ſunt. Hinc eſt ꝙ ſi filius ſcit delictum
cōmittendum in perſonam patris ꝛ illud nō
reuellet punitur ex illa ſola ſcientia. l. vtrum
ff. ad .l. pompeiam de parricidis. Idez in vaſ
ſallo qui ſciebat delictum comittendū in per
ſonam domini ſui. idem delictum eſt in cleri-
co qui ſciebat delictum cōmittendum in per
ſonam ſui epiſcopi vt dicit Abbas in .c. j. col.
pe. de reſti. ſpo. referunt moderni in .l. ff. C. d
his qui vt indignis. facit elegās tex. in .l. nul
lus. C. de ſumma trini. vbi colligit notabili-
ter. Bal. in .ij. not. ꝙ ante factum eſt maleſi
ciis obuiandū ne cōmittātur poſt factū vero
puniēda ſunt comiſſa vt patet in fine illius
l. et ſi laicus capiat clericum vt impediat de-
lictum comittendum non incurrit excomuni
cationi cano. Abbas in .c. cū3 non ab homi- 35.
de iudicijs et ibi decius et ad hoc adduco ſin
gulare et admirandum dictum Innocen. in
c. ſ. de poſtu. pꝛelato. vbi voluit: ꝙ licet inqui
ſitio ſit faciēda precedente infamia in .c. qua
liter ꝛ q̄n de accuſa. c. deꝰ. omnipotēs. ij. q. j.
cum ſim. tamen illud dictum procedit in de-
licto cōmiſſo puniēdo: ſed nō procedit in de-
licto comittēdo: vnde poteſt iudex ex officio
nulla pꝛecedente infamia inquirere: vt obuie
tur dlicto futuro: ꝛ ſubdit ꝙ poterit teſtes nō
iuratos recipere ad obuiandū crimini comit
tēdo. ſequitur Andre. Siculus in cōſi. lxiiij.
incipi. ſcribiť libro heſter libro. pꝛimo. ꝛ cōfir
matur per id quod pulchre dicit abb. in cap.
cum in tua de ſponſa. referens dictū Gofre
di in ſumma in titulo de accuſa. in fi. inquiēs 36.
ꝙ licet infamis nō admittatur ad denuncian
dum in .d. cap. qualiter. tamē illud procedit
quo ad delictū comiſſum puniendū. ſed non
quo ad comittendū euitādum: immo admit
titur infamis ad denunciādum: vt obuietur
futuro delicto facit glo. ſolemnis in .c. hoc vi 37.
detur. xxij. q. v. dicēs ꝙ excuſatur ille qui eſt
facilis ad credendum de delicto comittendo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Col. IX.

ad hoc vt obuietur. dicit etiam gloſa elegās
in. c. ſecūdo de here. ꝙ de peccato comiſſo pre
latus debet corrigere de comittēdo quilibet.
faciunt que ſcribunt doctores ⁊ ibi Joannes
delinga in. c. nouit de iudi. ꝙ illud euangeli
cum ſi videris fratrē tuū errātem corrige euz
38. ⁊c. quo ad delictum comittendū eſt precep-
tum: quo autem ad comiſſum eſt cōſilij vt ſi
bi videtur: et ideo eſt hoc vt obuietur delicto
futuro: vt per Andreā. Sicu. in allegato cō
ſi. tradit idem Andre. Siculus in. d. c. nouit
colu. xxxvij. de Judi. ¶ Sic itaqꝫ ſi quis vel
let aſſerere ꝙ illud verbuz teſtificādo poſitū
per Sanctuz Tho. in. d. ſolutiōe ad ſcōm in
telligeretur in manifeſtis ⁊ notorijs in quib⁹
precederet infamia: vltra ſolutiones datas
ſupra: ꝙ loquatur in ſecretis ⁊ in quibus nō
requiritur infamia. Nihilominus dico ꝙ ſu
mus in notorijs ⁊ manifeſtis in quibus prece
debat infamia: vt ſupra ꝓbaui: ⁊ dato ꝙ hoc
non placeret. Dico etiam ꝙ nō requirebatur
infamia precedens per proximedicta ⁊ ſignā
ter qꝛ ſumus in delicto cōmittendo: ⁊ ſic ver
bum teſtificando poſitum per. ſ. Thomā in
dicto loco intelligitur in eo caſu in quo dbet
quis teſtificari: qualis eſt caſus noſter vt pre
dixi. ¶ Nec obſtat. d. c. qualiter et quādo
cuz ſimilibus quia loquitur quando eſſem⁹
in inquiſitione ſpeciali contra certam perſo
naz et in delicto iam comiſſo et perpetrato
vt ibi dicunt doctores: nos vero ſumus in ge
nerali inquiſitione: et in delicto impediendo:
ne comittatur per proxime allegata.
¶ Preterea inquātum ſanctus Thomas di
cit in predicta ſolutione ad ſecunduz ꝙ illud
tenetur quis propalare denunciādo ⁊c. dice
ret aliquis aduertendū: quia. ſ. Tho. duz fa
cit mentionem de denuntiatione intelligit ꝙ
illam precedat monitio: vt eſt tex. ad lrām in
d. c. qualiter et quando. el. 20. §. ſi. de accuſa
39. c. licet: heli. deſimo et proceſſus euangelicus
ſeruari debet ante denuntiationez eccleſie fa
ciendaz: videlicet vt peccans primo corripia
tur ⁊ ſi nō audierit adhibeātur duo vel tres:
40. et ſi tunc etiam non audierit procedendū eſt
ad dēnūtiationē. Jta ſcribitur Mathe. xviij.
et luce. xvij. et ponitur hec lex euangelica trā
ſumptiue. c. nouit de iudi. c. ſi peccauerit. ij.
q. j. c. ſed illud. xlv. diſti. c. nolite. c. precipue.
xj. q. iij. c. de preſbiterorum. xvij. q. iiij. c. om
nibus. xxiiij. q. j. c. in omni de teſti. c. queād
modum de iure iurando. c. cum ex iniuncto

Col. X.

in. ſi. de hereti. quem proceſſū eſſe faciendū
declarat ſāctus Tho. in. 2. 2. q. xxxiij. arti. vij.
idem doctor. ſ. in. 4. diſti. xix. ij. q. arti. vij.
per totū et in quoli. j. q. xvj. et Ricar. in. 4.
diſti. xix. arti. 2. et arti. 3. Gabriel ſuper ca
no. lectiōe. lxxiiij. vbi latiſſime examinat pe
trus de palude in. 4. diſti. xix. q. iij. ⁊. iiij. glo.
Archi. cardi. de turre crema. ⁊ cardi. Alex.
in. d. c. ſi peccauerit. glo. inno. Joānes de lig
na. abb. ymo. Andre. Siculus. et fely. in. d.
c. nouit de iudicijs in quibus locis oēs con
cludunt ſecretam admonitionē debere pre
cedere denuntiationem iuxta legem euange
licā. Etiam ſi papa eſſet denūciandus in ſuo 41.
caſu vt ibi per doc. et ſignāter per Augu. de
Ancho. in tracta. de poteſtate pape. q. vij. cū
ergo in caſu nr̄o non ſit facta dicta monitio:
vel ſi facta eſt iam dicitur conſtare de correc
tione: merito dicendum videtur dictuz ſacer
dotem non teneri ad denunciationē inquiſi
tori faciendam. Jtaqꝫ dictuz. ſ. Thome. vide
tur debere intelligi de denūciatione faciēda:
quam preceſſerit ſecreta admonitio.
¶ Ad hoc breuiter reſpondetur per doctinā
eiuſdem. ſ. Thome et aliorum in hoc concor
dantiū. Primo ꝙ ſecreta admonitio in hoc
caſu non requiritur. Scōo dico illā nō poſſe
fieri de impoſſibilitate facti loquendo rebus
ſic ſtantibus. Ad primū ꝙ nō requiratur ad
monitio probatur ſic. dicit enim ſanct⁹ Tho
mas in. 40. diſti. xix. q. ij. arti. 30 in. j. queſtiū
cula ad ſcōm. Jn criminibus denunciandis
conſiderandi ſunt tres caſus primus eſt. aut 42.
peccatuz eſt omnino occultū aut ad noticiā
aliorum deuenit: aut in promptu ſit vt deue
niat. Si iam deuenit ad noticiaz aliorū tunc
debet denunciari ei qui habet poteſtatez cor
rigendi: vt qui ſunt ſcandalizati de culpa edi
ficentur de pena: et conceſſo ꝙ iſte caſus non
eſt noſter ſubdit. Si autem nondū in publi 43.
cū deuenit ſed eſt in via deueniēdi: tunc etiaz
denuncianduz eſt: vt ſcandalo futuro occur
ratur. et iſte eſt caſus noſter. Eſt enim in via
deueniēdi ad noticiam omnium: quia dictū
promotorem occidendo vel vulnerādo nulli
dubium eſt ꝙ veniret ad noticiam multoruz
⁊ ad hoc ſufficit ipſa demonſtratio ad oculū.
Jtaqꝫ in tali caſu monitio non debet precede
re ipſam denunciationē. Si autem eſt pecca
tum nō occultuz tunc facit conſiderationem
de expectāda emendatione: ⁊ iſte caſus non
eſt noſter: tum quia nō eſt peccatuz omnino

(c) 2006 Ministerio de Cultura

occultum quia plures hoc sciunt vt infra di-
caz: tunc etiã quia dictus sacerdos nõ posset
personaz ⁊ eam monere: cuz illam ignoret vt
44. iurauit. Sic ergo dato ꝙ illam sciret sine pre
cedente monitione debet denunciare per pre
dicta. ¶ In super dicit idez. s. Tho. in scđa se
cunde. q. xxxiij. arti. vij. in corpore. q. quia
in occultis potest parari proximorũ offensa.
Ideo subdit ꝙ in occultis peccatis que sunt
45. in nocumẽtum proximorũ vel corporale vel
spirituale: quia ille qui sic occulte peccat nõ
solum in te peccat sed etiã in alios: ideo opor
tet statim procedere ad denunciationem: vt
hmõi nocumentũ impediatur: nisi forte ali-
quis firmiter estimaret: ꝙ statim per secretaz
ad monitionem posset hmõi mala impedire:
quod vltimũ fieri non potest in hoc casu: qꝛ
sacerdos predictus ignorat personã: et illam
non potest monere minusq̃ potest sibi de cor
46. rectione cõstare: itaq̃ patet ꝙ admonitio nõ
posset haberet locuz. Sequitur gabriel. sup
canone lectione. lxxiiij. in. 4. carta. vꝰsi. tercius
casus. idẽ decidit Ricar. in quarto disti. xix.
arti. iii. q. j. vbi singulariter dicit ꝙ in dicto
casu quando imminet nocumentũ festinan-
dum est procedere ad denunciationez: nec est
47. necessariuz expectare quousq̃ precedat secre
ta admonitio: quia magis cauendũ est detri
mento boni corporalis ⁊ spiritualis: q̃ fa me
ipsius pctõris et ibi loquitur Ricar. de pecca
to secreto: et vtrũq̃ dictũ. s. tho. refert ⁊ sequi
tur Car. de turre crema. in c. si peccauerit. ij.
q. j. in. xj. artic. ⁊ ibi cardi. Alex. tradit aliqd
colu. x. versi. respondeo distinguẽdo allegat
ad hoc optimum tex. in arg. in. l. si quis filio
exheredato. §. hi. qui. ff. de iniusto rupto irri
48. toq̃ testa. ¶ Preterea processus euangelicꝰ
non habet locum in pctõ committẽdo sed in
peccato iam cõmisso ⁊ forsam iterabili. Nos
vero sumus in peccato cõmittendo quod ver
git in preiudiciũ proximi et ideo nõ est neces-
saria monitio sed statim periculo occurrere
oportet: ⁊ dominus nõ dicit si peccare inten-
derit in futuro sed si peccauerit in preterito:
hoc notabiliter dicit cardina. ð turre crema.
l. d. c. si peccauerit. ij. q. j. articulo. xiij. colu. j.
vbi etiaz inquit ꝙ non habet locum quando
alios lederet peccans: ⁊ sic ad illũ casuz adap
tatur dispositio Euangelij ad quez adaptã
tur verba ipsius euangelij. l. iiij. §. totiens. ff.
05. de damno in fec. ⁊ ibi tradit Pau. de cast: et
Alex. l. j. §. loquitur. ff. de aqua. quoti. c. in-

demnitatibus. §. sed cum eas de elec. lib. vj.
ita formaliter inquit Andre. Siculus in. d.
c. nouit colu. xxxviij. ¶ Sed forte aliquis
posset obijcere quando peccatũ alicuius est 51.
occultũ ⁊ tẽdit in corporale damnũ alicuiꝰ.
anteq̃ reueletur vel denuncietur: debet fieri
comparatio illius damni ad damnũ fame ⁊
illi damno est occurenduz: ⁊ hoc sumi potest
ex dicto. S. Tho. in. iiij. dist. xix. q ij. arti. ij.
in. j. questiuncula ad scđm. in fi. cum ergo in
casu hoc damnum fame huius persone forte
esset grauius q̃ damnuz corporale promoto
ris cui malum imminet. Sequitur ꝙ non est
reuelanduz. primuz videtur ex hoc solo pro-
bari: qꝛ infamaretur per reuelationem dicte
persone secrete. ad hoc formaliter respõdetur 52.
scđm Pe. de palu: i. d. distin. qꝛ paruũ ẽ hoc
nocumẽtũ: ꝙ melius sit illum parum ledi q̃
istum ita infamari: qꝛ si modo nõ corrigitur
postea tamen corrigetur: vt si esset ei furatu-
turus aliquid modici valoris: tunc nõ debet
reuelare. Si autem notabile nocumentum:
vt qꝛ vul: occidere nocte vel omnibus spolia
re cum iaceat in camera: tunc est dicenduz qꝛ
melius est seruare innocentẽ indemnez q̃ isti
malo famã. sequitur cardinalis de turre cre-
ma. i. d. c. si peccauerit. ij. q. j. arti. xiij. colu.
ij. si ergo periculum immineat fame hominis
volentis maluz cõmittere nõ est curandũ: qꝛ
ipse in hoc periculũ spõte se ingessit: ⁊ sic alia 53.
debet esse ratio de homine innocẽte: cui peri
culum imminet eo nolẽte: q̃ de illo vt in simi
li tradit. Sanctus Tho. in. d ij. ij q. lxx. arti
cu. primo in corpo. q. qui eñ amat periculuz
in illo peribit: ecclesiast. iij. facit. l. ij. §. si quis in
iudicio. ff. si quis cautio. ¶ Quod autẽ sit
hec mors iniusta: q̃ inferri timetur ⁊ iniquuz
damnuz: pꝫ: qꝛ mors que in fertur a priuato
punitur cõsimili pena a lege. l. iij. C. ð episco. 54.
audi. ibi. homicida quod fecit expectet. c. õis
iij. dist. ibi. qui cedem fecit capite plectatur
per Bal. in. l. data opera. C. de accusa. colu. 55.
iij. cum similibus. merito debet quilibet sua
sponte laborare vt quis ab illa eripiatur: qꝛ
animã vtriusq̃ saluaz faciet: ⁊ homicide ⁊ oc
cisi. non eñ caret scrupulo societatis occulte
qui manifesto facinori desinit obuiare c. er-
ror. lxxxiij. dist. glo. ⁊ doctor. in. c. ij. de here-
ti. c. dilecto de sñia excomu. lib. vj. c. quante
eodem titulo in antiquis. si eñ esset iusta dic
ta mors non puniretur quia fieret. l. permit-
tente. l. grachus. C. de adulter. ¶ Est etiam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dānū publice vtilitatꝫ: qꝛ dictꝰ ꝓmotoꝛ eſt of
ficial' vt īfra dicā ī reſpōſiōibꝰ ad ꝯtraria: ꝛ ꝑ
ꝯſequēs bonū comūe particulari debet ante
poni l. j. §. hec autē. C. de cadu. tolle. ¶ Ad
ſcōꝫ dū dixi īpoſſibilē eſſe monitionē rebꝰ ſic
extātibꝰ ꝺ īpoſſibilitate facti ꝛ iurꝫ: ſatꝫ ē eui
56. dēs ꝺmōſtratio ſciēti ꝯtigētiā facti: qꝛ dictꝰ
ſacerdos nō nouit ꝑſonā volētē comittere di
ctū homicidiū: ꝛ ideo moneri nō poteſt vt foꝛ
malit' dicit cardinal' ꝺ TurreCrema. i. d. c. ſi
peccauerit colu. j. xiij. arti. ꝙ vbi ignoꝛat' ꝑſo
na nō pōt ꝑmitti monitio: ideo ſtati pōt ꝓce
di ad ꝺnūtiationē: q̄rere eni rationē ī his vbi
57. ſenſus viget infirmitas eſt intellectꝰ vt dicit
Bal. ī l. actoꝛ. ī. j. colu. C. ꝺ ꝓbati. ꝛ in rubꝛi.
ff. ſolu. matri. ī. j. colu. ¶ Clarū eſt eni ꝙ poſt
q̄ꝫ dictꝰ ſacerdos nō hēt notitiā ꝺ ꝑſona: ꝙ il
lā nō pōt monere: nec ex eiꝰ ꝯditiōe pōt ſcire
an peccare ītēdāt ꝑ malitiā vel īfirmitatē: vl'
ex alia q̄cūqꝫ cauſa vt poſſit ſibi ꝺ coꝛrectiōe
58. ꝯſtare: vt ipſe ſacerdos ad ꝺnūtiationē non
teneat': ſicuti ꝯſiderauit. ſ. Tho. in. iiij. dicta
diſti. xix. q. ij. arti. iij. in. j. q̄ſtiūcula ad. ij. qꝛ
nō entis nulle ſunt q̄litates. Bal. in. l. eiꝰ q̄
ī ꝓuicia. §. ꝙ ſi ſtipulatꝰ. ff. ſi certū peta. ꝛ ibi
notat dñs Jaſon in. iij. notabili. l. ſi ſeruū mi
hi. §. j. ff. ꝺ acti. empti. in xbo nō pōt eſtimari
bonitas loci q̄ non extat. c. j. vt eccliaſtici. be
ne ꝛ dicit Bal. in. l. ij. colu. j. C. de bono. poſ
ſe. ſcōm tabu: ꝙ non pōt q̄s cognoſcere q̄lita
tē, niſi cognoſcat ſubſtātiā ꝑ tex. i. d. l. eiꝰ q̄ in
ꝓuicia ꝛ alibi dicit Bal. in l. omniū. C. de te
ſta. ꝙ nō pōt q̄s ꝓbare q̄litatē niſi ꝓbet ſub
ſtātiā: ꝛ īpoſſibile eſt intelligere accidētia ſine
ſubiecto: ꝛ ſic nō cognita ꝑſona non pōt ab il
la ꝑdicta cognoſcere dictꝰ ſacerdos: nec mo
nitio pōt fieri vt dixi: qꝛ actꝰ actiuoꝝ debēt
oꝑari in patiēte bene diſpoſito ſcōm philoſo
phū ī ſcdo ꝺ aīa tex. cōmēti. xxiiij. refert Ale
59. xā. ꝺ imo. ī caſu notabili ī cōſi. xxxv. īcipi. di
co nō obſtāte lib. j. ¶ Et ſic patet ꝙ monitio
ꝑcedēs ꝺnūtiationē nō reqrit': ꝛ dato ꝙ req̄
rere' in hoc caſu īpoſſibil' eſt ꝑ ꝑdicta: nec loq̄
mur ꝺ ꝑſona illa ſecreta: qꝛ poſtq̄ꝫ dicit' nō eſ
ſe ī culpa nō exigit' ī ea aliq̄ monitio: ſed ſtati
eſt ꝺnūtiāda tāq̄ꝫ media: qꝛ ꝯueniēs modus
trāſeū di ꝺ extremo ad extremū eſt tranſire ꝑ
60. mediū vt dicit. ſ. Tho. ī. ij. ſcde. q. xxxiij. ī. viij
arti. ī coꝛpo. q. ¶ Et huiuſmodi ꝺnūtiatio q̄
liſcūqꝫ ſit ꝺbet fieri: vt remediū apponi poſſit
ne futurū malū comitat': ꝛ caſꝰ futurꝰ īpedia
tur: etiā ſi iuuādo vnū alij ī malū tēdāt: qꝛ il

li ī pctō ſuo ſine culpa iuuātis moriunt': vt eſt
tex. Aug. in. c. ipſa pietas. xxiij. q. iiij. nā eſto
ſit euāgelica dicta ꝺnūtiatio: iudici eſt facien 61.
da: qꝛ xbū illud dic ecclīe: ītelligit'. i. ꝑlato: vt
dicit Hugo cardi. Albertꝰ mag. ꝛ Ny. de ly.
Matthe. xviij. c. ꝛ ꝑlati dicunt' hn̄tes iuriſdi
ctionē. c. j. ꝺ eta. ꝛ q̄li. ꝛ dicunt' ꝑlati q̄ hn̄t iu 62.
riſdictionē foꝛi ꝯtētioſi. tradit' ī. c. ꝺcernimꝰ
ꝺ iudi. cle. dudū ꝺ ſepultu. moderni: in. c. cū
ab eccliarū ꝺ offi. oꝛdi. ꝛ ī ꝓpa materia ſiue ſi
mꝰ ī iudicio vt ī hoc caſu ꝑ ecclīā ꝑlatū ītelli
gimꝰ ſiue extra iudiciū. ꝛ q̄ꝫuis ꝑ ecclīā ꝑlatū 63.
nō ītelligamꝰ. tn̄ potiꝰ eſt dicēdū ꝑlato vt ꝑ
ſone q̄ pōt ꝓdeſſe ꝛ nō obeſſe: qꝛ nullꝰ magis
ꝓdeſſe pōt q̄ꝫ ꝑlatꝰ. ſic formalit' dicit. ſ. Tho.
ī. iiij. diſti. xix. q. ij. arti. iij. q̄ſtiūcula. ij. ad. iiij
¶ Et ille dicit' ꝑlatꝰ ꝛ iudex illiꝰ: de cuiꝰ iuriſ
dictiōe eſt q̄s rōne delicti: cū hac rōne q̄s foꝛ
tiat' foꝛū. c. licet ꝺ foꝛo ꝯpe. ī autē. ſi q̄ in ꝓui 64.
tia. C. vbi ꝺ crimi. agi. opoꝛtet. ꝛ ī hoc caſu nō
eſt dubiū inq̄ſitoꝛē iudicē eſſe tradit cardi. in
cle. multoꝛū q̄rela de hereti. col. fi. in. iiij. q. ꝛ
cōſtat ꝑ breue conceſſum inq̄ſitoꝛibꝰ heretice
prauitatis. a ſctiſſimo dño nr̄o pp̄. Leōe nūc
felicit' regnāte ī quo dat' iuriſdictio inq̄ſitori
bꝰ cōtra ꝑcutiētes officiales officij inq̄ſitiōis 65.
ꝛ p̄re maxime hec locū hn̄t: quū effectꝰ dicte
denūtiationis euangelice ſit vt peccatoꝛē pe
niteat: ꝛ ad arbitriū iudicis penitētia īpona
tur crimine ꝓbato. c. ſicut dignū de homi. c.
deꝰ qui: de peni. ꝛ remi. tradit. Jo. Andre. in
d. c. nouit in glo. ij. ſequitur domi. in. c. ſi pec
cauerit. ij. q. j. ꝛ qn̄ peccatuꝫ eſſet omnino oc
cultū deberet tūc iudex monitiōibꝰ occultis
exhoꝛtari illū: ꝛ a pctō retrahere ita dicit An
to. de Butrio quē ſequūtur doc. in. d. c. no
nit. ¶ Et qn̄ timeretur aliq̄s offendi ꝓuiden 66.
dū eſſet ex officio iudicis ad ꝑſtandā cautio
nē de nō offendēpo: vt tradit Bar. in. l. illi
citas. §. ne potentioꝛes. ff. de officio preſidis
l. ſanctum vbi Bartolus. ff. de rerum diui.
cum declarationibus quas ponit Felynus.
in rubꝛica de treuinu. ꝛ pace in ſexta coluna
ꝛ partes etiā inuitas ad cōcoꝛdiam reducere 67.
Alex. in. l. j. §. ꝛ poſt operis. ij. col. ff. de ope.
noui. nūcia. ¶ Et quod dixi de denūtiatiōe
euāgelica iudici faciēda fortiꝰ habet locū in
alijs denūtiationibus. ſ. canonica ꝛ iudicia 68.
li publica vel priuata: omiſſa regulari ꝺ qua
in hoc caſu nō eſt habēda cōſideratio vt per
doc. in. d. c. ſi peccauerit ꝛ. d. c. nouit ꝛ ſaly.
in. l. ea quidem. C. de actu. per Bar. in extra

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nagāti ad reprimēdā in verbo denūtiationē
vbi etiā illud verbū dicat eccleſie exponit .i.
ad forū eccleſiaſticū recurrat: vbi plura dicit
ad propoſitū noſtrū: ꝛ hec dicta ſunt de dnū
tiatione. dato ꝙ eſſemus in materia denūtia
tionis: cū ſimꝰ in caſu ferēdi teſtimonij vt ſu
70. pra fuit dictū ꝛ infra aliqd dicetur. ¶ Stat
ergo hec cōcluſio ꝙ ſecretū tendēs in preiu-
diciū alteriꝰ debet reuelari iudici qui poteſt
ad hoc prodeſſe ꝛ nō obeſſe: quod cōfirmaꝛ
16 ex dicto .ſ. Tho. quolibet p. q. xi. in corpore.
q. vbi dicit cōſiderādū vtrū licitū ſit religio-
ſo ſecretū fidei ſue cōmiſſum reuelare: circa
quod diſtinguēdum eſt de ſecreto: eſt eniz ali
quod ſecretū quod illicitū eſt celare ſicut qd
in periculū vergit aliorū: quibus aliquis ca-
uere tenetur: vnde ꝛ iuramēto fidelitatis cō
tinetur ꝙ huiuſmodi ſecretū debet dominis
reuelari: ad preceptū ergo prelati tenetur re
71. ligioſus tale ſecretū pādere. etiā ſi promiſiſſet
ſe nō reuelare: dicente Iſidoro in malis pro-
miſſis reſcinde fidez: niſi forte in confeſſione
audierit: quia tunc nullo modo eſt reuelādū
dicit enim Henricꝰ de Gādauo in quol. ix.
circa principiū ꝙ ſubditꝰ qui recipit aliquid
72. ab alio in ſecreto nō vergēs in dānū cuiuſqꝫ
nō tenetur reuelare: etiā prelato precipienti.
ergo a cōtrario ſenſu ſi vergit in dānū alicu-
ius ꝛ prelatꝰ hoc ſcire velit reuelare dbet: hoc
enim argumētū validū eſt d iure: vt per glo.
73. ꝛ doc. in .l. j. §. huius rei arg. ff. de offi. eius ꝛ
l. cōuenticulā. vbi per Bal. ꝛ alio. C. de epiſ-
copis ꝛ cleri. ¶ Inſuper Sthe. Bru. in recol
lectis ſuper .ſ. Bona. in. iiij. diſtin. xxi. q. de-
74. ci. dicit notādū: ꝙ differētia eſt inter ſigillum
cōfeſſionis ꝛ ſigillū ſecreti: aliquid enim daꝛ
ſub ſigillo cōfeſſionis quādo .ſ. peccata confi
tētur in cōfeſſione ſacramentali ꝛ iſta nullo
modo debēt reuelari: aliquid autē datur ſub
75. ſigillo ſecreti: quādo .ſ. aliquis dicit aliquid
alteri ſub fide: ꝙ nō reuelabit: tunc aliqua da
ta ſub iſto ſigillo preiudicabilia nō debēt re-
cipi: ꝛ poſſunt reuelari abſqꝫ peccato vt ſi ali
quis diceret alteri. Ego occidā fratrē meuz:
vel ego cōburā talē ciuitatē: tunc in tali caſu
poſſet illud reuelare: ꝛ ſic futura q̄ ſunt ꝑiu-
dicabilia data ſub ſigillo ſecreti poſſunt reue
lari. ¶ Idē cōcludit Rober. Olkot ſup li. ſa
pi. lectione. xxiiij. verſi. ad q̄ſtionē dicendū.
76. ¶ Preterea dicit Bona. in. iiij. diſti. xxi. q.
iij. in fi. verſi ad illud quod obijcitur ꝙ pro-
mittit habere ſecretū. ꝛc. ꝙ ſi etiā promittere

tur aliquid vbi veritas vel obedientia ꝓcipe
ret: reuelari pōt: ꝓmiſſio vel iuramētū nullū
eſſet: vnde ſi vidiſſem primū peccātem tali
pctō: qd teneor dicere ſupiori: ſi iurē ſibi non
dicere: nō abſoluor: immo dicere oportet ꝛ fa
ciēda eſt penitētia de piurio pro eo ꝙ contra
iuſtitiā iurauit. hic Ange. d Claua. in ſua ſū
ma in vbo cōfeſſio vlti. §. xxij. limitat dictuz
ſ. Bona. vt itelligaꝛ qs teneri ad reuelāduz
ex obediētia pn̄ ꝑlatꝰ vult ſcire: qd pōt cede-
re in detrimētū religiōis vel alteriꝰ alias nō
vbi cōfirmat hoc dictū ex hēri. de gan. i quo
li. ſupra allegato. ¶ Accedat ad p̄dicta auc-
toritas canoniſtarū ꝛ legiſtarū cōcordātiū in
vnā ſentētiā cū ſacris theologis. dicit enim i
no in. c. omnis vtriuſqꝫ ſexus d peni. ꝛ remi. 77.
ꝙ ſi quis dixerit alicui nō vt penitētiā recipi
at dico. tibi in cōfeſſione vel in penitētia cuz
nō ſit verū: ꝙ dicat in penitētia: nec vt di mi
niſtro: talis cogēdꝰ eſt ſup ꝑmiſſis ferre teſti
moniū. itaqꝫ loquiꝛ innocētiꝰ in fortioribus
terminis: ne dū qſi eſſet cōmiſſū in ſecreto: ſꝫ
etiā ſi fuiſſet cōmiſſum ſub ſigillo cōfeſſiōis
extra tn̄ cōfeſſionē ſacramētalē. ¶ Cuiꝰ In-
nocētij: quanta ſit auctoritas pꝫ. qꝛ vt dicit 78.
Joā. Fabri. in. §. pupillꝰ inſti. de inuti. ſti. ꝙ
ſi aliquis hēt opinionē innocētij ꝑ ſe marie
in foro ecclīaſtico coronabiꝛ: ꝛ dicebat archi.
in. c. pia de excepti. li. vj. ꝙ innocētiꝰ tāqꝫ ex
poſitor excellit alios ꝛ fuit pr̄ ꝛ organū verita 79.
tis: ꝛ imo. in. l. ex diuerſo. §. fi. ff. ſolu. mri. ꝛ
Joā. de ana. in. c. fi. de cleri. ꝑcuſſo. cōmēdāt
illū de nimia ſubtilitate hinc Pau. d Caſtro 80.
in cōſi. cccxxxvij. incipi qꝛ exceptiōes li. j. di-
cit ꝙ innocē. fuit pr̄ veritatis ꝛ poſtqꝫ vnū dicit
ei eſt ſtādū ꝛ iſte fuit innocētiꝰ. iiij. de quo fa 81.
cit mētionē .ſ. Tho. in. iiij. diſtin. xx. artic. iij.
in fi. ¶ Pro tāto dico qꝛ aliqui nūc vita fru
entes mortali auſi ſunt illudere tāto doctori
ſup illo dicto ꝛ illud dictū inno: ſequiꝛ cardi
nalis florē. in ſuo notabili cōſi. xxxv. incipi. 82.
quidā habēs vnū filiū col. ij. in quo cōcludit
ꝙ dato aliquid eſſet comiſſuz alicui ſub ſecre
to: ꝛ cū iuramēto: ꝙ debet cōpelli a iudice ad
ferēdū teſtimoniū: qꝛ illud iuramētū fuit te-
merariū qd nequit ſeruari ſine interitu ſalu
tis eterne: qꝛ talꝭ taciturnitas veritatis inducit
peccatū mortale. c. qſqs. xi. q. iij. quē ſequiꝛ
fely. in. c. intimauit de teſti. melius eſt enim:
pro veritate pati ſupplicium: qꝫ pro mēdatio
beneficium. c. nemo peritorū. xi. q. iij. ¶ Di- 83.
cit inſuper abb. in. d. c. omnis ꝙ licet ſacerdo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ti ſit comiſſum ſecretum ſub ſigillo confeſſio-
nis: non dico confitendo peccata: ⁊ ſic extra
confeſſionem ſacramentalem: q ſi ſacerdos
in teſtem producatur debet dicere veritatē.
⁊ alibi iquit abb. in. c. ſi ſacerdos de offi. ordi.
verſi ſed quero q ſi ſacerdoti eſt aliquid dictū
ſecreto ⁊ preſtito iuramento q non reuelet:
non obſtanti illo iuramento ſi producatur i
teſtem debet dicere veritatem: ratio eſt quia
illud iuramentum non extenditur ad illum
caſum cum. ſ. producitur in teſtem: ⁊ ſi inten
debat iurans ad hunc caſum ſe extendere iu
ramentum fuit temerariū: ⁊ ideo non ſeruā-
dum. Ita notat inno. in. c. qualiter ⁊ quādo
el. j. de accuſa. idem dicit abb. in. c. dilectus ð
exceſſi prelato. c. fi. de teſti. cogen. ſubdēs q
non poteſt quis ſe obligare ad hoc illicitum:
cum non ſit in facultate ſua: nam officiū te-
ſtificandi eſt publicum. l. ſiquādo. C. de teſti.
docto. in rubri. de teſti cogē. per inno. in. d.
c. qualiter ⁊ quando. ¶ Inde etiam dicunt
84. Bal. ange. ⁊ alij in. l. fi. ff. qui ſatiſda. coga.
q quando alicui eſt conceſſa aliqua creden-
tia cum iuramento: ⁊ tenere illam credentiā
vergit contra ſalutem publicam q illa credē-
tia poteſt reuelari. In omni enim iuramēto
cenſetur excepta auctoritas ſuperioris. l. fi.
ff. ad muni. in prin. c. de forma. xxij. q. fi. c. cō
tra bonos mores in glo. pe. viij. diſti: ⁊ inter
eſt rei publice vt delicta non remaneant im-
punita. l. ita vulneratus. ff. ad. l. acqui. c. vt
fame de ſententia excomunicationis. ¶ Et a
libi dicit Bal. in. l. ſi ad excludendam i fine.
85. C. de rebus credi. q ſi quis iurauit tenere cre
dentiam: ſi hec redundat ad malum publicū
vel delictum: non tenetur quis obſeruare iu
ramentum: hinc decidit Ludo. Roma. in ſin
gulari. d. vj. incipi. Iurat qui eſt de conſilio:
q qui iurauit non reuelare ſecreta cōſilij: po-
terit reuelare ſecreta ꝯſilij illiciti: vt dicit glo
86. ingularis in. c. ego enim de iure iura. verſi.
nulli pandam. c. primo de iure iura. libro ſex
to. vj. ⁊ per glo. in. c. nerui. xiij. diſt. ¶ Dicit
vlterius abb. in. d. c. ego enim: q ſi iuraui nō
reuelare ſecretum mihi per te dicendum: q ð
bet intelligi de honeſto ⁊ nō de alteri nociuo:
⁊ tunc poſſum reuelare non omnibus: ſed
87. qui illi poteſt prodeſſe ⁊ non obeſſe. qui mo-
neat illū. ⁊ per iſtū vt dixi intelligim⁹ epiſco-
pum prelatum ſeu iudicem cum eadem ſit ra
tio de vno q̄ ð alio. l. illud. ff. ad. l. acqui. vgo
⁊ archi. in. c. hoc videtur. xxij. q. v. ſ. Tho. in

ſcda. ij. q. xcviij. arti. iiij. ad. iij. quez ſequitur
cardi. de Turre crema. in. d. c. hoc videtur.
¶ Sic ergo promiſſio ſiue iuramētū de tenē
do ſecretū ſiue de nō reuelando intelligitur ð
honeſto: nō autē de eo quod venit in ꝑiudi-
ciū tertij. c. ſicut litteris ð iure iura. vbi ē tex.
q ſi canonici anteq̄ faciant electionem: iura
uerint aliquid in ꝑiudiciū dignitatis epiſco-
palis. non tenet iuramentū ⁊ ibi tradūt ab-
bas: ⁊ alij. Idem quando maritus iurat ali
quid in ꝑiudiciū vxoris doc. in. c. tua el. ij. ð
iure iura. ſic nec valet promiſſio quia fortius
eſt iuramentū. l. ſi quis pro eo. ff. ð fide iuſſo 88.
¶ Multū enim cōſideratur ꝑiudiciū tertij:
cui nō ſolet princeps derogare. l. ij. §. ſi quis
a principe. ff. ne quid in loco publico. c. q̄uis
de re ſcriptis. hinc dicit Guillerm⁹ de Robi
one. in. iiij. diſtin. xxj. q. iiij. ad primū q quili
bet tenetur ſeruare quod promittit: dū tamē 89.
nō ſit cōtra deū. nec in alicui⁹ ꝑiudiciū: ſicut
ergo princeps nūq̄ preſumitur derogare iu-
ri tertij. l. nec au⁹. C. de ema. libero. ⁊ moder
ni tradūt in. l. quotiens. C. de preci. impe. of
fe. Multominus priuat⁹ poteſt aliquid pro
mittere: qd veniat in nocumentū alteri⁹ per
promiſſionem detenendo ſecretū: valet eniz 90.
argumentū a maiori ad minus negatiue. l. ſ.
C. de nego. geſti. quia ſi princeps nō poteſt ex
pugnare ciuitatem nec miles vt ibi tradit Al
beri. de Roſa. ⁊ plura de hoc modo arguēdi
ſcribit nouiſſime vtriuſq; iuris monarcha do
minus Philippus Decius ꝑceptor me⁹. in.
l. nō debet. ff. de regu. iuris. ⁊ hoc argumen-
tū eſt forti⁹ q̄ ſi a pari. vel ſimili fieret per Al
beric⁹ ð Roſa. l. de quib⁹ colu. x. verſi. alij ð
fendentes. ff. de legi. ¶ Poſtremo dicit An
dre. de. ſer. in. c. j. de noua for. fide. in vſi. feu
coll. x. q ſi dñs dixit vaſſallo q vellet occide 91.
re ticiū an reuelabit concludendo dicit: q de
bet perſuadere dño vt non faciat: aliter dicet
alijs qui magis poſſunt prodeſſe arg. xxij. q.
v. c. hoc videt. vel in genere dicet ticio cuſto
dias te: q2 parat tibi mors. de hoc dicit glo. i
c. nerui. xiij. diſti. quē ſequit ibi Iaco. Alua
rot⁹ colu. pe. verſi. q̄ro q2 hic dicit. ¶ Et ꝓma 92.
xime ꝑdicta locū habēt in hoc caſu: i quo ver
tit fauor public⁹ cū dict⁹ ꝓcurator fiſcalis of
ficialis public⁹ ſit vt eſt de mēte ſaly. in. l. ea
quidem. C. de accuſa. verſi. x. quero ⁊ Ange.
areti. i tracta. maleficiorū i verbo: necnō ad ð
nuntiationem colu. ij. vbi tradit de officio de 93.
nuntiatoris: qui idem eſt quod promotor vt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

94. patet ab eius officio: quē ſi quis percuſſerit:
etiam ſi propter priuatas inimicitias ſeu par
ticulares hoc faciat: poteſt tāq̄ perturbator
officij puniri per inquiſitorem: notat cardi. i
cle. multorum querela colu. ſi. q. iiij. de here.
95. iniuria enim officiali facta cenſetur facta offi
cio quod exercet argu. c. ij. de foro compe. c.
cum deſideres. §. ſi. de ſententia exco. c. j. de
maledi. c. romana de penis. li. vj. ¶ Hinc no
tabiliter dicit idem car. in cle. paſtoralis ꝺ re.
96. iudi. in. xij. nota ꝙ crimen leſe maieſtatis cō
mittitur ſi ſit iniuria officialibus principis. l.
omne delictum. §. j. ff. de re. mili. saly. in. l. q̄ſ
quis. C. ad iulia. maieſt. iudex eniȝ poteſt pu
nire iniuriantes officialibus ſuis de iure cō
97. muni. Cy. in. l. j. C. ne quis in ſua cauſa. ꝛ ibi
doctores ſequuntur Bar. in. l. ſi quis forte
ff. de penis. ꝛ etiam de iure ſpeciali per breue
domini noſtri pape ſupra allegatum: quod
ideo fuit conceſſum: vt in eius tenore patet:
vt ſit libertas officialibus exercendi officiuȝ
ſuum: quando libertas tollitur officialibus
98. non bene gubernatur res publica: preſertim
quando ſunt plures inimici: multitudo qui
dem modum non ſeruat: ꝛ nemo eſt qui furē
tis populi rumorem non paueat. nota in. c.
ſtatutum. §. j. verſi. non audens de re ſcrip.
lib. vj. quis enim arma non timeat. nota. in
l. j. C. vnde. vi. l. ſi ex plagis. §. tabernarius.
ff. ad. l. acquiliam. certe nemo: mors equidē
99. conſtantiſſimos terret: ꝛ eſt propria paſſio vi
rorum fortium: ꝛ vltimum terribiliuȝ. verba
ſunt Bal. in conſi. ſciſmatis. in. vj. col. poſi
to in rubri. C ſi quis aliquē. teſt. prohi. ¶ Si
officialis non habet libertatem faciendi que
eius officio incumbunt: iaȝ non faciet que re
cta ſunt: ceſſat electio boni a malo: duȝ liber
tas adimitur. c. vbi periculum. §. ceterum de
electio. lib. vj. timor tollit omnem conſenſū
c. cum locum de ſponſa. c. j. quod met. cauſa
rigide quidem procedendum eſt: cuȝ multis
craſſantibus opus ſit exemplo arg. l. capita
liū. §. famoſſos. ff. de penis. ¶ Et duplici de
cauſa. hec pſona ſecreta reuelari d̄bet iudici.
100. prima vt per eam ſciatur auctor huius ſcele
ris: impediaturꝗ caſus cōmittendus cū ad
prouidentiam iudicis ſpectet compeſcere ne
veniatur ad arma ꝛ rixam. l. equiſſimum. ff.
de vſu fruc. ꝛ melius eſt in tempore occurre
re q̄ꝫ exitum vindicare. l. j. C. quando liceat.
vnicuiꝗ. vt ſi videbitur ꝛ expedierit puniat
pro caſu attentato: quia vt dicitur deuentū

eſt ad actum proximum: tum dictum promo
torem explorando: ꝛ ei parando inſidias: tū
etiam domum eius ingrediendo: vt ſub pre
textu negotiorum fidei a domo illum abdu
cerent: ſecuriuſꝗ caſum perpetrarent teſte p 101.
ceſſu: itaꝗ q̄ꝫuis cogitationis nemo penam
mereatur. l. cogitationis. ff. de penis tamen
quando deuenitur ad actum propinquū pu
nitio dari poteſt in his atrocibus. Saly. in. l.
ſi is qui cū telo. C. de Sicarijs. l. quiſquis: ī
primo. C. ad. l. Juliam maieſta. l. ſi quis non
dicaȝ rapere. ꝛ ibi Bal. ꝛ alij. C. de epiſcopis
ꝛ cleri. accedit ꝙ quando quis ſcit furtum a
liunde q̄ꝫ ex reuelatione furis: reuelādum eſt
de mādato iudicis: vt late tradit Soy. in co
ſi. c. ij. incipien. cum preſentis conſultatiōis
conſideratio. lib. iiij. ¶ Ex quibus euidēter
patet dictum ſacerdotem compellendū eſſe
ad manifeſtandam perſonam quaȝ dicit ha
bere ſub ſecreto: vt prouideatur indemnita
ti dicti promotoris: ꝛ quietudini huius offi
cij: ꝛ cum libertate ſineꝗ timore negotium fi
dei exerceatur.

¶ Et quia paruȝ eſt aſſere
re niſi contrarijs reſpōdeatur: vt dicit Bal.
in. d. cōſi. ſciſmatis. col. pe. ideo ad reſpōſio
nem cōtrariorū deueniēdū eſt. Et q̄ꝫuis plu
res famoſiſſimi ac pene diuini doctores per
me fuerint allegati pro parte cōtraria: ſequē
tem theoricā Baldi: in. l. precibus. C. de im
pu. ſubſti. colu. j. dicentis illū ferro viā aperi 102.
re: qui per cōtraria procedit: quorum nō ſuȝ
dignus ſoluere corrigiā calciamenti: illorūꝗ
dicta veriſſima eſſe arbitror: ea tamē in caſu
nr̄o nō habere locū pro viribus paruis inge
nij mei oſtēdā: ꝛ in hoc fere reſoluent oēs ſo 103.
lutiones inferius dādē: ꝛ laborabo nō loqui
ſine auctoritate: quia erubeſcimus ſine lege
loqui. l. illā. C. de collati. §. conſideremus. in
auct. ꝺ tri. ꝛ ſemi col. iij. ꝛ quia vt dicit Sco.
in. iiij. diſtin. xvij. q. j. ſicut turpe eſſet theolo
go dicere aliquid eſſe in biblia ꝛ neſciret vbi
illud inueniret: ita incōueniēs eſſet canoniſte
dicēti tale eſſe ex traditione vniuerſalis eccle
ſie: ꝛ illud nō inuenire in canone. ꝛ ideo vtar
teſtimonio antiquoruȝ patrū in quibus fuit
matura ꝛ digeſta ſapiētia. ¶ Et in p̄mis nō
obſtat ꝙ dicit Gabriel biel. i. iiij. diſt. xxj. q. j.
ꝙ tenere ſecretū ē ꝺ iure naturali: q2 q̄cūꝗ d̄ 104.
bet alteri facere. quod ſibi velit fieri. per auc
ctoritates ſupra allegatas. ꝛ ſuppoſito ſem-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Col. XXI.

per nocumento damno perſonali: ⁊ p̄iudi
cio tertij imminenti. Reſpondeo ꝙ ius natu
105. rale ſeu diuinum quo ad hoc habet duo ca-
pita. Primuz eſt quod tibi vis: alteri feceris.
Secundum quod tibi non vis: alteri non fe
ceris. Thobie. iiij. Mathei. vij. Luce. vi. ⁊ ad
Gala. v. dicebat. S. Paulus. Omnis eniz
lex in vno ſermõe imp̄letur: diliges proximū
tuum ſicut te ipſum. in quo compreh̄editur
vtrumq; caput iuris naturalis ⁊ diuini in. c.
humanum genus. j. diſtin. ⁊ affirmatiuuz re
fertur ad euangelium. negatiuū in Thobia
⁊ in actibus apoſtolorum actuū. xv. c. vt tra
dunt Archi. ⁊ domi. in. d. c. humanum gen⁹
⁊. S. tho. in. ij. ſcd̄e. q. lxxxix. ar. j. ad tertiuz
¶ Et primū affirmatiuū ſic deducitur. ꝙ di
ctus ſacerdos ſicut vellet ſibi ſuum ſecretuz
ſeruari vt non reueletur: ſic debet ipſe alteri⁹
ſecretum ſeruare: vt ipſe illud non reuelet.
¶ Secundum autem negatiuum ſic etiam
deducitur. Supponam⁹ ꝙ ipſi ſacerdoti ali
qui machinarentur mortem vel graue dam
num perſonale: quis ſane mentis non iudica
ret ꝙ dictus ſacerdos vellet ꝙ ſecretum illud
non ſeruaretur: ſed ꝙ reuelaretur iudici qui
poſſet prodeſſe: vt ipſe poſſit eſſe ſecurus: tā
domi ꝙ̄ alibi. Sic ergo ſicut ipſe nollet hoc
ſibi fieri. ſ. ſecretuz ſeruari: ſed reuelari vellet
ſic ipſe non debet hoc alteri facere. ſ. ſecretū
ſeruare: ſed omnino reuelare. ¶ Itaq; hec
duo capita aut ſunt ſibi cõtraria ⁊ ſic eſt per
plexitas in vtroq;: aut vnuz eſt ex illis obſer
uandum tanꝙ̄ alterum alterius derogatiuū
nam ſeruare ſecretum ⁊ non ſeruare: repug-
nantia ſunt eſt de hoc arg. l. ſi is qui ducen
ta. §. vtrum. ff. de rebus dubijs. l. vbi repug-
nantia. ff. de rebus iuris. ¶ Ideo difficultas
eſt cognoſcere: quod caput dicti iuris natu-
ralis in hoc caſu ſeruandum ſit: videlicet an
reuelatio ſecreti facienda: an vtro tētio ſecre
ti obſeruanda. ¶ Et in primis dico nullam
106. contrarietatem aut perplexitatez eſſe: ſi ſcri
pturas ſacras ⁊ canonicas diſcutere licet. nā
diſpoſitiones ita intelligere ⁊ interpretari de
107. bemus: ne contradicant adinuicez: vt patet
in. c. inter dilectos. §. ceterum de fide inſtru.
Bar. in. l. fi. §. queſi jt. ff. de condi. indebiti.
bal. in. l. cum falſa in fi. C. de iuris ⁊ fac. igno.
Alex. in. l. j. in primo col. ij. ff. ne quis eum. ⁊
in ſtatutis notat abb. in. c. gratum in primo
c. ſuper queſtionum in no. de offi. d̄lega. ⁊ in
omnibus diſpoſitionibus laborandum eſt:

Col. XXII.

vt per diſtinctionem ſi fieri poteſt: contrarie
tas remoueatur. vt per Alex. in conſi. cxlj. ī
cipi viſo teſtamento. col. iiij. lib. ij. tradit do-
minus Phili. Decius in. d. l. repugnantia. 108.
¶ Dico etiam ꝙ quis nõ poteſt eſſe perple-
xus abſolute loquendo: ſed quodāz poſito:
non eſt inconueniens illo ſtante aliquē p̄ple
xum fore: ſicut intentione mala extante. vt
dicit. S. tho. in. ij. ſcd̄. diſt. xxxix. arti. iij. ad
quintū. ⁊ ſatis probatur: quia peccatū eſt vo
lūtariū: ⁊ ſi nõ eſſet voluntariū nõ eſſet pec-
catum. vt inquit Aug. lib. x. retractationuz
⁊ habetur in. c. quod autem. iij. q. j. ergo ſeq̄-
tur ꝙ impoſſibile eſt aliquē perplexū eſſe: ita
vt neceſſario peccet. Idē Auguſtinus lib. cō
tra Fauſtū. peccatū nõ neceſſitatis: ſed volū
tatis eſt. ¶ P̄terea ſi aliquod peccatū quis 109.
faceret ex neceſſitate cum prohiberetur: eſſet
prohibitio impoſſibilis: cum omne p̄ceptū
⁊ omnis lex debeat eſſe de poſſibili. c. erit au
tem lex. iiij. diſti. ¶ Ultimo ſi aliq̄s eſſet ſim 110.
pliciter perplexus: ita vt neceſſe eſſet alteruz
peccatorū cõmittere. ſequit̄ ꝙ iniuſte pena il
li pctō redderet̄. c. Nabuch donoſor. xxiij.
q. iiij. c. illa cauēda. xv. q. j. ſed hoc eſt falſuz
ergo illud ex quo ſequit̄: ⁊ ſic nõ poteſt eſſe p̄
plexitas in dicto iure naturali: tradit cardi. d̄
Turre cremata. in. c. nerui. diſtin. xiij. colu. j.
¶ Inſup̄ dicit Joānes de fibur. ī ſumma cō
fe. lib. iij. titulo. xxx. ī rubri. de p̄plexitate ꝙ
p̄plexitas eſt duplex. vna iuris: alia facti. Il
la q̄ eſt iuris: p̄ cõtrariorū cõcordātiā ⁊ conſi 111.
liū p̄itorū eſt reformāda ⁊ ſoluēda. nā ī iure
nulla eſt realis cõtrarietas. ſi v̄o eſt facti: illa
tollēda eſt p̄ maioris mali euitationē: ⁊ ex cō
ſequēti p̄ minoꝝ mali electionē. hoc qd̄ alias
ſcd̄m ſe cõſideratū: minus peccatū eſſet. p̄ba
tur in. c. nerui. xiij. diſti. nā v̄itate iſpecta nõ
poteſt eſſe aliquis p̄plex⁹. i. neceſſitate ſtrict⁹
ad aliqd̄ malū. tradit Alberic⁹ de Roſate i
dicti. ſuo. in v̄bo p̄plexitas. ¶ Sequit̄ ergo
ꝙ poſtꝙ̄ nõ ē dāda p̄plexitas: vnū ex dictiꝫ ca
pitib⁹ ē eligēdū: ⁊ alteri anteponēdū. ⁊ ideo
neceſſe eſt vt hoc cognoſcam⁹. ¶ Et dico il-
lud negatiuū eſſe eligēdū: videlicet: ꝙ ſicut il
le ſacerdos cui iminerent mors vel graue dā-
nū: vellet vt ſecretū alterius nõ ſeruaret̄: ſed
reuelaret̄ ad effectū iaz dictū. ita pariter ipſe
nõ debet velle alteri ſecretum ſeruare. ⁊ quia
vt dicit Scotus in. iiij. diſtin. xxj. que. ſecun 112.
da in probatione prime concluſionis: ꝙ illa
p̄poſitio legis nature d̄ charitate fraterna. q̄

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vultis vobis.⁊c.debet intelligi. i. que debe-
tis ſecundum rectam rationem velle. ¶ Hec
recta ratio ſatis militat in hoc caſu: quia ra-
tionabile eſt vt quilibet debeat ſe ꝓtegere ab
iniuſta morte ſi poteſt: cū naturaliter homo
refugiat mortem. S.tho.in.p̄.ij.q.v. in cor
113. pore: quia hanc vitam corporalem etiam vir
tuoſi amant: non ſolum in quantū eſt quod
dam bonum naturale: ſed etiam in quantuꝫ
neceſſaria eſt ad opera virtutum: vt dicit idē
114. S.tho.in.ij.ſcōe.q.cxxiij.ar.viij.in corpore
¶ Et ꝙ dictum ſecretum non debet ſeruari:
ſuadet periculum mortis imminentis dicto
115. promotori ab homine priuato: cuꝫ homo de
beat ſuum impartiri auxilium: pro repellen-
da proximi iniuria: ⁊ ſi poteſt ⁊ negligit vide
tur iniuriam facere ac eſſe particeps eius cul
pe.c.dilecto.li.vj.de ſententia exco.⁊ ad hoc
dico: quia non excuſatur a peccato.c.quan-
116. te.⁊ ibi doctores ⁊ ſignanter Henri. bonich.
de ſententia exco. ⁊ traditur per doctores in
l.vt vim.ff.de iuſti.⁊ iure.l.metum. §. ſed li-
cet.ff.quod metus cau. ⁊ ſcribitur prouerbi.
xxiiij.erue eos qui ducuntur ad mortem: ⁊ q̄
trahuntur ad interitū liberare ne ceſſes. tra
dit ⁊ ſubtiliter preceptor meus dominꝰ Phi
117. lippus Decius in. l. culpa caret. ff. de regu.
iuris.⁊ nullus negare poteſt quin hoc dam-
num mortis ſit damnum grauiſſimum: cuꝫ
mors ſit vltimum terribiliuꝫ: vt dixi per alle
gatum conſilium. Bal. ⁊ damnuꝫ irrepara
bile quo ad vitam mortaleꝫ: quia ſemel quis
moritur: ⁊ mors illi vltra non dominabitur
vt dicit. S. Paulus ad ro.vj.refert glo.in.
l.ſi cū heres.ff.quando dies lega.cedat. Idē
dicit.glo.in.l qui duos.§.j.ff.d manu teſta.
niſi fieret diuinum miraculuꝫ.vt de Lazaro
Jo.xj.c. ¶ Secundo ſuadet infamia dicti ꝓ
motoris: quia fama eius macularetur de fa-
cto: ſi a priuato occideretur: quia illi ſoli di-
cuntur viuere per gloriaꝫ qui pro patria mo
118. riūtur: terreſtri vel celeſti.§.ſed ſi in bello in-
ſti.de excuſa.tuto.⁊ ibi tradūt Joā.fa.⁊ Joā
de plate. Chriſtoforus Portius ⁊ dominus
Jaſon in eius apoſtillis ⁊ ab huiuſmodi ⁊ ſi-
119. mili infamia homo liberare ſe debet: quia fa
ma eſt illeſe dignitatis ſtatus: legibus ⁊ mo-
ribus approbatus: ⁊ i nullo diminutus. L.
cognitione.§.extimatio.ff.de extra.⁊ varijs
cogni.glo. ⁊ doctores in. c. veſtra. de coha.
120. cleri.⁊ Bal.in.l.j.C.de cōfeſſis.col.v.dicit:
ꝙ fama eſt theſaurus vite ineſtimabilis. ⁊ de

hac dicit Aug.ꝙ nobis vita integra: proximo
autem fama noſtra neceſſaria eſt.c.non ſunt
audiēdi.xj.q.iij.facit.c.nolo.xij.q.j. ¶ Ter 121.
tio ſuadēt etiam damna que ex hoc poſſent
prouenire heredibus vel ſucceſſoribus dicti
occidendi.que licet eſſent reſarcienda illis ꝑ
occiſores.iuxta theoricam ſpecu.in titulo de
iniurijs.§.ij.poſt principium.⁊ abba.⁊ alios
in.c.p̄.de iniurijs.nichilominus hoc cōſide-
randum eſt: quia forſan occiſores ignorabū
tur: cum talia occulte ſolent fieri ⁊ perpetra-
ri: quia qui male agit: odit lucem.l.cum ipſe.
C.de contra emp.⁊ l.prima.§.tria lumina-
ria.ff.de ventre inſpicie. ¶ Quarto etiaꝫ ſua 122.
det pena quaꝫ pro homicidio paſſurus eſſet
homicida que eſt vt ſimili ſubiaceat ſentētie
l.iij.C. de epiſcopis audi.cum ſupra allega-
tis: ⁊ in foro penitentie debet expendere vitā
ſuam pro defenſione fidei in remedium ani-
me interfecti: vt tradit ſco. in quarto diſtin.
x.q.iij.Quis aliqui ipſum ipugnēt. ¶ Quin
to pro hoc facit perturbatio ⁊ offendiculum 123.
que huic officio parantur ex occiſione huius
officialis: que nullo modo debent fieri. vt eſt
tex.in.c.accuſatus.§.de queſtionibus de he
reti.li.vj.⁊ talia committentes: perturbato-
res officij dici poſſunt vt per cardi. in.d.cle.
multorum: querela plura etiam ſuadere poſ 124.
ſunt vt reuelari debeat hoc ſecretum quia i-
tereſt reipublice vt delicta non remaneant i
punita.l.ita vulneratus.ff.ad.l.aquiliaꝫ. c.
vt fame de ſententia exco. quod etiam dictat
l.naturalis: Quis ꝙ tali vel tali pena puniā
tur malefactores ſit ex conſtitutione diuina
vel humana. Ita dicit. S.tho.in.ij.ſcōe. q.
lxxxv.arti.j.ad.p̄.preterea hoc ſanctum offi 125.
cium inquiſitionis infamia maxima afficere
tur quia tenderet in contemptum ⁊ vilipen-
dium quod eſſe non debet arg. l. obſeruan-
dum.ff.de offi.preſidis. ¶ Item fient meti-
culoſi officiales qui deberent eſſe animoſi in 126.
adminiſtranda iuſticia: quia vt inquit ſacra
ſcriptura eccleſiaſtici.vij.noli querere fieri iu
dex niſi valeas virtute irrūpere iniquitates:
ne forte extimeſcas faciem potentis ⁊ ponas
ſcandalum in agilitate tua.⁊ alibi dicitur ec
cleſie.4.ꝓ iuſticia agonizare pro anima tua
⁊ vſq; ad mortem certa pro iuſticia ⁊ deus pro
te expugnabit inimicos tuos. ¶ Itaq; ſicut
impugna animus requiritur ⁊ fortitudo ſic 127.
⁊ in iudicibus ⁊ in officia gerentibus.eueniet
demum ꝙ non inuenientur optimi viri qui

(c) 2006 Ministerio de Cultura

hoc officium exerceant: quia timebunt ne ſi
mile illis contingat cum felix ſit quem faciũt
aliena pericula cautum vt dixit glo. in. §. ti-
tulos in auct. de mãda. pri. coll. iij. ¶ Sicut
enim legati debent eſſe inuiolabiles vt ſecu-
ri eant ⁊ redeant: ⁊ officium libere exerceant:
vt eſt tex. in. l. fi. ff. ď legati. ⁊ ibi docto. ſic eſt
dicendum in miniſtris huius officij: vt eadẽ
inuiolabilitate gaudere debeant: quo liberi⁹
exerceant quod eorum incũbit officio ⁊ hãc
rationem ponit domin⁹ noſter domin⁹ Leo
papa decimus modernus in ſuo breui ſupra
128. totiens allegato. hec quidem rationes effica
citer concludunt. potius ſecundum caput iu
ris naturalis eſſet obſeruandum ꝙ primum
ſ. dictum ſecretum non eſſe tenẽdum. ſed re-
uelandum: itaqꝫ extãte preiudicio tertij ⁊ no
cumento proximi imminente non eſt ſeruan
dum ſecretum: prout ſupra fuit confirmatuꝫ
per plures doctores. ⁊ idem dicit dominus
129. meus dominus Adrianus cardinalis Der-
tuſeñ. inquiſitor generalis nunc preſidẽs in
quarto ſententiarum in. q. an ſacerdos quo
cunqꝫ caſu tenetur celare peccatũ ſic inqui-
ens. ſigillum ſecreti aut cuiuſcunqꝫ iuramen
ti obſtare non poteſt. quominus pro repel-
landa aliorum iniuria vel ſpirituali neceſſita
130. te curationis anime poſſit detegi. ¶ Dicit e-
tiam ibi verſi. ad quartam confirmationem,
ꝙ vbi detectio ſecreti eſt detegẽtis ſaluti vel
aliorum indemnitati neceſſaria non eſt ma-
teria ſecreti vel iuramenti de celãdo. dicit in-
131. ſuper ibi verſi. tertia pars, ꝙ dato ꝙ ſacerdos
qui aliter ꝙ in confeſſione audiuit receperit
quaſi in confeſſione: tunc aduertendum eſſe
ad differentiam ſigilli huius promiſſionis. a
vero ſigillo confeſſionis. quia non obſtante
hac promiſſione poteſt immo tenetur vbi ad
correctionem viderit eſſe neceſſarium: indi-
care illi qui poteſt prodeſſe ⁊ non obeſſe: ꝙꝫ
etiam ſimul iuraſſet tacere: ſecus autez in ve
ro ſigillo confeſſionis: que deciſio determi-
nat caſum. Si forſan predictus ſacerdos aſ
ſereret: ꝙ ipſe ita recepit tanꝙ ſi in confeſſio
ne recepiſſet: quod dicere non poteſt: quia e-
ius depoſitio iurata contrarium dixit: vide-
licet ꝙ non recepit ſub ſigillo confeſſiõis. ſed
ſub ſecreto vt i ea patet. nec in caſu proximo
teneretur celare ex vi ſacramenti confeſſiõis
cum non eſſet ſacramentum: ſed eſſet obliga
tus ex ſimplici promiſſo: ⁊ ſimiliter verba nõ
poſſunt facere ſacramẽtum de non ſacramẽ-

to. licet poſſit ſe obligare: quo ad effectum
tantum: ſed non quo ad vinculi modum: vi- 132.
detur autem irreuerentiam facere ſacramen
to: qui tradit vel recipit in confeſſione illud
quod non eſt confeſſio: cum nihil ſit equali-
ter celandum ei quod in confeſſione ſcitur:
verba ſunt Petri de Palude. in quarto di-
ſtin. xxj. q. iij. cõcluſione tertia. ſequitur car
di. de Turre crema. in. c. ſacerdos de peni. di
ſtin. vj. arti. j. quarta concluſione. ¶ Et pro
hac concluſione eſt textus ad litteram in. c.
clericus de iure iura. vbi in iuramento nõ ſuf 133.
ficit relatio ad aliud iuramentum eo quia ꝑ
forma iuramenti eſt expreſſa iuratio. Hinc e
tiam dixit alibi Antho. de Butri. ꝙ quãdo
ius notat expreſſionem: non ſufficit: fieri per
alterius commemorationem. Unde ſi preſti
to iuramento poſtea dico per illud iuramen
tum quod alias preſtiti promitto tibi centũ:
per hoc non obligatur ad iuramentum nec
periurium: eo quia illa obligatio requirit for
malem expreſſionem iuramenti ⁊ non com-
memorationem ſimpliciter. Ita dicit eſſe ſin
gularẽ tex. de hoc in. c. pe. de iure iura. ludo.
ro. in. l. j. in. viij. colu. in fi. ff. de rei vendi. ⁊ ď
illo textu facit ibi maximum feſtuz. facit tex
tus in. c. procurator iuncta glo. in verbo mẽ-
datium de electi libro. vj. ¶ Et nõ obſtat ꝙ 134.
tenere ſecretum eſt de iure naturali: quia ve
rum eſt quando concurrit in ſecreto debita
materia: quia non vergit in preiudicium al-
terius per dicta domini mei domini cardina
lis Dertuſenſis. ſupra allegata ⁊ p. S. tho.
in. d. ſecunda ſecunde. q. lxx. articulo primo
ad ſecundum. ⁊ per plura alia ſupra allega- 135.
ta in probatione huius concluſionis: nec re-
uelator poteſt dici proditor: quia proditio di
citur iniuſta ſecreti detectio vt idem domin⁹
cardinalis Dertuſenſis dicit in. d. queſtione
in verſi. ſecundam partem. ⁊ ita intelligitur
dictum Salomonis ⁊ aliorum: nec dicitur ꝓ 136.
ditor qui reuelat ſecretum illi qui poteſt pro
deſſe ⁊ non obeſſe: vt eſt glo. i. c. hoc videtur
xxij. q. v. Sed quando vergit preiudiciũ ter
tij: tunc dicitur iuſta detectio: vt dixi per au-
ctoritates tantorum patrum ¶ Si vero nõ 137.
vergeret damnum ⁊ preiudiciũ alterius: tũc
bene fateor ꝙ non deberet reuelari: vt etiam
hoc dicit. S. tho. in. d. q. lxx. vt ſupra indu-
xi: ⁊ tunc extarent rationes quas prefat⁹ do
ctor Gabriel ponit: ꝙ non deberet reuelari e
tiam teſtificando: quia tunc facerent reuelãſ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

⁊ iudex contra legem nature volentes vt ſe-
cretum non tendens in alterius preiudiciuꝫ
ſed ſolum ipſius peccantis reuelaretur ⁊ ita
138. ad hoc allegaui. S.tho.in.d.q.lxx. ad ſecū
duꝫ verſi.ſecus ſi eſſent alia.⁊c. ¶ Preterea
dicte rationes domini Gabrielis ſunt facte
ad materiam ſigilli confeſſionis: ⁊ ideo non
ſunt applicabiles ad materiā ſimplicis ſecre
ti quia longa eſt differentia. Immo nulla eſt
comparatio de ſigillo cōfeſſionis ad ſimplex
ſecretum: quia ſigillum cōfeſſionis nullo ca
139. ſu eſt rumpendum etiam propter crimen he
reſis vt dicunt omnes theolo. Sco. ⁊ aliȷ́ in
quarto ſententiarum diſti.xxi.q.ij. etiam ſi
140. quis proponeret occidere regeꝫ aut ſummū
pontificeꝫ: vt tradit Tho.de.vio.quo.p̄.q.ij
quod ſi intelligi debeat de facto cōmittēdo
aut vero de perſona ex dictis ⁊ dicēdis pote
rit ꝑcipi ſed ſigillum ſecreti ſimplicis reſera
ri poteſt: vt in caſu tendenti in preiudicium
alteri⁹ vt dixi ⁊ in crimine hereſis: ⁊ leſe maie
ſtatis. ⁊ alias rationes dabo in reſponſione
ad argumenta Scoti: que deduxi pro parte
contraria: quia tunc ſecretum poteſt ⁊ debet
reuelari. ¶ Ulterius dico ꝙ ius naturale de
tenendo ſecreto non habet locum quādo ex
iuſticia obligor ad aliud ſeruandum: ⁊ pactū
quodcunqꝫ initum inter partes: ꝙ non reue
laretur ſecretum huiuſmodi tanqꝫ cōtra bo-
nos mores non eſſet ſeruandum. l. contra. l.
paciſci.ff. de pactis ⁊.l. pacta. ⁊ ibi per docto-
res.C. de pactis tradit bar.in.l.ſi quis pro eo
ff. de fide iuſſo. ¶ Et quamuis ſeruare ſecre-
141. tum ſit de iure nature: poteſt habere excepti
onem propter maiorem rationem iuris natu
ralis: ⁊ nunqꝫ debet reuelari niſi eſſet in ma-
ximum damnum. hec ſunt verba formalia
Guidonis Brianſonis in.iiij.q.viij.in p̄mo
documento colu.pe. ⁊ ſi. que omnia militāt
in hoc caſu vt retuli. ¶ Ex qb⁹ ſatis patet nō
eſſe benedictum: ꝙ nullo caſu ſecretum ſit re
uelandum cum ius naturale ſit immutabile
quia ad hoc ſufficit dare inſtantiam facit.l.ſi
creditori.ff. de ope.no.nūcia.c.ſicut vrgeri.i.
q.i. ¶ Itaqꝫ i hoc caſu optime faciūt iudices
142. preſcrutando hec tendentia in preiudicium
alterius: vt in pace viuatur: ⁊ purgetur pro-
uincia malis ⁊ ſceleratis hominibus .l. con-
gruit.ff. de offi. preſi. Et.c. qualiter ⁊ quan-
do in ſi. de acuſa.c.ſi omnia vi.q.i. intelligū
tur in criminibus que erant ſolum in preiu-
dicium peccantis: cum in talibus habeat lo-

cum ſecreta monitio: vt vberrime ſupra pro-
baui: ſecus intendentibus in alterius nocu-
mentum quia tunc ceſſat monitio. ⁊ ſtatiꝫ eſt
deueniendum ad denuntiationem vt pecca
tuꝫ detegatur vt tradit. S.tho.in.ij.ſcd̄e.q.
xxxiij.arti.vij.in corpore.q.facit.c. hoc vide
tur.xxij.q. v. quod loquitur de penitēte oc-
culto. ⁊ tamen ibi reuelatur eo quia ibi age-
batur de periculo anime vel corporis prout
ſic intelligit dominus car. Dertuſeñ.in. q.xi
verſi. ad ſecūdum dico. ¶ Preſertim hec ha
bent locum quando probari poſſunt (vt in
hoc caſu) quia multi ſciunt vt ipſe presbiter
deponit quod ergo dicunt domin⁹ Gabriel
⁊ Hen.in locis ſupra. in parte contraria alle
gati. intelligi debet de ſecreto non preiudici-
ali alteri: vt dicit etiam idē Hen. in.iiij.diſt.
xxi.q.x. regule enim generales in de ciſioni-
bus cauſarum ſunt multum periculoſe. quia
rarum eſt quin in aliquo caſu fallant.l. om-
nis diffinitio.ff. de regu. iuris. ¶ Ius quideꝫ 143.
naturale in multis caſibus reperitur immu-
tatum: tam a deo qꝫ ab hominibus. ob neceſ
ſitatem hominum. vt tradunt cardi. de tur-
re Crema. ⁊ Alex.in.c.j.v.diſti. ⁊ qꝫuis dica
tur ius naturale eſſe immutabile in ſuo gene
re: in ſpecie tamen mutatur: vt dicunt docto
res in.§.ſed naturalia inſti. de iure.na.glo.no
ta: quam ſequuntur doctores in. c. a nobis.
de decimis ⁊ multa licent in ſingulo que non
licet in vniuerſo. tradit in optimo caſu Alex.
in cōſi primo in.ij.volu.colu.ij. licet ergo ſit
immutabile in ſuo genere; ob charitatem ta-
men quam proximo debemus fallentiaꝫ pa
titur videlicet vt ſecretum reueletur. nam vt
dicit deuotus Bernardus in libro de diſpē.
⁊ precepto quod inſtitutuꝫ eſt pro charitate
non debet contra charitatem militare: ⁊ re-
fert. S.tho.i.d.quoli.j.ar.xv. ¶ Si igit̄ te
nere ſecretum eſt de iure nature nō debet mi
litare contra ius nature: quod dictat damno
proximi eſſe ſubueniendum: quod enim tibi
vis alteri feceris.j.diſtin.c.j. ⁊ dicit reueren-
diſſimus dominus meus dominus Adria-
nus cardi. Dertuſeñ.in.xi.quolib.q.in quin
ta difficultate: ꝙ naturali iure tenemur ōfen 144.
dere innocentis oppreſſionem vel mortem: ⁊
qui prodendo nocentē poteſt impedire ⁊ nō
facit viam charitatis non tenet. itaqꝫ ibi con
cludit ꝙ ob iuſtam neceſſitatem licet crimen
occultuꝫ detegere ſine ⁊ abſqꝫ eo ꝙ obligetur
infamans ad fame reparationem per.c. hoc 145.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

videtur.xxij.q.v.cum neceſſarium ſit ad im
pediendum eius futurum peccatum: vel ad
reducendum ipſum a peccato: detegere illi
qui nouit prodeſſe et non obeſſe: et ibi plura
dicit ſua illuſtriſſima dominatio ad caſuz no
ſtrum facientia. ſicq3 non eſt applicabile ad
propoſituz: qđ allegatur de iure nature tene
re ſecretum: quia fallit in caſu preiudicabili.
146. Inquit enim idem dominus meus in .d.q.
verſi. ſecundam partem. q ius nature quo
ds ſtrigitur celare ſecreta: nō habet locū vbi
ex celatione multa mala veriſimiliter immi
nēt: que poſſūt indicando prohiberi. que au
tem hec ſint dixi ſupra. ¶ Dicit inſuper ſan
147. ctus Tho. in .j.ij.q.xxiiij.arti.v.in corpore
qđ lex naturalis poteſt imutari in aliquo ca
ſu particulari et in paucioribus propter ali
quas ſpeciales cauſas: que ſatis militare vi
dentur in hoc caſu: ⁊ ſic non obſtant que ſu
muntur ex Gabriele Richr. ⁊ Petro de pa
lu. ⁊ Bru. quantum ad hoc: ad que per pre
dicta patet reſponſio. que autē rationes ſint
ille que adduci poſſint pro parte illius capi
tis iuris naturalis affirmatiui: ⁊ ſic vt ſecre
tum teneatur: dicam ſtatiz in reſponſionib9
ad argumēta Scoti: quia ex illo ſumuntur:
ideo ibi dabitur realis ſolutio.

¶ Secundo nō obſtat illa
equiparantia quam videtur facere Scotus
in quarto ſententiarum diſtin.xxj.q.ij.verſi
de quinta concluſione. d ſecreti ſigillo ad cō
feſſionem: volens applicare rationes ſigilli
confeſſionis ad ſecretum ſimplex. ¶ Quarū
prima ſummitur ex ratione charitatis. ſecun
da ex ratione fidelitatis. tertia ex ratione ve
ritatis. quarta ex ratione vnitatis. ob quas
dicit ſigillum ſecreti eſſe ſeruandum: ſicut ſi
gillum confeſſionis. ¶ Addit etiaz idem do
ctor ſubtillis illam rationem d occaſione mē
tiendi in comittendis ſecretis. ⁊ quia ad tres
primas rationes (.ſ. charitatis: fidelitatis: et
veritatis: que conſiſtit in promiſſione facta
per recipientem ſecretum comittenti illud ex
preſſe vel ſubintellecte: ⁊ ſumitur ex illo ver
bo Jacobi. viij. c. loquimini in veritatē vnuſ
quiſq3 cum proximo) fuit plene iam ſatiſfa
ctum in premiſſis: dum dixi maiores ratiōes
verſari in reuelatione ſecreti: q̄z in illius obſer
tione: ⁊ ſic charitatem militare pro parte pro
motoris: non eſſeq3 proditionem reuelare il
lud: ⁊ promiſſionem non tenere in preiudici

um et damnum alterius. ¶ Reſtat ad alias
duas reſpondere: ⁊ clare patet Scotū inte
llexiſſe ſecretum non reuelandum: quando
non tenderet in alterius nocumentum: vel
quando non eſſemus in peccatis comittēdis
vel quando quis diceret proprium peccatū:
non autem vbi quis diceret de alio volenti
maleficium comittere: vt eſt caſus noſter. re
tulit enim ſe doctor ſubtilis ad communiter cō
tingentia. ſicut enim communiter contingit in
confeſſione: q quis confitetur peccata propa
⁊ commiſſa: non autem aliena ⁊ committen
da. immo ſi penitens diceret de alienis pecca 148.
tis eſſet arguendus a confeſſore. ⁊ confeſſor
non debet eſſe curioſus de his interrogare.
verba ſunt in effectu. S. Bona. in. iiij. diſt.
xxj. j. arti. q. iij. in corpore. cum confeſſio de
beat eſſe de ſe accuſatoria ⁊ non de alijs: niſi
aliter quis non poſſit ſuum peccatum confi 149.
teri: prout dicebat ſanctus Bernard9 in li.
de formula honeſte vite inquiens. nihil vnq̄
de te loquaris: de nullo prorſus ſiniſtre loq̄
ris: quantumcunq3 ſit verum vel manifeſtū:
niſi in confeſſione: ⁊ hoc vbi non potes aliter
detegere peccatum tunz: de hoc per. S. tho.
in. iiij. ⁊ per archi. flore. i. iij. parte ſumme ti 150.
xiiij. c. xix. §. xj. incipi. nona conditio. iura e
nim ⁊ dicta doctorum applicātur ad ea: que
communiter ⁊ frequentius accidūt. arg. in. c.
vane. xxviij. diſtin. c. iam nūc. xxviij. q. j. car
di. de Turre cre. in. c. de concilijs. diſt. xviij. l.
nam ad ea. ff. de legi. ¶ Sic igitur in quan
tum Scotus vult q ſecretum ſimplex ita te
neatur ſicut ſigillum confeſſionis: debet itel
ligi: quando illud ſecretum eſſet de caſu com
miſſo ⁊ non de committendo in damnum al 151.
terius: ⁊ de perſona que committeret ſecretū
tendens in preiudicium ſui committentis: ⁊
non de aliorum peccatis. ⁊ ſi cogitaſſet dice
re de ſecreto preiudicabili: non vtiq3 equipa
raſſet ſecretum ſimplex ⁊ confeſſionem: quia
veriſimile eſt in re tam rationabili: q non diſ
crepaſſet ab opinione ſancti Thome: ⁊ alior
doctorum de quibus verbum ſupra habitū
fuit. ¶ Hic dicit glo. notabilis i. l. tale pactū
§. fi. ff. de pactis. q illud debet haberi pro diſ 152.
poſito: quod vere ſimiliter fuiſſet dictū ⁊ ſta
tutum ſi auctor fuiſſet de hoc interrogatus.
ita notat Bal. ibi. idem Bal. in. l. j. C. q̄ res
pigno. obliga. poſſunt. facit ter. in. l. Barba
rius: ⁊ ibi Bal. in notabili. j. ff. de offi. preto.
cum pluribus. vt notat dominus Jaſon pre

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ceptoꝛ meꝰ in. d. §. ſi. et nõ eſſet ponere os in
celum dicere: ꝙ licet rationes Scoti facte in
ſigillo confeſſionis ſint probabiles in ſigillo
ſecreti: forte tamē in aliquibus ſunt calūnia
biles: ⁊ viderētur non cōcludere in caſu quo-
libet vniuerſaliter: ſed in aliquibus caſibus
particulariter: vt dicit Joānes de bal. in. iiij
153. diſtin. xxj. q. ij. ¶ Jſte enim doctoꝛ manifeſte
ſentit illam equiparantiam de cōfeſſione ad
ſecretum non eſſe vniuerſaliter veraꝫ: ⁊ ꝙ nõ
concludat in hoc caſu nec ſimili ſecreto comi
154. ſſo extra confeſſionem. patet: quia ſecunduꝫ
illas nullo caſu eſſet ſecretum reuelandum.
ſicut confeſio nullo caſu debet reuelari: ⁊ ta-
men in ſecreto communi vl' ſimplici: ſecus eſt
quia in aliquo caſu poteſt et debet reuelari:
puta quando ex iuſticia obligoꝛ ad aliud ſer
uandum: puta ſi ſecretum comiſſum eſſet he
reſis vergens in preiudicium fidei chꝛiſtiane
vel eſſet crimen leſe maieſtatis. vel aliud pre
iudiciū graue alicuius: prout tres caſus equi
155. parat. S. tho. in. d. q. lxx. arti. j. ad ſecundū
ſed ſecretum confeſſionis nullo caſu debet
infringi. c. Omnis vtriuſqꝫ ſexus de peni. et
remi. ⁊ doctores theo. in. iiij diſtin. xx. ratio
huius eſt ſecundum doctores: quia nullo ca
ſu ſacramentum aliquod debet ſubuerti: ſub
uerteretur autem in reuelan do: quia aufere
retur ſibi debita ſignificatio: quia iſtud ſacra
mentum ſignificat: ꝙ debet fieri coꝛam deo
in foꝛo ſecreto: ideo nullo modo debet reue-
156. lari. ¶ Si diceretur q̃re magis eſt reuelādūꝫ
ſecretum comune extra confeſſioneꝫ: q̃ ſecre
tum confeſſionis cum vtrunqꝫ ſit de lege na
ture. ad hoc reſpondet Guido brianſonis in
iiij. q. octaua. documento pꝛimo. col. penul.
ꝙ nullus obligatur ad dicendum ſuum ſecre
tum alicui: nec eſt de neceſſitate dicere ſuum
ſecretum. quia non obligatur aliquo pꝛecep
to. ideo poteſt vitare vt non reueletur. ſ. vt
non dicat illi. Jmo dicit Joānes maioꝛis in
iiij. diſtin. xxj queſtione ſecunda. ꝙ nemo de
bet peccatum ſuum extra confeſſionem alte
ri pꝛopalare: ſicut nec peccatum pꝛoximi: ne
ſequatur inconueniens: ꝙ quis teneatur dili
gere plus pꝛoximum q̃ ſe ipſum: quod eſt fal
ſum: nam dicitur nono Ethicoꝛum. Amica
bilia ad alteruꝫ referuntur ad amicabilia in
oꝛdine ad nos: ⁊ dilectio ſui ſpius eſt menſu-
157. ra dilectionis pꝛoximi. ¶ Secretum autem
confeſſionis eſt neceſſarium ad ſalutem re-
uelare: quia eſt inſtitutum: ꝙ qui nõ reuelat

ſuum ſecretum confeſſoꝛi non poterit ſanari
a vulnere peccati: iuxta dictum Boe. de cō
ſolatione. libꝛo pꝛimo. pꝛoſa. iiij. dicentis. Si
opera medicantis expectas: opoꝛtet vt vul-
nus tuum detegas. ¶ Cū ergo reuelare ſecre
tum ſuum in confeſſione ſit de neceſſitate ſa
lutis propter diuinum pꝛeceptum: non autē
ē neceſſariū reuelare ſuū ſecretū qꝛ ē in liber 158.
tate ſine pctō reuelare: vel nõ reuelare ideo
ſub maioꝛi obligatione cadit tenere ſecretū
cōfeſſiōis: q̃ aliud quia tūc multi deſiſterēt
confiteri ſi ſecretum iſtud confeſſionis nõ te
neretur: ⁊ ſic dānarentur nõ autem ſic de al-
tero ſecreto comuni extra confeſſionē: quod
conſiſtit in libertate dicendi: quia poteſt ha-
bere exceptionem: q̃uis ſit de iure nature: et
hoc propter maioꝛem rationem legis natu-
re: ⁊ ſubdit inferiꝰ ideꝫ doctoꝛ. ¶ Et ſi diceret
quia tunc etiam nullus reuellaret ſuuꝫ ſecre
tum: hoc non obſtat. cum reuelare ſecretum
ſuum non ſit de neceſſitate ſalutis: ſicut reue
lare ſecretum crimem in confeſſione: q̃uis re
uelare ſecretum ſit de iure naturali ⁊ nunq̃
debet reuelari: intelligo niſi eſſet in maximū 159.
detrimentū. ¶ Habetis igitur inquit ꝙ ſecre
tum confeſſionis eſt alterius rationis a ſecre
to comuni et nullo modo poteſt reuelari.
Alterum vero reuelari poteſt in certis caſibꝰ
vt in caſu hereſis ⁊ in crimine leſe maieſtatis
qui maxime cadunt in legem naturalem ad
reuelandum q̃ ad ſecrete tenendum: niſi ob
uiaret diuinū pꝛeceptum: ſicut in ſecreto cō
feſſionis vbi diuino pꝛecepto pꝛecipitur: vt
nullo modo reueletur: ne reuelatio eſſet ho-
minibus occaſio abſtinēdi a confeſſione que
eſt ad ſaluteꝫ neceſſaria hec ille. ¶ Quod nõ 160.
habet locum in reuelatione ſecreti per pꝛedi-
cta: et q̃uis ponat exemplum in duobus cri-
minibus. ſ. hereſis ⁊ leſe maieſtatis: graue dā
num perſone: etiam compꝛehenditur per do
ctrinam ſan. Thome ſepe repetitam in dicta
q. lxx. arti. j. ad ſecundū. ¶ Et ex cōſequēti
patet ſolutio ad quartam rationeꝫ de vnita
te ⁊ mutua vtilitate ⁊ de influētia ſuperioꝛis
ad inferioꝛem: quia hec ratio ceſſat in ſecreto 1601.
pꝛeiudicabili nõ enim ſuperioꝛ habet conſu-
lere inferioꝛi: nec inferioꝛ conſulet ſuperioꝛeꝫ:
quenadmoduꝫ debeat pꝛoximum ledere im
mo ſuperioꝛ ex debito tenetur ipſum compꝛi
mere: ⁊ caſtigare ſi hoc ſciuerit. l. congruit. ff.
de offi. pꝛeſi. nec inferioꝛ cōmittet ſecretuꝫ ſu-
perioꝛi de altero offendendo: quia ſic impedi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ret executionem ſue male voluntatis: nec ca
dit in rationem naturalem hec ab aliquo fie
ri: vnde reuelatio huius ſecreti preiudicabilis
non impeditur recurſum ad ſuperiorem: imo
facit vt frequens fiat dictus recurſus ab ali-
js ꝗ̃ a malefactoribus: vt mala de proximo
imminentia impediatur. in alijs vero ſecretis
non preiudicabilibus poſſet militare dicta ra
162, tio. ¶ Soluitur etiã alia ratio. ſ. ꝙ in reuelã
dis ſecretis daretur occaſio mentiendi. dico
ꝙ ex quo reuelatio ſecreti non eſt de neceſſi-
tate ſalutis: vt dixi non ſubeſt timor menda
cij: hec enim ratio in ſacramento confeſſionis
militat quia quis de neceſſitate confiteri te-
netur eſſet enim timor ne in executione prece
pti de confitendo quis mentiretur: qđ ceſſat
in ſecreto comuni ſeu ſimplici ad quod reue-
landũ quis non tenetur. ¶ Cum igitur ratio
nes Scoti ceſſent in ſecreto preiudicabili: ſe-
quitur ꝙ debeat ceſſare eius diſpoſitio: ⁊ ſic ſe
cretuꝫ reuelari debeat ⁊ poſſit: valet enim ar
164. gumentum a ceſſante ratione. c. cum ceſſan
te de appe. ⁊ ab antecedenti deſtructo. l. cum
qui in primo. ff. de publi. in glo. ⁊ ſic patet ſo
lutio ad rationes Scoti ⁊ Petri de palu de:
quia loquuntur extra terminos ſecreti preiudi
cabilis: ⁊ ſic extra caſum noſtrum.

¶ Tertio non obſtãt que
dicuntur per Bru. in prologo magiſtri ſup
S. bona. ꝙ lege diuia ⁊ naturali obligamur
tenere ſecretum alterius: quia iam ſatis fuit
ad hoc reſponſum ſupra: ꝙ non habet locuꝫ
dictum ius naturale in caſu preiudicabili: et
ꝙ maior ratio charitatis militat in detectiõe
ꝗ̃ in celatione: ⁊ ratio de dilectione proximi
fomentat magis detectionem dicti ſecreti: ꝗ̃
celationem. ⁊ caſus preiudicabilis facit nõ eſ
ſe materiam ſecreti: et merito debet reuelari
ꝑ pre allegata. ¶ Nec obſtat ꝙ quilibet ſciẽs
ſecretum ꝙ probare minime poteſt per duos
vel tres teſtes tenetur ſub pena peccati mor
talis celare: ponit enim in publico quod non
eſt publicum ⁊ facit cõtra ordinem iuris: ⁊ in
165. ordinate agit: ideo peccat. ⁊c. quia reſpõdeo
triplíciter. ¶ Primo quia hoc crimen nõ eſt
occultum: quia plures hoc ſciunt vltra tres:
⁊ hoc ſufficit quia in ore duorũ vel triuꝫ ſtat
omne verbum. c. in nomine de teſti. cuꝫ ſimi
libus: vt deponit ipſe ſacerdos: ⁊ ſic ꝗ̃uis pro
dendo perſonam ſecretam poſſit deueniri ad
crimen illud non ex eo dici poteſt: ꝙ occultuꝫ

crimem detegit ⁊ ꝙ illa perſona diffametur.
pro hoc ponit Scotus exemplum in. iiij. di
ſtin. xv. queſtione. iiij. dicens. ſi quis fornica 166.
tur tribus videntibus: illi poſtea accuſantes
non diffamatur: ſed ipſemet ſe diffamauit in
publico. ¶ Secundo quando ſumus in pec- 167.
cato alicuius occulto alteri preiudicabili de
bet illud reuelari ei qui poteſt prodeſſe ⁊ non
obeſſe. dicitur enim. Leui. v. ſi audierit ani-
ma voceꝫ iurantis teſtiſq; fuerit ꝙ ipſe vidit
aut conſcius eſt niſi indicauerit: portabit ini-
quitatem ſuam: ꝙ autem ille tex. loquatur đ
peccato occulto: teſtatur aperte. S. Auguſti.
libro queſtionum leuitici: ⁊ ponitur in. c. hoc 168.
videtur. xxij. q. et dicitur prouerbiorꝫ. xxix
c. qui cum fure participat odit animam ſuaꝫ:
adiurantem audit et non indicat. ſuper quo
diuus Hieronymus: non fur ſolum: ſed ille
reus tenetur: qui furti cõſcius querente poſ
ſeſſore non indicat: ⁊ ne metu perſone poten
tioris ſe excuſet: addit: qui timet hominem ci
to corruet: qui ſperat in domino ſubleuabi-
tur. ¶ Et etiam omnes doctores fatentur ꝙ
crimen alterius occultum licet detegere illi: 169.
qui poteſt prodeſſe: et nõ obeſſe. per. d. c. hoc
videtur. non autem dico: ꝙ alijs poſſit crimẽ
occultum etiã verum reuelari. quia tunc pec
caret mortaliter reuelans: ⁊ tenetur famam
illi reſtituere: quia iuris ordine non ſeruato re
uelauit: ⁊ ſic loquitur Bru. i. d. loco. ⁊ Sco
tus in. iiij. diſtin. xv. q. iiij. verſi. de ſecũdo di
co. ¶ Sed poſſit aliquis dicere: ꝙ p̄dicta lo-
cuntur de indicatione rei furtiue: non autem
de perſona furis. Reſpondeo ſecundum do
minum meum dominuꝫ Adri. Cardi. dertu
ſeñ. in queſtionibus ſuis in. iiij. ſententiarum 170.
fo. lxxx. verſi. deinde reſpondeo: dicenteꝫ fa
teor tamen ꝙ vbi ad furti perſecutionem fu-
ris indicatio neceſſaria fuerit: tenetur furem
indicare: ⁊ ita intelligit glo. in. c. qui cum fur
de furtis. maxime ſub ea proteſtatiõe: quod
contra furem ad penam ſanguinis non pro-
cedatur. ſicut etiam licitum eſt clericis de ma
lefactoribus ad emendam coram iudice ſecu
lari conqueri: vt eis prouideatur. c. p̄latis.
de homi. lib. vj. ¶ Hoc maxime notandum
pro ſolutione inferius danda: ꝙ perſona de-
bet reuelari: nedum factuꝫ: poſtꝗ̃ perſone re 171.
uelatio eſt neceſſaria: ⁊ ſic ꝗ̃uis alteri fama
auferatur: nihil facit ad caſum: quia iuſta ⁊ le
gittima cauſa adeſt illam auferendi: quãdo
neceſſitas ſpiritualis eius aut aliorum: aut

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pꝛohibitio iniuſticię requirit criminis pꝛopa
lationē ſeu publicationem. ¶ Neqꝫ obſtat ſe
creti cōmiſſum: quominꝰ detegi poſſit: ⁊ reue
lari: vt tradit ſanctus Thomas in. d. ij. ij. q.
lxx. arti. ad ij. quem refert. ⁊ ſequitur domi-
nus meus Cardi. dertuſeñ. in. d. loco vbi ſub
172. dit. immo ſicut obſtare non poteſt iuramen-
tum quin homo teneatur denunciare aliud
ad penitentia in. c. quemadmodum. de iure
iurādo: ita nec ratio ſecreti: quin ob ſpiritua-
lem neceſſitatem crimē detegi poſſit: vel etiā
vt iniuſticie occurratur. ⁊ pꝛohibeatur inſon
tium oppꝛeſſio. Hec inquit ſua illuſtriſſima
dominatio. ¶ Et ratio poteſt eſſe inpꝛomtu
qui volenti alium damnificare: vl' aliud ma-
lum committenti iniuſte fama bona ſibi con
uenit. vt eſt de mente Sco. in. iiij. diſtin. xv.
q. iiij. verſi. reſpondeo ſicut dixi. poſſuꝫ enim
pꝛodere pecatum occultum fratris ſi eſt nece
ſſarium pꝛo ſalute ſpirituali vel coꝛpoꝛali in
nocentuꝫ: ne iniuſte oppꝛimantur: vt ſi ſolus
ſciam ſoꝛtem equū abſtuliſſe qđ platoni im
ponitur. et ꝙ occidetur niſi crimen ſoꝛtis de
regam: debeo illum manifeſtare: vt vitam in
nocentis ⁊ famam pꝛotegam. ſic enim Dani
el vitam Suſannę ſeruauit: occultum crimē
ſacerdotum reuelādo. Danie. xiij. ratio eſt:
quia plus ponderada eſt innocētis vita vel
etiam bona fama: ꝙꝫ nocētis ſit inquit Joā.
Maioꝛis in. iiij. diſtin. xxj. q. ij. in fine. ¶ Ad
materiā autem de indicatione furis: an quis
ad illam teneatur. doctoꝛes tradunt ſignan
ter. d. Jaſon. in. l. iiij. §. ſi tibi indictnm. ff. de
conditi. ob turpem cauſam. c. quod quidaꝫ.
§. item aurum. j. q. j. ⁊. d. c. qui cum fure. l. ci-
uile eſt. C. de furtis. ⁊ ſecundum diſpoſitionē
iuris canonici: ſatis applicari poſſet illa ma
teria ad deciſionem huius caſus: ſed pꝛo nūc
173. non examino. ¶ Et ſi dicatur: ꝙ poſtꝙꝫ quis
aliquid pꝛobare non poteſt: ꝙ non teneatur
ad reuelandum. glo. in. c. ſacerdos de peni.
diſtin. vj. c. ſi omnia. vj. q. j. ⁊ in. c. placuit. vj
q. ij. ⁊. ij. q. vij. c. plerumqꝫ. Hinc etiam infert
Jo. de Platea. inſti. de publi. iudi. §. publi-
ca. col. ij. ꝙ qui ſolum audiuit crimen leſe ma
ieſtatis ⁊ non reuelauit ex quo pꝛobare non
poteſt: immunis eſt a delicto. ſecundū Bal.
174. in conſilio ſuo incipi. ꝙꝫꝙꝫ allegata ſunt mul-
ta: vbi dicit ꝙ aſſeſſoꝛes euntes poſt Bar. in
l. vtrum. ff. de parri. ⁊ occidētes homines ꝑ-
pter ſolum non reuelare ſecretum non pꝛo-
175. babile: omnes ſunt homicide. ¶ Et in p̄mis

dico: ꝙ ego nunꝙꝫ vidi dictum conſiliū Bal
di: quantumcunqꝫ illud multo tempoꝛe que
ſierim: credo ꝙ non ſit in impꝛeſſis: dico etiā 175.
ꝙ opinio Baldi nō tenet: ſed opinio Bar.
quam ponit in. d. l. vtrum ⁊ ſaly. in. l. quiſqꝫ
§. ad quod. C. ad. l. Juliam. maieſt. tenetur
⁊ obſeruatur. tradit Ange. de Arcti. i tracta.
maleficioꝛum. in verbo che ay. traduto la pa
tria tua. col. ij. hoc idem tenet Bar. quem ſe
quitur Ange. de Peru. in. l. j. §. occiſoꝛum.
ff. ad Syllani abb. in. c. j. de offi. delega. c. j.
de reſt. ſpolia. Ludo. Roma. in. d. §. occiſo-
rum. Ange. de Peru. in. l. frater. ff. de parici
dijs. ¶ Et ꝙꝫuis illa opinio Bal. eſſet vera:
vt de ea facit mentionem fely. in. c. quante. ꝺ 176.
ſententia excomunicationis. c. de cetero ꝺ in
di. intelligitur ꝙ quis non tenetur ſpōte ſua
reuelare ex quo pꝛobare non poteſt ſecus ſi
iuſſus a iudice vt i pꝛopoſito: quia huiuſmo
di reuelatoꝛ locuꝫ acuſatoꝛis tenet: ⁊ hoc ſen
tit Bal. ⁊ doctoꝛes dum allegant. l. qui ac-
cuſare. C. de edendo: quia ſic denunciando
ſeu reuelando iudici exponeret ſe toꝛmentis
⁊ queſtiōibus ſi non pꝛobaret. l. iij. C. ad Ju
liam maieſt. ⁊. l. ſi. C. ꝺ accuſa. vt tradit Hyp
po. de Marſilijs. in ſingulari. clxiiij. incipi.
nemo debet ſe ſubmittere. ſic enim non tene-
retur ad reuelandum: facit optimus tex. in.
l. noſtris in ſi. C. de calum. de. nolētes. §. no-
tarij verſi. vt ea pꝛobare valeant. de here. ⁊
ibi notat cardi. flo. ꝙ qui non poteſt pꝛoba-
re non tenetur nuntiare. ¶ Sed nos ſumus
quando factum eſt iam reuelatum ⁊ iudex
vult reuelatoꝛem ſiue denuntiatoꝛem cōpel-
lere ad reuelationem perſonę: ⁊ huiuſmodi ꝺ
nunciatoꝛ iam non pꝛopꝛie denunciatoꝛ: ſed 177.
teſtis dicit: quo caſu teſtificari ꝺbet. c. j. teſti.
cogen. iudex enim denunciatoꝛem ipſum po
teſt in teſtem recipere: ⁊ cōputatur ille in nu-
mero teſtium: quando agitur ad peccatum
impediendum iuxta Uincen. lecturam quę
eſt vera ſecundum Abb. in. c. in omni nego-
tio. de teſti. ac etiam ſecundum lecturam do-
mini Abb. ibi: quando ex denuntiatione de
nunciatoꝛ non eſt repoꝛtaturus laudem: pꝛe
mium: vel vituperium: nec aliqua affectione
notatur tunc non ſubeſt aliqua ratio: quare
non admittatur in teſtem: poſtꝙꝫ nō agitur
de graui pꝛeiudicio; ⁊ hanc lecturam tenet fe
ly. in. d. c. in omni. faciūt ad hoc quę in ſimi-
li dicit Bar. de pꝛocuratoꝛe cauſę: ſi in illa 78.
poſſit eſſe teſtis: ſi commodum vel incommo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dū nō ſperat in. l. deferre. ff. ð iure fiſci Bal.
in. l. in oib⁹. C. de teſti. Bar. in conſi. ccxiij.
incipi. aduocatus Bal. in conſi. cccc. lv. inci
pi. quidam nomine. A. in. p. parte. denunci
ator ergo poteſt recipi in teſtē. vt dicit Bar.
in. l. diuus. col. iij. ff. de cuſto. reorum. decla-
rando tamen quando iudex vult inquirere
propter denunciationem: non ſuper denunci
atione: quia tunc per idoneos teſtes denun-
ciata deberēt probari. vt dicit Saly. in. l. ea
quidem. C. de accuſa. in. xiij. q. ſic enī in hoc
caſu: quia propter denunciationem agitur:
ad inquirendum peccatū per Ange. ⁊ imo.
in. l. qui bona. §. damnū. ff. de dam. infecti.
creditur enim denunciatori ad inquirendū:
non ad condemnandum. ſpecu. in ti. de accu
179. ſa. §. j. qui etiam dicit ꝙ ei creditur donec cō
trarium probetur. ſpe. in ti. de empti. ⁊ vēdi.
§. v. verſi. vltimo. nota Alex. ad Bar. in. l.
diuus. ff. de cuſto. reis. ¶ Promotor quidē
inquiſitionis poteſt eſſe teſtis: dummodo nō
ſit miniſter illius. inno. in. c. licet. heli ð ſimo
nia. ⁊ ſic proprie hic agitur de dicenda verita
te a preſbitero tanꝙ teſte: non autem de ðnū
ciatore: vt que dicit teneretur probare. alias
ꝙ ſubijceretur torturis. non enim ſum⁹ in ter
minis huius denuntiatiōis: ⁊ ſic ꝗuis teſtis
productus aliquid deponat non tamē tene-
tur illud probare: ſufficit enim officio teſtis
180. veritatē dicere in tota cauſa pro vtraqꝫ par
te. Ita dicit Bal. in. l. preſbiteri. C. de epiſco
pis ⁊ cleri. ⁊ ꝙ nec amore nec fauore poſtpo-
nat dicere veritatem: ſic enim defferri ſolet iu
ramentū in auct. ſed iudex. C. de epiſcopis
⁊ cleri. tradit lanfra. in. c. quoniā contra fal
ſam in verbo teſtium productio de probati.
nec habet probare que dicit ſed reddere rati
onem ſui dicti per aliquem ſenſum corporeū
facta diſtinctione vt per doctores innocen
tia ⁊ alios in capitulo cum cauſam de teſtifi-
catis Baldus ⁊ alij in. l. ſolam. C. de te-
ſtificatio ⁊ per lanfra. in. d. ca. quoniam
181. iudex enim poteſt teſtes recipere in cauſa
criminali ex officio nulla parte inſtante.
Ita dicit Baldus in. d. l. preſbiteri per
Bartholum in. l. j. §. ſi quis vltro. ff. de
queſtione Baldus in. l. ſecunda coluna. j.
C. de edendo tradit Bartholus multum
ſubtiliter in. q. xiij. per eum diſputata in-
cipientis iudex maleficiorum. ¶ Nec teſtes
liberi homines in cauſis criminalibus re-
182. gulariter ſupponuntur tormentis nec que-

ſtionibus Bartholus in. l. ex libero. ff. de
queſtionibus. ⁊ ibi per Alexander de imo.
in apoſtillis per Mathe. in ſingulari ſuo.
clxxviij. incipi. ꝙ notabilis ꝙ in ſubſidium.
per Joa. de imo. in. l. ſi quis poſt. ff. de teſta-
vnde ceſſant rationes Bal. in. d. conſi. inci-
pi. ꝗꝗ. quas referunt doctores ſupra pre al-
legati. merito ceſſat diſpoſitio arg. c. cum ceſ-
ſante de appella. nec obſtant. glo. in. d. c. ſa-
cerdos. c. plerumqꝫ cum ſupra allegatis que
non loquuntur in teſte ſed in reuelatore vt i
eis patet. ¶ Et dato ꝙ eſſemus in denuncia
tore nihilominus ðbet reuelare ei qui poteſt
prodeſſe ⁊ non obeſſe: vt patet in glo. in. d. c.
ſacerdos ⁊. c. plerumqꝫ ⁊ dico etiam ꝙ talis ð
nunciator dato ꝙ non probaret non punire 183.
tur: quia ſufficit ꝙ quis verbo denunciet ec-
cleſie que ex officio ſuo procedit ad emenda
tionem fratris. Ita dicit. ſ. Tho. in ſecunda
ſecunde. q. lxviij. arti. ſcdō. ad tertiū. ¶ Pre
terea dicta capitula loquuntur: quando agi
tur de peccato commiſſo puniendo vbi exac
te probationes ⁊ lucide requiruntur. l. ſciāt.
C. de probati. caſus noſter loquitur in pecca
to impediendo. in quo multa ſunt ſpecialia
vt ſupra latius dixi per ea que dicit Andre.
ſiculus in conſilio. lxiiij. iā allegato. ¶ Mul
ta enim propter bonum inducende pacis re- 184.
laxantur: ⁊ fiunt que alias non fierent: prout
plura ad hoc cumulat Ludo. Roma. in con
ſi. cccxxij. incipi. quo ad primum conſultati
onis articulum ⁊ Andre. ſiculus in conſi. xj.
incipi. illud afferam in medium col. ij. li. ſecū
do. nam pro commodo pacis derogatur cō-
munibus regulis probatur in. c. his que de
maio. ⁊ obedi. verſi. pro bono pacis. c. niſi de
preben. ⁊ digni cuius pacis vtilitates ⁊ fruc-
tus nunꝙ nouimus niſi poſtꝙ illam perdi-
dimus. quia vt inquit beatus Gregorius ſu
per Job. xxiij. oculos quos culpa claudit pe
na aperit probatur gene. tertio. c. vbi ſcribit
de Adā: qui comedit ⁊ aperti ſunt oculi am-
borum cuius pacis quanti ſunt fructus po-
nit late Lucas de pennam. in. l. quicquid. C.
public. letitie coluna decima ſexta libro duo
decimo. ¶ Preterea dato ꝙ quis non tene-
retur peccatum commiſſum reuelare: tene-
tur tamen ſecundum ius canonicum: ſaltem
in foro conſcientie obuiare delicto commit-
tendo vt eſt concluſſo doctorum ſignanter
Hēri. Bonych. vbi multa allegat in. c. quā-
te de ſentētia excōmūicatiōis. ⁊ dn̄s Philip

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pꝛꝰ Deciꝰ ſubtiliter ꝛ ſuccinte more ſuo in. l.
culpa caret. ff. de regu. iuris. vbi ꝯcludit ideꝫ
eſſe in foro contentioſo ad quem me refero:
ꝛ in. c. j. de offi. delega. ¶ Et ſic patet ꝙ quis
celare non debet: q̄ ſcit facienda ad malum i
pediendum: quia non ſunt contra ordinē iu
ris poſtq̄ꝫ fiunt auctoritate legis: vt fuit pro=
batum facit. l. grachus. C. de adulte.

¶ Quarto nō obſtat prima
propoſitio Gerſonis: ꝙ nullum preceptū po
teſt imponi per prelatos, ſuper actibꝰ qui nō
poſſunt probari ſufficienter. ꝛc. quia reſpon=
detur vt dixi ꝙ contrarium eſſet verum quā
do illi actus interiores vel exteriores nō ſūt
alteri preiudicabiles: ꝛ dato ꝙ eſſent: ſunt iaꝫ
187. cōmiſſi. ꝛ perpetrati: quia illi non detegeren
tur niſi ad finem punitionis. ꝛ ideo probatio
nes requiruntur luce meridiana clariores ꝑ
allegatam. l. ſciant cūcti. C. de proba. ꝛ. c. ſci=
ant. vij. q. viij. cum ſimilibus. ꝛ adminꝰ duo
aut tres teſtes requirerētur: quia in ore duū
vel trium. c. nouit de iudicis. c. in omni de te
ſti. nos vero ſumus in actibus alteri preiudi
cabilibus: ꝛ committendis: quia auctores vo
lunt occidere prefatum promotorem: quo in
caſu ſecreta reuelanda ſunt: ꝛ nullo mō occul
tāda ꝑ auctoritates deſuꝑ allegatas. ¶ Ad
quas accedat Alex. de Ales. doct. irrefra=
gabilis doctrine in. iiij. parte ſumme arti. ſi.
circa finem. ad ſecundum. dicens per hec ver
ba formalia: ꝙ quando promittit aliquis a=
licui: ꝙ celabit aliquod ſecretuꝫ quod ſibi cō
188. mittit: hoc debet intelligi: ſi non cogat eū obe
dientia ſuperioris ad reuelationem: vel ne ceſ
ſitas mentiendi vel dānatio innocentis: vel
alia huiuſmodi: quibus contraire non poteſt
nec debet. ¶ Unde ſi quis promiſiſſet alicui
189. ꝙ teneret aliquod factum ſecretum: ꝛ poſt ni
ſi vellet factuꝫ illud teſtificari damnaretur a
liquis innocens: vel neceſſe eſſet ipſum men
tiri vel eſſe inobedientem vel aliquod graue
ſcandalum oriretur: nō exiſtimo ꝙ in tali ca
ſu deberet factum illud celare: cum obijcitur
ſi quis ſciuiſſet aliquod': ꝛ ꝓmiſiſſet ꝙ ille ſer
naret ſecretum: ꝛ poſtea cognoſceret illud ꝑ
relationem alterius vel etiaꝫ ante: ſemper te
neretur illud nō reuelare. ¶ Dicendū eſt ꝙ
non eſt verum: immo teneret reuelare ex cau
ſa rationabili vt tactum eſt: nec dico ꝙ prop
ter hoc debet vel poteſt reuelare aliquod qđ
promiſiſſet ſe celaturuꝫ quia illud cognouit

alio modo. Sed ex aliqua rationabili cauſa
contra quam non debet obligari aliquo pro
miſſo: vnde non eſt ſimile de obligatione cō
feſſionis ꝛ promiſſi: confeſſio autem ita obli= 190.
gat: ꝙ pro nullo ſcandalo vel diſpēdio eſt re
uelanda hec ille. ¶ Ex quo habemus reſpō=
ſionem ad predicta. videlicet: ꝙ mandatum
iudicis obligat ad reuelandum ſecretum te
ſtificando ex rationabili cauſa: ꝛ vt occurra
tur innocētis oppreſſioni: ꝛ verba vltima fa
ciunt ad reſponſiones rationū Scoti in quā
tum dixi non eſſe equam illam equiparatio
nem de ſigillo confeſſionis ad ſecretum ſim=
plex. ¶ Et licet aliqui poſſent cauillari pre=
dictam auctoritatem: ꝙ non loquitur niſi de
facto ꝛ non de perſona inferiꝰ ad hoc late reſ
pondebitur ad argumentum de reuelatione
perſone. ¶ Pro auctoritate dicti Alexā. de
Ales. adduci poſſunt ꝛ applicari ea q̄ ſupra
induxi de. ſ. Bona. ꝛ de gāda. in quoli. que
non repeto. ¶ Nō autem cauſa rationabilis
aſſit ad reuelandum: non ſolum vna ſed plu
ries deſuper fuit deductū: dicit etiā. ſ. Tho.
in ſcđa. ij. q. lxx. arti. ꝑmo in corpore. ꝙ quā 191.
do agitur ad liberandum hominem ab iniu
ſta morte vel ab iniquo damno. tūc tenetur
homo ad teſtificandum: etiam ſi eius teſtimo
nium non requiratur: ꝛ tenetur facere quod
in ſe eſt vt veritatē denunciet alicui: qui poſ=
ſit prodeſſe ꝛ nō obeſſe: ꝛ videtur. ſ. Tho. ibi
etiam in occultis loqui: quia i manifeſtis nō
eſſet dubium vt in principio corporis queſtio
nis. ¶ Et in quantum dicit ꝛ veritatem dnū
ciet ſatis perpenditur loqui in occultis: pre=
ſertim quia ſumus non in omnino occultis
que nocitura ſunt alijs ꝛ tali caſu non eſt du
bium ꝙ ſciens hec debet reuelare prelato pre
cipienti vt concludit. ſ. Tho. in quo. iiij. arti. 192.
xij. ꝛ pro facto iudicis preſumitur. l. ij. C. de
offi. cui iudi. Bal. in vnica in ſi. C. nequis in
ſua cauſa. Bal. in. l. errore. C. de teſtame. co
lu. j. ꝛ ſic nō obſtat dicta propoſitio quia nō
loquitur in actibus preiudicabilibus alteri: 193.
quia tales reuelandi ſunt de mandato iudi=
cis vt ſuccurratur indemnitati innocentis ꝛ
iniuſticie que de proximo ſperantur fieri in
perſonam dicti promotoris: ꝛ tales actus tra
hi debent ad forum publicum: vt quietudi=
ni miniſtrorum iuſticie conſulatur cum ma=
xime interſit rei publice huiuſmodi actꝰ dueni
re ad notitiā ipſoꝝ iudicū q̄ habēt purgare ꝓ
uinciā mal' ꝛ peſſimis hoībꝰ. l. cōgruit. ff. ď offi.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

preſi. ¶ Ex quibus infertur ſolutio: ad ſecū-
194. dam propoſitionem ꝙ immo prelati bene fa
ciunt inquirentes de huiuſmodi ſecretis pre
iudicabilibus ⁊ nociuis proximo: nec peccāt
mortaliter ſic facientes. immo ſi in his negli
gentes forent peccarent qꝛ hoc prelatis ma
195. xime incumbit inde dicit Bal. i. l. ij. C. de no
xa. ꝙ ille qui non impedit maleficium quan
do ad eum ſpectat prohibere: videtur illud ꝑ
petrare ⁊ non caret ſcrupulo ſocietatis occul
te: qui cum poſſit manifeſto facinori deſinit
obuiare. c. qui poteſt. c. non inferenda. xxiij.
196. q. iij. ⁊ c. quante de ſentētia excomunicatio-
nis: ⁊ de comunitate ꝙ teneatur ex delicto ci
uium quos prohibere potuit ⁊ non prohibet
Pau. de Caſt. in conſi. cccc. xxiij. icipi. quia
ſcio col. ij. li. primo. ¶ Et maxime hoc habet
locum in foro conſcientie: in quo conſiderat
ſola veritas inno. in. c. quia pleriſqꝫ ꝺ immu.
eccleſie. ⁊ conſcientia dicatur tribunal verita
197. tis: vt dicit Bal. in. l. iuſticia. ff. de iuſti. ⁊ iu-
re. ¶ Sic ergo futuris malis prouidendo iu
dices non peccant: quia ius canonicum etiā
quatenus diſponit in foro contentioſo ſemꝑ
tendit in ſalutem anime. c. cum contingat ꝺ
iure iura. ⁊ quod ibi notatur. nam finis iuris
canonici eſt dirigere hominem ad bonum cō
mune ſecundum ꝙ cōgruit humane ſocieta-
ti: vt notant omnes doctores i prohe. decre
198. talium: quinnio lex humana iniquitatem
non continens ſeruanda eſt etiam in foro cō
ſci entie: vt tradit Joa. Cal. i prohe. libro ſex-
to. Joa. Andre. in. c. ſecūdo de vſu. libro ſex
to ⁊. ſ. Tho. in. j. ſecunde. q. xcvj. arti. quar-
to ¶ Cum igitur iura canonica: ⁊. ll. ciuiles
⁊ doctores allegati. tam theologi ꝙ legiſte ꝺ
cidant: vt ſupra fuit latiſſime deductum: ꝙ ſe
cretum tendens in preiudicium alterius de-
bet reuelari ad impediendū malum futurū:
nō video quomodo dici poſſit: ꝙ iudices ſic
prouidentes peccent: cum dicte diſpoſitiōes
loquantur in fauorem rei publice ⁊ comodi
publici propter que. l. non nunꝗ priuat ali-
quem re ſua ⁊ alteri tradit. l. item verber atū
199. ff. de reivendica. c. pro humani ꝺ homi. li. vj.
ius enim canonicum non inijcit alicui laque
um: nec defendit aliquem in peccato. c. litte-
ras de reſti. ſpoli. c. lator. ⁊. c. conſanguinei ꝺ
re iudi. ¶ Et quod dicitur ꝙ occulta ſoli deo
reſeruantur ⁊ ꝙ homo non debet dedignari
ꝙ iudicium dei excellat iudicium ſuum: intel
ligitur de omnino occultis iam perpetratis

⁊ tendentibus in preiudicium peccantis: ſe-
cus ſi perpetranda eſſent: ⁊ in preiudicium a
liorum tendant: ⁊ talis eſt caſus noſter vt eſt
de mēte. ſ. Tho. i allegato quol. iiij. arti. xij.
⁊ ſic intelliguntur. c. qualiter ⁊ quando in. ff.
de accuſati. ⁊. c. ſi omnia. vj. q. j. ſupra pro cō
trarijs a me allegata. alias de directo contra
rientur. tot ⁊ tantis diſpoſitionibus: ⁊ iurib⁹
ſuperius deductis quod non eſt dicendum.
l. ij. C. de vet. iure enucle. ⁊ fuit iam ad hec ca
pitula ibi reſponſū. quinimo ſi diceretur ge 200.
neraliter ꝙ peccata occulta nullus debet pu
blicare falſum eſſet vbi ſpes eſt emendatiōis
fratris per publicationem verba ſunt cardi.
de Turre Crema. in. d. c. ſi peccauerit. vj. q.
j. in ar. xj. nullus enim dubitat ꝙ emendabū
tur auctores huius ſceleris. ſi de illis notitiā
iudex habuerit: niſi in flagellis fierent durio
res ad inſtar pharaonis vt inquit textus in.
c. Nabucho donoſor. xxiij. q. iiij. ¶ Et ad-
uertendum eſt: ꝙ tanti effectus eſt prouide-
re futuris caſibus ⁊ periculis ⁊ peccatis com
mittendis: ꝙ inno. c. omnis vtriuſqꝫ ſexus ꝺ 201.
peni. ⁊ remiſſio. dicebat ꝙ ſi quis confeſſus
fuerit ſacerdoti: ꝙ intendebat interficere Sē
pronium vel aliud maleficium committere ⁊
ꝙ non poterat abſtinere ꝙ hoc peccatum nō
dicitur detectum in penitentia: tum quia pec
catum eſt committendum ⁊ non commiſſū
tunc quia non habet contritionē. Unde ſa
cerdos debet quātū cauti⁹ poteſt reuelare
vt peccatū impediatur: quē ſeqt̄ur ibi abba:
pano. hoc adiecto: quādo iſte diceret ſe omni
no cōmiſſurū ſecus ſi peniteret de volūtate:
nā tūc eſſet peccatū cōmiſſū reſpectu volū-
tatis: ⁊ hoc dictū inno. ſequūtur ibi Hēricus
Bonyc. cardi. Flo. ⁊ Antho. de Butrio: ⁊
Andre. Siculus in. c. ſi ꝑnitioſam de offi. or
dina. in. xij. colū. vbi plura dicit: ꝙ iudices fa
ciūt ad obuiādū peccato cōmittēdo. hic poſ
ſunt applicari q̄ dicitur ꝑ archi. i. c. ſacerdos
de peni. diſtin. vj. ⁊ huic opinioni inno. videt
adherere Alex. ꝺ Ales. in. iiij. parte ſūme. q. 202.
lxxviij. ſcd̄o mēbro arti. ij. dicēs meditādū e
ſe inter opiniones cōtrarias hūc articuli con
cernētes hoc mō. pctm̄ mere ꝓteritū: a quo
ꝓponit abſtinere: cadit ſub ſigillo: ſimiliter
peccatū ꝓteritū: de quo dolet: ſed nō vult de 203.
ſiſtere propter connexionem ad preteritum:
ſed ꝑſens peccatū ſup futuro nō cadit ſub ſi
gillo: nec eſt ſacerdos reuelator confeſſionis.
¶ Addit tamen: ſed quia eſſet quedam ſpe-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cies mali: ⁊ ſequeretur infamia: propter hoc
credo: ⁊ ſi iure non tenetur ſacerdos occulta
re talem confeſſionem: debet tamē celare ra
tione publice honeſtatis: niſi incōueniēs ali
quod graue ſequeretur: tunc eni credo ꝙ nō
eſſet talis confeſſio penitus tacenda: nec pe
nitus reuelanda propter periculum infamie
ſed caute ⁊ ſecreto alicui qui poſſit ⁊ vellet ꝓ
deſſe indicanda. Hec Alexā. de Ales. ¶ Et
ſi tantorum doctorum dicta ob eorum maxi
mam authoritatem non auderē reprobare:
ſcio tamen ꝙ ſanctus Tho. in. iiij. diſtin. xxi.
204. q. iij. ar. j. in. j. queſtiuncula. ad primū: vide
tur alludere huic dubitationi: dicens videri
erroneam opinionem ꝙ ſacerdos non tenea
tur ſeruare ſub ſigillo confeſſionis niſi pecca
ta de quibus penitens emendare promittit:
alias ꝙ poteſt ea dicere ei qui poteſt prodeſſe
⁊ nō obeſſe. Si vero. ſ. Tho. loquatur in ter
minis in quibus loquuntur inno. Alexā. de
Ales ⁊ alij: videlicet in pctō futuro non ha
benti connexionem ad preteritum: vel quā
do confitetur peccatū preteritum ⁊ nolit ab
ſtinere a futuro: ⁊ ſic non in terminus in qui
bus loquuntur dicti doctores: aliorum ſit iu
dicium: non enim inter tantos doctores po
nere manum ſum dignus: ⁊ Ricar. in. iiij. di
ſtin. xxi. q. iiij. ad. iiij. aliquid dicit ꝓ dicto. ſ.
Thome quod non refero. ⁊ Gabriel i. iiij. di
ſtin. xxi. q. vnica. ⁊ hoc dictum Inno. ſequit
Ange. de Claua. in verbo confeſſio vltimo.
ſ. vij. in. iij. caſu. ¶ Sufficit tamē mihi vnū
ex proxime dictis doctorum colligere de reli
quis non ferendo iudicium: videlicet ꝙ tan
ti fecerūt predicti doctores prouidere pecca
to futuro ⁊ alteri preiudicabili: vt non cōmit
tatur ꝙ determinarunt ⁊ deciderūt: ꝙ pecca
tum futurum detectum in confeſſiōe: veniat
reuelandum ei qui poſſet prodeſſe ⁊ nō obeſ
ſe: vbi concurrunt tot vincula. ſ. preceptū na
turale: diuinum: ⁊ canonicum: ſtringentia ſa
cerdotem ad non reuelandum: que ponūtur
in. c. omnis vtriuſqꝫ ſex⁹. de peni. ⁊ remiſſio.
in. c. ſacerdos de peni. diſti. vj. in. c. dilectus
de exceſ. prelato. ⁊ per docto. ſignanter per
205. Gabrielem in. iiij. diſti. xxi. q. vnica. ¶ Quā
to magis eſt dicendum in hoc caſu communis
⁊ ſimplicis ſecreti: vt reuelari debeat: primo:
quia eſt peccatum futurum. ſecūdo quia eſt
alienum: ⁊ nō eſt dicendum etiam in cōfeſſio
ne: niſi eo modo quo dixi quando alias pec
catum proprium penitēs integraliter nō poſ
ſit confiteri: vt ſupradixi. ⁊ tangit Stepha.
Bru. in. iiij. diſti. xxi. q. ix. tertio quia dicitur
ei qui poteſt prodeſſe ⁊ non obeſſe. quarto qꝛ
producitur in teſtem: vel a parte vel a iudice
ex officio pro libero exercitio iuſticie: ꝓ qua
maxime eſt laborandum: vt in pace viuatur
in proh. decretalium. c. rex. pacificus. ſicut 206.
eniꝫ licet aliquando allegare. ll. correctas in
argumentum quando ſunt in corpore iuris
clauſe. vt dicit Bar. in. l. ſi quis. ff. de falſis
Barto. poſt glo. in. l. j. ff. de coniung. cum
manci. lib. glo. in. c. ſi romanorum. xix. diſti.
⁊ in. c. nouit. de iudi. ⁊ intelligo etiaꝫ quo ad
rationem: nam ipſa ratio nō tollitur: licet lex
tollatur ſecūdum Antho. de Butri. ⁊ Joā.
de imo. in. c. canonum ſtatuta. ⁊ ibi domin⁹
Philippus Deci⁹ in. iiij. col. de conſti. ſic pa
ri ratione dicendum videtur in dicto horum
maximorum doctorum: nam ꝗuis nō tene
retur ipſorum opinio: nihilominus rationes
ipſorum adiuuant precedentem cōcluſionē
que eſt proſpicere peccatis futuris per reuela
tionē ſecreti cōmiſſi per predicta. ¶ Non ob
ſtantibus rationibus Gerſonis: que non mi
litant in actibus preiudicabilibus aduerſus
proximum: ſed in preiudicabilibus aduerſus
peccantem: que poſtꝗ non poſſunt ſufficien
ter probari: relinquenda ſunt iudicio diuino
per predicta. hi autem actus preiudicabiles
quando veniūt ad notitiā iudicis: ⁊ ſi nō pro
babiles ſufficienter: debent tamē a iudice im
pediri. Unde dicit. ſ. Tho. i. ij. ſcōe. q. xxxiij. 207.
ar. j. ꝙ iudex nō habet poteſtatē aliqd ꝑcipi
endi ſup occultis niſi in quātū ꝑ aliq indicia
manifeſtant: puta ꝑ infamiā vel aliquas ſuſ
pitiones: in quibus caſibus poteſt prelatus
precipere eodē modo ſicut ⁊ iudex ſecularis
vel eccleſiaſticus pōt exigere iuramentū de
ṽitate dicenda: ⁊ ſic patet ſoluto ad ꝑdicta.

¶ Quinto nō obſtat ſi dica
tur ꝙ ꝗuis factū debeat reuelari vt innuere
videtur allegata de ſup: pſona tñ ꝙ delictuꝫ
eſt cōmiſſura nō dēbet reuelari. glo. eſt ſingu
laris in. c. nerui. in vbo a cōtagiōe. xiij. diſt.
⁊ ꝗuis plures auctoritates doctorū ſupra re
tulerim: quibus ꝓbatur nedū factū: ſed etiā
pſonā in nr̄o caſu eſſe reuelādā. nihilominus
tñ propi⁹ accedēdo aliquas repetā: ⁊ nouas
auctoritates ⁊ rōnes addā vt articul⁹ iſte cla
rior fiat. ¶ Et i ꝑmis ē aduertēdū qḋ ſupra
dixi: nō eſſe ſufficiēs nec ꝯcludēs argumē. q̄ ſi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Col. XLV.

gillo confeſſionis: ad ſecretum ſimplex ſiue
cōmune: quia confeſſio nullo caſu debet re-
uelari: ſecretum vero ex cauſa reſerari poteſt
⁊ ſic longa eſt differētia inter hec nomina ⁊ il
lorum effectus: et ideo dicunt doctores ꝙ ha
bent ſe ſicut ſuperius ⁊ inferius in ſigilli ⁊ vin
28. culi modo: quia omne ſigillum confeſſionis
eſt ſigillum ſecreti: ſed non omne ſigillum ſe-
creti eſt ſigillum confeſſionis. vt dicit Petrꝰ
de palude in. iiij. diſtin. xxj. q. iij. Tunc ergo
29. ſic: ponamus: ꝙ quis confitetur in confeſſio
ne ſacramentali ſacerdoti: ꝙ ipſe vult prode-
re ciuitatē: ſeminare hereſim: occidere plato-
nem ſiue ſocratem: vel aliquod ſimile ſcelus
cōmittere: an huiuſmodi ſacerdos dēbeat hoc
factum ſiue ſcelus cōmittendū reuelare? nō
loquimur de perſona: quia de illa ſcita in cō
feſſione clarum eſt ꝙ non debet reuelare.
¶ Ad hoc reſpondent Scotus in. iiij. diſtin.
xxj. q. ij. ⁊. ibi Ricardꝰ etiā in. ij. q. ꝙ in nul
lo caſu licet ſacerdoti reuelare confeſſionem
ſiue confitentem peniteat ſiue non: ſiue con-
fiteatur peccatum iam opere perpetratum: ſi
ue perpetrādū: ſiue ſit peccatum in morib⁹
ſiue in fide: vnde reprobatur ille verſus iuri-
ſtarū eſt hereſis crimen: quod nec confeſſio
celat. concordant ſanctus Tho. in. iiij. diſtin
xxj. q. iij. in. j. queſtiunculā. ⁊ ibi Petrus de
palu. q. iij. Dura. de ſancto porcia. q. iiij. Ale
xander de ales in. iiij. parte. q. lxxviij. mēbro
ſecundo. arti. j. ⁊. S. bonauētura in. iiij. diſ.
xxj. arti. ij. q. j. ⁊ demum omnes canoniſte ſic
concludunt in. c. omnis vtriuſqꝫ ſexus per il
lum tex. de peni. et remi. verſi. caueat. c. ſacer
dos. de peni. diſtin. vj. cum confeſſio ſit ſecre
210. tum ſecretorum: vt dicit Guiler. de robi. ibi. j
iiij. q. arti. ij. ¶ Dicit tamen Ricardus in. d.
q. ij. ar. ꝙ confeſſor cum maxima diligentia
debet precauere propoſſe: ne peccatū perpe
trandum in confeſſione ſibi detectum: opere
perpetretur: maxime ſi eſt peccatum ordina-
tum ad corruptionem aliorum in fide: obſer
uata tamen diſcretione: vt nullo modo pro-
dat illum: qui ſibi confeſſus eſt: nec aliquam
211. malam ſuſpicionem de illo generet in cordi-
bus aliorum: dicit etiam Alexander de ales
in loco ſupra allegato. ad vij. argumen. ꝙ in
caſu hereſis poteſt confeſſor ſuperiori dicere
vt vigilet ſuper oues: quia lupus eſt in grege
ſi probabiliter videt eum qui confeſſus eſt ve
rum dixiſſe: ⁊ periculum omnium iminere.
Idem S. Bona. Durandus ⁊ vltimo loco

Col. XLVI.

Gabri. biel in iiij. diſtin. xxj. q. j. in. iiij. colu.
verſi. ad dubium reſpondetur vbi refert. et ſe
quitur predicta verba Ricardi: ⁊ hec de caſu
hereſis. ¶ De caſu vero proditionis ciuita-
tis dicit dominus Adrianꝰ cardinalis Der
tu. in queſtionibus ſup. iiij. fo. cxviij. col. iiij.
verſi. ad argumenta. ꝙ ſacerdos debet ciues
ad ciuitatis cuſtodiam incitare: vel paſtores 212.
vt vigilent ſuper gregem ne poſſit per here-
ſim corrumpi: ac omnia alia q̄ ad obuiādū
p̄oditioni. vl' hereſi ſeminādē facere conue-
nit: puta conſtāter aſſerendo de proximo fu
turum eſſe ꝙ aliq̄s de huiuſmodi crimine ſu
ſpectus laborabit ad ciuitatis proditionem:
adhibita cautela: ꝙ nec verbo: nec ſigno in-
dicet perſonā confitentis propoſitū illud ha- 213.
bere. Idē Ange. areti in tractatu maleſi. in x̄
bo. che. hay. tradito la patria tua. col. iij. idē
eſt dicendū de damno aliquo temporali fu-
turo: vel cōſanguinitate: vel affinitate inter
aliquos volentes matrimonium contrahere
debet enim contrahere: debet enim adhiberi
aliquod remedium quantum poteſt: ſine re-
uelatione confeſſionis: ſicut monendo eos q̄
confitentur: vt deſiſtant: ⁊ alias diligentias
apponendo ne corrumpantur per hereſim:
vel alias damnificentur: ita dicit Joan. de fri 214.
burgo in ſumma cōfeſ. lib. iij. titulo. xxxiiij.
q. xcj. incipien. poſt hoc inquirendum. ⁊ idē
eſt in caſu qn̄ ſacerdos petit conſiliū vt factū
habitū in confeſſione alteri manifeſtetur in
gñe: nō habita relacione ad peccatorē: vt eſt
caſus in. C. officij de peni. et remi. et idem in
alijs caſibus quos ponit Ange. de. clau. in
verbo cōfeſſio vltimo. §. vij. ¶ Nec obſtat
d. c. oīs. ibi ne verbo: aut ſigno: alio quouis
modo aliquatenus prodat peccatorē: quia
illud eſt quādo peccata cupiā recitat in rela
tionem ad peccatorem. ita dicit dominus
Hadrianus cardinalis in dictis queſtioni-
bus folio. cxvj. col. j. verſi. prima pars. ⁊. in.
d. c. permiſſum eſt ſacerdoti cum cautela re-
quirere conſiliū ſuper peccatis abſqꝫ expreſ-
ſione perſone: ⁊ ſic ex cauſa alias grauiſſime
peccaret: etiā reuelādo ſolū peccatū ſine pec-
catore. vt dicit abbas in. d. c. omnis in vlti.
nota. ¶ Et ſi bñ predicta pōderētur. ſatis ex 215.
his colligitur. ꝙ ſacerdos certificādo paſto-
res ſeu p̄latos ⁊ cuſtodes vrbis vt vigilēt: fac 7
tū hereſis ⁊ p̄ditiōis inuit ſe ſcire: qꝛ iā ē no
tū ꝙ i his caſib⁹ talis cautela debꝫ adhiberi
a ſacerdotib⁹ ꝯfeſſorib⁹ ne fiat reuelatio cō

(c) 2006 Ministerio de Cultura

feſſionis:et ſupreſſa ſiue tacita perſona:facti
innoteſcit ſcientia: q̄uis non dicat ego ha-
beo hoc in confeſſione:ſi ergo in reuelatione
ſecreti non debet fieri reuelatio niſi ipſius ſo-
216. lius facti:⁊ non perſone:iam non eſſet differē-
tia inter ſigillum confeſſionis:⁊ ſecretuꝫ:⁊ ta-
men angelicus doctoꝛ ſanctus thomas in al-
legata.ij.ij.q.lxx.articulo.j.ad ſecundū ma-
nifeſtaꝫ facit differentiā inter ea que hoī ſunt
cōmiſſa in ſecreto per cōfeſſionē vt nullo mo-
do debent reuelari:et illa que homini ſub ſe-
creto cōmittuntur:ſi tendant ad corruptio-
nem multitudinis ſpiritualem vel corporalē
vel in graue dānum perſone:vt propalanda
ſint teſtificando vel denūciando. ¶ Si ergo
in confeſſione perſona nō debet reuelari:ſed
factum eo modo quo dictum eſt:et in ſecreto
ſolū factum eſſet reuelandum ⁊ non perſona
vt ſentiunt cōtraria:ſequitur ꝙ. S. thomas
non debuit facere bimēbreꝫ diſtinctionē:ſed
217. ſub vno verbo potuiſſet dixiſſe ꝙ nō ſunt re-
uelanda que ſub ſigillo confeſſionis et ſecre-
to cōmittuntur:et ſic reprehenderetur tātus
doctoꝛ. ¶ Ut ergo ſecūdū claram mētē eius
⁊ intelligentiā res procedat:dicendū eſt ꝙ in
primo membro perſona nullatenus debet re-
uelari:nec crimina per relationem ad ꝑſonā
218. vt dixi. in ſimplici vero ſecreto:reuelandū ſit
non ſolū factū:ſed etiā perſona,⁊ hoc cōpro-
batur ex verbo teſtificando:quia ſi teſtificā-
do propalare tenetur illa perſona que ſecre-
tum ſcit:vtiqꝫ debet dicere omnia de quibus
219. interrogatur.ſcꝫ de facto:de perſonis:de lo-
co:de tempore:et alijs circūſtantijs ad elucu-
dationem veritatis.tex.in.c.cū cauſaꝫ el pri-
mo de teſtibus.tradit etiā Ricardus in.iiij.
diſti.xix.ar.iiij.q.ij.in fine. ¶ Et ita poteſt
cōmitti ſub ſecreto perſona ſicut ipſum factū
et ideo ex quo taliter cōmiſſa debent propa-
lari teſtificando:non video q̄re non eſt ſic in-
telligēdū de ꝑſona ſicut de facto:dato ꝙ poſ-
ſit eſſe infamia ꝑſone reuelate:qꝛ de hac nō
eſt curādū:cū culpa ſua hoc accidat:vt lati-
dixi ſupra. ¶ Preterea dicit Pe. de palude
in.iiij.diſtin.xix.q.iiij.ꝙ quādo iudex inqui-
rit de crimine in caſu quo poteſt:tūc tenetur
homo ſibi dicere taꝫ de ſe q̄ꝫ de alio:quia mē-
tiri in iudicio eſt moꝛtale:vt eſt in caſu hoc in
quo inquirere poteſt:ſecus aūt eſſet ſi inqui-
rere non poſſet:ſubdit tamen idem doctoꝛ ꝙ
ſi ſit dubiū vel iuris vel facti preſumendum
eſt pro iuſticia iudicis:et debet ſibi homo di-

cere veritatem:vel magis ponere in ipſius iu-
dicio:cuꝫ ſciat tale crimē qđ nullus alius ſcit:
niſi forte vnus:ꝙ habeat conſiliū vtrū tenea-
tur nominare perſonā:⁊ ſicut ille iudicauerit
ſic faciat quia iuſſus iudicis in dubijs excu-
ſat.hec ille:proditorem eſſet veritatis qui ve-
veritatē occultaret.c.quiſquis.xj.q.iij. ¶ In-
ſuper inquātū dicūt doctores de ſuper alle-
gati ꝙ ſecretum tendens in preiudiciū alteri'
debet reuelari teſtificando vel denunciando
non diſtingunt cōcedentes de facto ſolo reue-
lando ⁊ negantes de perſona:ſed ſimpliciter
dicunt reuelandū et qui poteſt prodeſſe ⁊ nō
obeſſe:⁊ generaliter loquētes generaliter de-
bent intelligi.preſertim cū doctores alij non
dicāt ſpecialiter in hoc caſu perſonā in hmōi
teſtimonio occultādam.tex.eſt in argu.⁊ ibi
gloſa.magna in.l.de precio.ff.de publi.actio.
vbi notat Bal.ꝙ quando lex nō diſtinguit: 221.
nec illa nec alia nec ratio legis.tunc indiſtin-
cte debet accipi.l.j.§.qđ autē.ff.de aleato cō-
cordat.c.maiores de baptiſ.c.ij.de coniugi.
leproſorum.c.quia circa de priui. Alberi de
roſa in.l.iij.ff.de offi.preſidis tradit per glo.
Archi.⁊ alios.c.ſi euāgelica.l.v.diſtin:⁊ hoc
dico arguendo de lege indiſtincte loquēte ad
dicta doctoꝛuꝫ:quia vt alias dixi auctoritas
maioꝛum habetur pro caſu legis vt eſt textus
in.l.ſi idem cū eodē et ibi notat Ange.ff.de
iuriſ oīm iudi.⁊ in.c.i.de decimis. ¶ Preter-
ea dicit etiam.ſ.Tho.in loco proxime allega-
to ꝙ ſciens ſecretum tenetur propalare denū-
ciando:ſi quis ſcit effectum denunciationis 222.
non negabit:ꝙ nō ſolum factum ſed etiā per-
ſona venit denūcianda:quia non poterit cor-
ripi per prelatum:⁊ reduci ad penitentiam ni-
ſi nominatiꝫ denūcietur prelato:⁊ iſte eſt effe-
ctus denūciatiōis.C.ſicut dignū de homi.et
doctores in.c.nouit de iudi.ſuper glo.ij.vn-
de non viditur bene dictū ſoluꝫ factū reuelā-
duꝫ non autē perſonā. ¶ Hinc etiā dicit dñs
Joannes maioꝛis in.iiij.diſtin.xxj.q.ij.ꝙ ſi
ſcio ſortem hoſtibus vrbem traditurū vel he-
reſim ſparſurum in vulgus:ſi poſſum ei per-
ſuadere:vt diſiſtat a propoſito ſuo concepto
tenoꝛ eius petiti ſecretum ſeruare:alias ſupio- 223.
rem adibo:⁊ iſtū ſceleratum nominatim ma-
nifeſtabo etiam ſi iuramento affirmaſſē ei ſer-
uare omnia que mihi dexerat ſecreta:ponde-
ra illud verbum nominatim ⁊ ſic perſona eſt
exprimenda et reuelanda iudici. ¶ Et qꝛ va-
let argumentū ab abſurdo et inconuenienti.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

l.prima.§.vnde queritur.ff.de publi.⁊.l.nã
ab ſurdũ.ff.de bonis liber.ponamꝰ quẽ ſcire
in ſecreto ſimplici proditionez patrie futurã
de proximo aquodam ſcelerato homine fa-
ciendam:vel quẽdã ſeminãtez hereſim arria
nam vel ſimilẽ:aut priuate perſone inmine
re mortez ſeu graue damnũ:ſi reuelaretur iu
dici hoc inquirẽti perſona huius ſceleris auc
trix:illa capta ſtatim hec mala ceſſabũt. Si
reuelatur ſolum factum:quid facient ciues
nunquid ſemper cuſtodient vigilias noctis
ſuper muros ciuitatis:⁊ paſtores ſemper pre
dicabunt cõtra hereſim arrianam:et illa per
ſona continue ſe cuſtodiet cum armigeris cõ
mitatus. certe non eſt ſic dicenduz:quia bo
num cõmune preferendũ eſt vni perſone par
ticulari tanq̃ aliquid diuinius et melius pri
mo ethicoruz:⁊ ſic in propoſito occultatio ſo
lum cedit in bonuz priuate perſone:denuda
tio in bonum cõmunitatis. Sed iniquuz eſt
bonuz ſingularis perſone defendere in detri
mentũ cõmunitatis:⁊ ſic iniquitatem habet
hmõi celatio:et iuſticiam ſeu equitatẽ habet
denudatio:et idem eſt ſi imineat pariculum
graue priuate perſone:qꝛ intereſt reī publice
vt in pace et quiete viuant ſubdit.
¶ Et ideo non inmerito angelicus doctor.ſ.
Tho.in.d.q.lxx.articulo primo. Ad.i.cõm-
equiperat hos tres caſus predictos in quibꝰ
vult ſecretum cõmiſſum reuelari teſtificando
224. vel denunciando. ¶ Et ſi dicatur ergo ſe
cundũ hanc rationẽ. Idem eſſet dicendum
de hmõi criminibus ſcitis in confeſſione vt
perſona etiam reuelari debeat ad hoc reſpõ-
deo dupliciter. Primo quia non eſt bonum
argumentũ de ſigillo confeſſionis ad ſecre-
tum dicendo ſicuti ſigillum confeſſionis nõ
poteſt reſeruari in aliquo caſu:ergo nec ſecre
tum poteſt reuelari:non enim valet hec con-
ſequentia:nec etiam valet ſequens dicendo.
Secretum poteſt reuelari:ergo cõfeſſio:cau
ſis ⁊ rationibus ſuperius deductis. Secun-
do reſpondeo ꝙ licet quis occurrere debeat
malo inquantuz poteſt:tamen id poſſumus
quod de iure poſſumus.l.filius.ff.de condi.
inſti cũ vulgaribꝰ. ¶ Unde ſicut ſacerdos
non debet obuiare cuicunq̃ malo per adul-
terium vel mendatium. Ita nec per reuela-
tionez confeſſionis:ſed debet prouidere illis
modis cauteloſis quos dixi ſupra:nec eſt cõ
tra charitatem nolle mentiri:vel adulteriuz
perpetrare.cum alia via ciuitas nequit ſalua

ri q̃ mendatio vel adulterio:cum prepoſte-
rum ſit et iniquũ:vt alienis cõmodis noſtrũ
crimem impendamus.c.ſi.xlvj.diſtin.et nõ
ſicut blaſfemamur:⁊ ſicut aiunt quidaz nos
dicere faciamus mala vt veniant bona.ad
Roma.3. ¶ Sic igitur nego ꝙ hmõi detec
tio eſſet pro bono cõmuni:immo celatio con 225.
feſſionis eſt bonum cõmunitatis ⁊ omnium
hominum:cum ex hoc ſumant audatiam cõ
fitendi:qui refugerent et abhominarentur
cõfiteri:vbi timerẽt peccata ſua alijs fore pro
palanda verba ſunt aurea dñi Adriani Car
di.in queſtionibus ſuis ſuper.4.fo.cxviij.
¶ Sequeretur inſuper maximum periculũ
ſi perſona ſcita ſub ſecreto in caſibus preiudi 226.
cabilibus non reuelaretur:qꝛ forſan aliquis
fingeret ſe ſcire proditionem ciuitatis facien-
dam:vel aliuz fore occidendũ vt poſſit infer
re damna ciuibus ⁊ ponere perturbationem
in ciuitate:vel ꝙ aliquis ſemper ſit in cõtinua
anguſtia et miſerabilitate cuſtodiendo ſe:et
hoc fingeret ſub ſpe.⁊ fiducia:ꝙ non compel
leretur ad reuelationem perſone ſecrete:et in
de multa mala oriri poſſent q̃ euitãda ſunt:
abſtinendum eſt ergo nedum a malo ſed etiã
ab omni ſpecie mali vt dicit apſus pri.ad the
ſſo.v.c.cuz ab omni ſpecie de vita ⁊ hone.cle
ri. ¶ Et ſi dicatur hoc idem poſſe contin
gere in confeſſione:vt dicat falſo reuelatam
eſſe in confeſſione proditionem patrie vel ali
quid ſimile:⁊ ſic vexarentur in vanum ciues
in cuſtodia ciuitatis.reſpondeo ꝙ etiam ma
liuoli poſſent contra inſontem quecunq̃ cri
mina fingere numq̃ audita in cõfeſſione vel
extra.miſericordia tamen dñi temperabitur
malicia ſacerdotuz:ne tam in ſandum crimẽ
perpetrent vt in ſimili dicit dñs. Cardi.ha
drianus in loco deſuper allegato folio.cxx.
colu.4.ad quartam. ¶ Ad predicta dicit
etiam abb.pano.in.c.ego enim.de iure iura.
ꝙ ſi iuraui non reuelare ſecretuz mihi per te 227.
dicendum:debet intelligi de honeſto ⁊ non õ
alteri nociuo:⁊ tunc poſſum reuelare ſed nõ
omnibus ſed illi qui põt prodeſſe ⁊ non obeſ
ſe:vt moneat illũ.monitio eñi nõ poteſt fieri
niſi habeatur noticia de perſona. ¶ Prete
rea dicit pet.de palu.in.4.diſtin.xix.q.iij.
ꝙ ſi aliquis ſciens aliquid occultum ⁊ ei non
conſtat de correctione:⁊ illud peccatũ quod
aliquis creditur facturus eſt in periculuz cõ-
munitatis.ꝙ tunc denunciandum eſt illi cõ-
ſeruando famam quantuz poteſt cum ſalute

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rei publice: non aliter: ſi enim ille de quo rec-
tor ciuitate plus cōfidit: cui ⁊ claues tradidit
illa nocte eſt eā traditurus hoſtibus vel hu
iuſmodi ⁊ nullo modo vult deſiſtere: tūc etiā
nominatim dicendū eſt illi. ⁊ idē dicit de illo
qui iacet in camera: ⁊ vult aliquē ibidem ia-
centē occidere: vel bonis ſpoliare: ⁊ ſic habe
mus perſonam reuelandā: ⁊ idem eſt illū nol
le deſiſtere aut neſcire ſi dſiſtere vult: q꞉ per
ſona eſt ignota: ⁊ via ſecurior eſt credere illū
nolle dſiſtere ⁊ ꝓuidere dāno futuro. ¶ Pre
terea ſi vis quare perſona ipſa non eſſe reue
landa ſcdm aliquos eſt ob penam quā incur
rere poſſit: hoc quidem in caſu ceſſat: q꞉ illa
perſona ſecreta dicitur non eſſe rea nocumē
ti inferēdi: vt dicit de poſitio dicti ſacerdotis.
⁊ tanto facilius eſt dicta perſona reuelanda
quia ſi principalis (vt dixi) eſſet ſub ſecreto
eſſet reuelanda: multo magis media: q꞉ ſi fi-
nis eſt permiſſus: ergo media: per q̄ deueni-
tur ad finem. l. oſo. ff. de ſponſa. l. ij. de iuriſ.
228. oium iudi. ¶ Non obſtat. glo. in. d. c. ner-
ui. xiij. diſtin. vbi expreſſe dicit perſonā non
eſſe reuelandā: q꞉ reſpōdeo ꝙ illa glo. in ſui
principio dicit ꝙ ille tenens ſecretū debet fa
cere quod hr̄ in. c. hoc videt. xxij. q. v. in quo
dicitur eſſe reuelandū ei qui poteſt prodeſſe
⁊ non obeſſe: qui textus manifeſte decidit: ꝙ
perſona ſit reuelāda ibi inpuatū dicit vtrū
prodendus ſit: ⁊ ſic dubitat ſi eſt perſona re-
uelanda: poſtea decidendo dicit ſub his ver
bis formalibus: Videt mihi ꝙ ſe ab hoc pec-
cati abſoluit vinculo. ſi indicet talibus: qui
magis prodeſſe poſſunt q̄ꝫ obeſſe: ſiue eū cor
rigendo ſiue deum pro eo placando: ſi ⁊ ipe
confeſſionis ſibi adhibeat medicinam: q̄ ver
ba manifeſte probant perſonā eſſe reuelan-
dam ei: qui poteſt prodeſſe: q꞉ prelatus non
poteſt aliquē peccantē corrigere niſi habeat
de eo noticiam: ⁊ etiam vt proprium agnoſ-
cat delictum. ¶ Unde glo. in. d. c. nerui al
legando illud. c. hoc videtur. manifeſte ſen-
tit perſonam eſſe reuelandam illi: qui poteſt
prodeſſe: quia glo. ⁊ dictum doctoris debet
intelligi ſecundū. l. quā allegat bar. in. l. nō
ſolum. §. liberationis verba. ff. de liber lega.
¶ In quātū vero dicta glo. dicit in. d. c. ner-
ui verſi. vel dicat alij. ꝙ non debet aliquem
nominare reuelās illud quod habet ſecretū.
dico ꝙ glo. loquitur quando reuelaretur per
229. ſona illi cui eſſe inferendum nocumentū: di
cit enim ſic: frater ſcias ꝙ quidam te vult oc-

cidere non tñ nominando aliquē: ⁊ nos nō
ſumus in hoc caſu Sed in primo: quādo pe-
titur reuelari iudici: non autem perſone iniu
riande: ⁊ hoc expreſſe ſentit Andre. de. iſer.
in alleba c. primo de noua forma. fide. quē
ſupra retuli: et ibi refert dictā glo. in. d. c. ner
ui. ¶ Si igitur reuelandum eſſet ſecretū
iudici ſine pſona: dicat mihi aliquis quomo
do poterit iudex prodeſſe: quinymo ponetur
in maiori anguſtia: quia forſitā cogitabitur
de alijs: qui nō erūt culpabiles ⁊ ſic vnde de
berent iura naſci naſcerentur iniurie: quod
non eſt dicendum. l. meminerint. C. vnde vi.
⁊. l. ij. C. de iudi. vj. tolle. ¶ Non obſtat ſi
allegetur Alex. de Ales. in. ſecunda. parte
ſumme. q. c. xxxvij. membro. iij. arti. ſecūdo
vbi dicit perſonā non eſſe reuelandā: aqua
habemus aliquod ſecretum. quia reſpōdeo
vt ſepius dixi quia non loquitur quādo ille
ſciens ſecretum produceretur in teſtem a iu-
dice ex officio procedenti vel ad iſtam par-
tis: quia tunc non obſtanti tali ſecreto tendē
ti in preiudicium tercij cōpellendus eſſet di-
cere veritatem de perſona loco et tempore et
alijs circūſtancijs dicto. c. cum cauſam el pri
mo de teſtibus cum ſimilibus: et iſte eſt caſus
noſter ſicuti totiēs repetij. ¶ Preterea Alex
de ales loquitur de ipſa pſona peccatrice: nos
vero loquimur in alia perſona que non eſt in
culpa ⁊ ideo non eſt de aliquid timendum. 230.
¶ Ulterius nō obſtat quod dicit. S. Tho.
in quarto. diſtin. xxj. q. iij. arti. j. in. q. ad ſecū
dum. vbi iuncto ſecundo argumento dicitur
ꝙ vbi aliquis recipit aliquod ſecretum: ⁊ illō
recipit ſub ſigillo confeſſiōnis ꝙ non de facili
debet homo recipere aliquid hoc modo: ſi ta
men recipiat ex promiſſione tenetur hoc mo
do celare: ac ſi in cōfeſſione haberet: q̄uis ſub
ſigillo confeſſionis non habeat hec ſunt ver-
ba. S. tho. dicta tam in argumēto quam in
ſolutione: ergo dictus ſacerdos debet ita cuſ
todire hoc ſecretum tanq̄ ſi in cōfeſſione ha-
bert. Sed ſi in cōfeſſione: nullo caſu eſſet re-
uelandum: vt oēs cōcludunt ergo ⁊c.
¶ Et hoc fundamentū ſatis argutum addu
cebat contra me quidam doctor in theolo-
gia venerandus ⁊ optimus verbi diuini can-
cionator: qui olim in primis grāmatices cu-
nabulis fuit magiſter meus: cui ego reſpon-
debam. Primo q꞉ illud dictū ſancti thome
loquitur quando illud ſecretum erat accep-
tum non ſub ratione ſecreti ſimplicis. Sed

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ſub ſigillo cōfeſſionis:ꝙuis non eſſet in con-
feſſione:vt verba.ſ.tho.ad litterã hoc expꝛi-
231. munt:nos vero ſumus in caſu:quãdo illud
ſecretum erat cōmiſſum ſub ſigillo ſecreti:nō
aūt cōfeſſionis:cum ergo ſint diuerſa nō fit
bono illatio:de vno ad illud.l.papini exuli.
ff.de mi.xxv.annis.l.inter ſtipulãtem.§.ſa-
cram.ff.verbo.obli.nam ſi idem eſſent non
diuerſis nominibꝰ nuncuparētur.l.ſi idem.
C.de codicillis. ¶ Et licet aliqui doctores
dicãt ꝙ paria ſint cōmittere ſub ſecreto ⁊ ſub
ſigillo cōfeſſionis:extra tamen confeſſionē.
negari tamen nō poteſt:quin aliquid plus
232. ſit:quando fit mētio de ſigillo cōfeſſionis:ex
tra tamen cōfeſſionē ꝙ̄ ꝙ non fiat:ſaltē quo
ad vulgi opinionem:credit forſan vulgus tã
tam vim habere:ſi aliquid cōmittatur ſub ſi
gillo confeſſionis:etiã extra cōfeſſionã:quã-
tam habet ſi cōmittatur aliquid in confeſſio
ne ſacramētali. Et ideo aliqua reuerētia ma
ioꝛ debetur tali ſecreto cōmiſſo ſub hoc ſigil-
lo confeſſionis extra cōfeſſionez:ꝙ̄ cōmiſſo
ſub ſimplici ſecreto:pro hoc eſt optimū arg.
in.c.quod aūt iūcta glo.ij.xxx.q.iiij.⁊ hec ra
tio videtur mouiſſe ſanctum Thomã dicen-
tem:ꝙ hoc modo tenetur celare ſic accipiēs
ac ſi in cōfeſſione haberet:⁊ aliquando licitū
eſt ſequi opiniones vulgares:hee eñ fecerūt
magum honorē Bartholo.vt dicit Bal.in
c.j.col.iij.infi.de ſucce.feu.coll.x.iteꝫ nō ſu-
233. emus in caſu in quo loquitur ſanctꝰ Tho.vi
delicet in re cōmiſſa ſub ſigillo confeſſionis:
extra tamē cōfeſſionē:ſed in ſimplici ſecreto.
¶ Et dato ꝙ in tali caſu eſſemus:dico ꝙ nihi
lominus ſi quis id ſciret ſub illo modo ſcilꝫ
ſub ſigillo cōfeſſionis:non tamē in confeſſio
234. ne:ꝙ tanta eſt vis veritatis ꝙ ſi ꝓduceretur
in teſtem teneretur teſtificari:nō facta diſcu
ſione am talis ſit laicꝰ vel ſacerdos:ita dicit
Inno.et abbas pano.in.c. omnis vtriuſqꝫ ſe-
xus.d̄ peni.⁊ remi.cū ſupꝛa allegatis. ¶ Nō
obſtat ꝙ dicit.S.tho.ꝙ tenetur celare ac ſi
in cōfeſſione recepiſſet:qꝛ reſpōdeo ꝙ loquit̄
qñ caſus non eſſet alteri pꝛeiudicabilis:⁊ nō
eſſet peccatū cōmittendū:⁊ qñ non pꝛoduce
retur in teſtez:⁊ dictio illa ac ſi:equiualet dic
tioni tanqꝫ:que eſt nota ſimilitudinis ⁊ im ꝓ
235. pꝛietatis te x.eſt in.§.ceterū inſti.de legi.ag-
na.ſucce.⁊ ibi ange.in.c.dudū.el.pꝛi.de elec
tio.⁊ nō oē ſimile eſt idē.l.qd̄ nerua.ff. depo
ſi. ¶ Et ideo dicit.S.tho.ꝙ tenetur celare
ac ſi in cōfeſſione habuiſſet:vt per omnia nō

equipararetur confeſſioi:quū excipiatur caſus
pꝛeiudicabilis in quo manifeſtatio neceſſa-
ria eſt teſtificando vel denunciando:vt latiſ-
ſime ſupꝛa dixi.⁊ ſic patet in caſu ſimplcis ſe
creti:non ſolum factū eſſe reuelandaꝫ iudici ſʒ etiã pſonã
id pꝛecipienti proferendo teſtimonio.

¶ Sexto et vltimo nō obſ-
tat illa ratio ſcandali de ſuper in cōtrarijs al
legata:ex qua pendet in hoc caſu aliqua dif-
ficultas:⁊ vix poſſe reſpōderi ad eam aliqui
aſſerunt:ſed qꝛ (vt inquit pſal.cxliiij.) pꝛope
eſt deus inuocantibus eum in nocãtibus euꝫ
in veritate:ſpero ꝙ ſuſcitabit ſpiritū iunioꝛis:
dans honoreꝫ ſenectutis. Dan.xiij.
¶ Et anteqꝫ deſcendã ad rñſioneꝫ huius dif
ficultatis pꝛemitto quid ſit ſcandalū:⁊ quot
tuplex ſit. ¶ Scandaluꝫ eñ dicitur ab ſcã
dalum grece quod eſt offendiculū:vel offen-
ſio vel ruina vel impactio pedū.vt dicit.S
hie.⁊ glo.oꝛdi.ſuper Math.xv.tranſlatum
eſt aūt a coꝛpoꝛalibus ad ſpiritualia:⁊ ſicut
in coꝛpoꝛlibus accipitur actiue.ſ.pꝛo appoſi
tiōe offēdiculū in via:ad hoc vt ambulãs im
pingat vl' ruat.⁊ paſſiue pꝛo impactoine vel
ruina impingentis vel ruentis:ſic in via mo-
rum accipitur ſcandalū actiue vel paſſiue.⁊
pꝛimo modo eſt ſcandalizantis actio.ſ.dictū
vel factum minus rectum:alteri pꝛebens oc
caſioneꝫ ruinę occaſionarę ex dicto vel facto
minꝰ recto.verba ſunt Ricardi in.iiij.diſti.
xxxviij.ar.x.q.j.in coꝛpoꝛe.⁊ idem in effectu
dicit.S.tho in.ij.ij.q.xliij.in coꝛp.et.Alex.
de ales in ſcd̄a parte ſumme.q.clxxxix.mem
bꝛo pꝛimo. ¶ Eſt igitur ſcandalū dictum
vel factum minus rectū pꝛebens alteri occa-
ſionē ruine.per Ny.d̄ ly.ſuper Math.xviij.
in verbo qui autem.Henri.bonich.in.c.ij.d̄
ope.no.nūciatione ⁊ dicit archi.in.c.pꝛima
hereſis de cōſe.diſtin.ij.ꝙ.ſcãdalizare eſt cō-
mouere occaſionē ruine.domi.i.c.licet.xlv.
diſtin.Archi.⁊ ibi domi.in.c.pꝛimo de offici.
legati.libꝛo.vj.Hoſtieñ.in ſumma de renū-
ci.§.pe.verſi.eſt autē ſcandalū Cardi.Alex.
in.c.de his.l.diſtin. ¶ Et ſcandalnm eſt 237.
duplex.ſcilicet.actiuuꝫ,⁊ paſſiuū ſecundum
pꝛedictos doctoꝛes.Actiuū eſt quando ali-
quis pꝛopter aliquod male factum ſcandali
zat pꝛoprimū et de hſc inquit Saluatoꝛ.ve
homini illi per quem ſcandalum venit.Ma
thei.xviij.qui eñ actiue ſcanpalizant pꝛoxi-
mum de peccato moꝛtali moꝛtaliter peccãt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vt inquit ſanctus Tho. vbi ſupra. arti. iiij. in
corpore. ⁊ in ſumma cōfeſſio. lib. tertio. titu-
lo. xxx. q. ij. incipieñ. vtrum ſcandalū ſit pec
catum. ¶ Et ideo debemus ab omni ſpe-
cie mali abſtinere: ne proximus ſcādalizetur.
per Pau. j. ad thimotheū vltimo. c. ab om̄i
ſpecie. de vita ⁊ hon. cleri. ſcandalizantes eñ
proximū valde ſunt puniendi. de his dici po
teſt quod ſcribitur exo. xxj. c. ſi quis foderit
ciſternam ⁊ non cooperuerit eam ⁊ ceciderit
in eam bos vel aſinus dominus ciſterne red-
det preciuz iumentorū. c. ij. de iniurijs. l. qui
foueas. ff. ad. l. acquilam. ⁊ quod per redēp-
torem noſtrum dictum eſt Mathei. xviij.
qui ſcādalizauerit vnum de puſillis his: qui
in me credūt: expedit ei vt ſuſpendatur mola
aſinaria in collo eius ⁊ demergatur in profū
dum maris. c. ij. de ope. no. nuncia. c. niſi cū
pridem. §. pro graui de renuncia. ¶ Hinc
etiam dicebat beatus Gregorius ſcire prela
ti debent ꝙ ſi peruerſa vnqꝫ perpetrant: tot
mortibus digni ſunt: quot ad ſubditos ſuos
perditiōis exempla trāſmittunt. c. precipue.
xj. q. iij. ⁊ dicebat dominus cardi. Alex. in. c.
de his. l. diſtin. ꝙ ſcandalum actiuum eſt in
eo qui per ſuos actus inordinatos aliquid in
debite faciendo ſcandalizat proximum dan
do occaſionē ruine: ⁊ hoc ſcandalum ſemper
eſt peccatū in eo qui ſcādalizat: ꝙ ſi vel opus
quod facit eſt peccatum: vel ſaltez habet ſpe
ciem mali ſine peccati euitandū eſt arg. c. ij.
de ope. no. nunci. hoc propter proximi chari
tatem: ex qua vnuſquiſqꝫ cogitur ſaluti pro
ximi prouidere. ¶ Poteſt tamen eſſe ſcā-
238. dalū actiuuz ſine peccato eius qui ſcandali
zatur: puta quando aliquis inducit verbo
vel facto aliquem ad peccandū ⁊ ille non cō
ſentit. c. ex parte el. ſcōm de ſepul. et in hoc vi
detur ſcandalum eſſe peccatum ſpeciale per
ſe: ſecus autem qñ aliquis non tendit ad de-
ceptionem: ſeu corruptionem alterius: ſi ali⁹
ex eius corrupto facto quod ſcit vel etiaz cre
dit licet non ſit: ſcandalizatur: cū omnis ma
teria etiā ſcandalorū vittanda ſit. xlv. diſti.
c. licet. ⁊ tunc ſcandalum non eſt ſpeciale pec
catum ſed potius aggregatio primi ſcando-
loſi ⁊ corrupti facti ex ſe peccatū inducētis.
vt in. c. cum ex iniūcto in fi: de ope. noui nun
ci. tamē propter proximi charitatē ad quaz
ex precepto ꝺcalogi ⁊ naturali lege tenemur
debet facere quantum poteſt: vt ſcandalum
cōtra ſe ortum ceſſet: licet ipſe ſine culpa ſcan

dali ſit: alias peccat. c. nō ſunt audiēdi. xj. q.
iij. ⁊ nihilominus ab execucione ordinum re-
pellitur: ſi ordinat⁹ eſt. c. ex literis de homi.
hec per. S. tho. in. ij. ij. arti. ij. ⁊ in ſumma cō
feſſorum lib. iij. titulo. xxx. q. iij. ¶ Alte-
rum vero ſcꝫ paſſiuū ſcandaluz eſt in eo qui
ſcandalizatur ex actu proximi: nam talis in
eo patitur ſcandalū ex facto proximi: quia
a via dei retardatur: ⁊ hoc ſemper ē peccatū
inquātum ſcandalizatur: aliqualiter ruit ſpi
rituali ruina: eſt tamen frequenter ſine pecca
to eius: ex cuius facto alij ſcandalizantur de
his que alius bene facit. c. qui ſcandalizaue-
rit de regu. iuris aut ſcōm doctores predic-
tos. ¶ Scandalum paſſiuum dici poteſt 239.
qñ aliquis ſcandalizatur ſine ratione: ⁊ ei nō
datur aliqua occaſio ſcādali: ⁊ tūc aut quis
ſcandalizatur ex malicia volens impedire bo
num: ⁊ hoc eſt ſcandaluz phariſeorū: qui ſcā
dalizabantur de doctrina chriſti: ⁊ tale ſcan
dalum eſt cōtemnenduz. vnde ſaluator noſ-
ter non curans de ſcandalo phariſeorum di-
xit Math. xv. ceci ſunt et duces cecorum.
¶ Si vero tales qui ſcandalizātur nō faciūt
hoc ex malicia: ſed ex ignorantia: vel infirmi
tate ex huiuſmodi: dicitur ſcandalum puſil-
lorum: et tunc diſtinguendum eſt ſcōm ſanc
tum Thomaz in. ij. ij. q. xliij. arti. vij. q: aut
ſcandalizātur de his que ſunt neceſſaria ad
ſalutem que nō poſſum dimitti ſine peccato
mortali: et manifeſtum eſt: ꝙ nullus debet
peccare mortaliter vt alterius peccatum im-
pediat: quia quilibꝫ plus tenetur ſibi q̄ꝫ alte-
ri: ⁊ ideo ea que ſunt ꝺ neceſſitate ſalutis pre 204.
termitti non debent propter ſcandalum vitā
dum ⁊ hoc eſt quod dicitur in. d. c. qui ſcan-
dalizauerit. vtilius eſt ſcādalū naſci: q̄ꝫ ꝙ ve-
ritas relinquitur. ¶ Si alit ſunt bona q̄
nō ſunt de neceſſitate ſalutis: q̄ꝫuis de ſe ſint
ſpiritualia: ſi poſſunt dimitti ſine peccato ad
euitandum ſcandalū puſillorū debēt dimit
ti: aut ſaltem intermitti vſqꝫ ad tēpus: ⁊ hoc
facienduz eſt oino: ⁊ talis dimittens vel inter
mittēs propter ſcandalum vitandū meretur
equale premium: vel maius q̄ꝫ ſi feciſſet tale
opus. vt inquit Ricar. in. iiij. diſtin. xxxviij.
ar. vltimo. q. ij. ⁊ ideo dicit Apoſtolus j. ad
Corin. viij. Si eſca ſcandalizat fratrez meū
nō manducabo carnes ineternū. c. vt conſti
tueretur. l. diſtin. ¶ Et eſt aduertēdū ꝙ ta-
lia bona ſunt occultanda vel differēda quo-
uſqꝫ oſtenſuz fuerit probabiliter proximo ſcā

(c) 2006 Ministerio de Cultura

piendi:ſi autem ille poſt redditam rationem
pſeueret iam nõ videbitur ex ignorantia hoc
facere:ſed potius ex malicia:ꝛ ideo propter
ipſum nõ ſunt alia bona dimitẽda. vt inqũt
S.Tho.ꝛ Ricar. vbi ſupra:ꝛ per Joã.de fi-
burgo in ſumma confe.lib.iij.titulo.xxx.q.
v.incipi. vtruꝫ bona ſpiritualia.ꝛ dicebat de
notus Bernardus in epiſtolis:cum carpun
tur vicia ꝛ inde ſcandaluꝫ oritur:ipſe ſibi ſcã
dali cauſa eſt:qui fecit ꝙ argui debeat:nõ ille
qui arguit. ¶Eſt ꝛ aliud:ꝛ ſic tertium ſcã
daluꝫ quod dicitur occaſionatiuũ:quod eſt
per accidens ꝛ pꝛeter intentionẽ:vt cuꝫ quis
ſuo dicto vel facto inordinato nõ intẽdit da
re alteri occaſionẽ ruinȩ:ſed ſolum ſuȩ ſatiſ-
facere voluntati:ꝛ ſic ſcandaluꝫ nõ eſt ſpecia
le peccatuꝫ:quia quod eſt per accidens non
conſtituit ſpeciem ſcdm̃. S.Tho.in.ij.ij.q.
xliiij.arti.iij.de quo per archi.flo.in ſcd̃a par
te titulo.vij.§.iiij. ¶Ad propoſituꝫ dico:
ꝙ ſcandalum ſi aliquod inſurgit ex hmõi cõ
pulſione quod negatur:dico illud nõ eſſe ac
tiuum:ſed paſſiuũ:ꝛ ortuꝫ habuiſſe a falſa in
formatione:credebãt enĩ plures ꝙ dictus ſa
cerdos cõpellebatur ad reuelationẽ confeſ-
ſionis ſacramentalis:ꝛ ideo ſcandalizaban-
tur:ꝛ merito. vñ hmõi erroꝛ aliquoꝝ non d
bebat pꝛeiudicare veritati:nec erat aduertẽ
dus:ſed tanꝙ vanȩ voces populi erat reij-
ciendus.l.decurioꝝ.C.de penis. ¶Qui-
nummo multi aliter informati ꝙ non ageba
tur de caſu cõfeſſionis:reuocabantur ab illo
generato ſcandalo ꝛ aſſumpto:ꝛ in omnib9
fere ceſſauit hȩc erronea opinio:ꝛ dato ꝙ nõ
ceſſaſſet:nũc eſt agendum:an hmõi ſcanda-
lum ſit aduertendũ:vt propter illud debeat
ceſſari a dicta compulſione:ꝛ dico nõ fuiſſe
241. ceſſandum. ¶Nam in hoc caſu tria ſunt
in conſideratione. vnuꝫ ex parte rei publicȩ:
aliud ex parte iudicis:vltimũ ex parte tertij.
de cuius nocumento agitur. primũ qꝛ offen
ſio officialis publici eſt multuꝫ pꝛeiudicialis
libere admiſtrationi iuſticiȩ. ſcdꝫ qꝛ iudex te
netur prouidere damno futuro:ꝛ iuſticiã fa
cere:tertiuꝫ:qꝛ dictus tertius.ſcꝫ.promotoꝛ
erit ſuppoſitus periculo vitȩ:vt ſupra fuit la
tius oſtenſum:obquȩ propter ſcandaluꝫ nõ
debet iudex ceſſare a compulſiõe dicti ſacer-
dotis. ¶Et idcirco in hoc conſideranda
ſunt q̃ ommitti poſſunt propter ſcandalum:
tam ſcdm̃ dominos theologos ꝙ̃ ſcdm̃ ipſos
242. dominos canoniſtas ꝛ legiſtas. ¶Dico igi

tur ꝙ triplex eſt veritas.ſ.bone vitȩ:doctri-
nȩ:iuſticiȩ. vt dicit glo. notabilis in.c. qui ſcã
dalizauerit dẽ regu. iuris ſimilis glo. in.c. ſa
ne de tempori ordinã. ponũt Cardina. flo. ꝛ
Joã. de imo. in. cle. j. de immuni eccleſi a ruz.
et de hac triplici veritate dicitur ꝙ dimittẽ-
dum eſt propter ſcãdalum. ſ. vitandũ omne 243.
illud qđ pꝛetermitti põt ſalua triplici verita
te.ſ.bonȩ.vitȩ:doctrinȩ:ꝛ iuſticiȩ vt iquit bea-
tus Hieronym9.ꝛ refert. S.tho.in.iiij.diſti.
xxxviij.ar.iiij.in pꝛincipio.ꝛ per Hoſti.in lo-
co ſupꝛa allegato.diſcutiẽde ſunt igitur hee
veritates:vt intelligamus in quã veritate re
ſidet iſte caſus. ¶Ad veritatẽ igitur bonȩ
vitȩ ſpectat:ꝙ pro nullo ſcandalo debeat q̃s
peccare mortaliter. vt exponit Joã.de fibur 244.
go in ſumma confeſ.lib.iij.titulo.xxx.q.v.in
cipi. vtrum bona ſpiritualia. dicit etiã archi.
flore in ſcd̃a parte ſummȩ titulo.vij.c.iij.§.
v.ꝙ ad veritatẽ vitȩ ſpectat:vt non ſolũ q̃s
abſtineat a malis:ſꝫ etiam ab his que habẽt
ſpecieꝫ mali:nec tenetur quis mortale vel ve
niale cõmittere vt alius euitet peccatuꝫ mor
tale vel veniale:nec bene faceret cõmittẽdo
quia ad euitandũ peccatum nõ inclinamur
pꝛincipaliter ex damno pꝛopꝛio:qꝛ hoc eſſet
deſiſtere a peccato timore penȩ:ſed inclina-
mur ne deum offendamus:cuius offenſa eſt
etiaꝫ veniale pctm̃:q̃uis nõ ita magna ſicut
mortale:nullus autem debet offendere deuꝫ
parum ne alius offendat multũ. verba ſunt.
S.tho.in.iiij. diſtin.xxxviij.arti.iiij.in.j.q.
ad.ij.idem dicit in.ij.ij.q.lxiij.arti.j.in corpo
re.q.c.quod ait.xiiij.diſtin.ꝛ ibi per docto.
¶Et ſi iudex ſciret homicidiũ cõmittenduꝫ:
ꝛ non faceret pro viribus ne committatur ne-
gligens eſſet:talis enĩ negligentia peccatum
mortale inducit in pꝛelato. vt dicit abbas in.
c.peruenit de decimis per glo.notabilem in. 245.
c.ea quȩ de offi.archidi.hoſti.in.c.inter cete-
ra de offi.ordi.remittens ad.d.c.ea que.ꝛ.c.
ſi.de offi.cuſto.ꝛ etiam ſi eſſet papa.c.ſi pa-
pa.ꝛ per totam illã diſtin.xl.diſti.ꝛ quod ha
betur prouerbiorum.c.xxx.qui negligit fa-
mam ſuã mortificabitur. ¶Et hoc proba
ri poteſt rõne:qꝛ negligẽtia prouenit ex qua
dam remiſſione:importat enĩ defectum de-
bite ſollicitudinis:vnde opponitur ſollicitu
dini:quod etiaꝫ ex ipſo nomine apparet:nã
ſcdm̃ Iſido.lib.ethimologiarũ.negligẽs di-
citur quaſi non eligens:quare cum negligẽ-
tia proueniat ex remiſſione volũtatis:p quã

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cõtingit: ꝙ ratio nõ ſollicitatur vt precipiat
ea que debeat: vel eo modo quo debet: ſiue
illud remittatur: quod eſt ad neceſſitatem ſa-
lutis: ſiue ex eo ꝙ a charitate deficiat morta-
liter peccat. vt etiam tradit ſanct⁹ Thomas
in ſcda ſcde. queſtione. liiij. arti. iiij. et Ma-
ria Socy. in trac. de viſita. folio tertio. col. ſe-
246. cunda. ❡ Et ſi pars incurrit aliquod dã-
num ex negligẽtia iudicis: tenetur iudex ad
reſtitutionem glo. ⁊ doc. in. c. qm̃ contra fal-
ſam de proba. in verbo negligentiaꝫ. ſic ergo
iudex peccaret mortaliter ſi hoc negligeret:
vel etiã ſi ſimularet quia ex hmõi diſſimula-
tione peccatuꝫ mortale incurrit prelatus: vt
notat glo. i. c. clericis ꝺ immuni eccleſie. abb.
in. d. c. peruenit. tunc ſucedit regula in. c. qui
ſcandalizauerit de regu. iuris: ꝙ vtilius ſcan-
dalum naſci permittimus ꝙ̃ ꝙ veritas omi-
tatur. ſ. bone vite: ⁊ ita iudex pro ſcãdalo vi-
tando non debet ipſe peccatũ mortale incur-
rere: ⁊ dicta regula verificatur in hac veritate
bone vite adeo vt dicit glo. in. d. c. qui ſcan-
dalizauerit. hec veritas nunꝙ̃ omittenda eſt
propter ſcandaluꝫ: ⁊ ad quemlibet pertinet:
247. cũ qua trãſeunt cardi. flo. Anto. de butrio.
⁊ abb. panor. ⁊ Joan. de ſibur. in. d. q. v.
❡ Hinc etiam applicari põt quod dicebant
guil. ⁊ zeu. ꝙ pro euitãdo ſcãdalo nõ ſũt omit-
tenda illa: que ſine pctõ mortali omitti non
poſſunt. ⁊ ſequunt cardi. flo. et Joã. de imo.
in cle. j. de immunita. eccleſiarum. Henri. bo-
nich. in. c. ij. de ope. no. nuncia. nec pro hoc
ſcandalo vitando dictus preſbiter retrahi
debebat a dicendo veritatem a iudice iuſſus
tanꝙ̃ teſtis: quia dicebat Inno. in. c. j. de cri.
fal. ꝙ tacere veritatem eſt peccatum morta-
248. le in iudice vel teſte. ſequitur bal. in. l. preſbi-
teri. C. de epiſ. ⁊ claricis. colu. ff. ❡ Et ſtã-
te dubio vtrum pctm̃ immineat vel non: nõ
debet curari de ſcandalo: ſed eligi debet via
tuta. ſic inquit Inno. in. c. niſi cum pridem. ꝺ
renuncia. per. c. iuuenis de ſponſa. refert et ſe-
quitur Fely. in. c. ij. de preſcripti. et ſit perti-
net hoc ad veritateꝫ bone vite. ❡ Et pro hac
cõcluſione adduci põt determinatio theolo-
goruꝫ in. iiij. diſti. xxj. articu. ij. per. S. tho.
⁊. S. Bona. dicũt enim ꝙ ſi quis ſacerdos
ſciat aliquid per confeſſionẽ: ⁊ per aliam viã
ꝙ ſi neceſſitas imineat ſcdm̃. S. tho. vel ſcdꝫ
249. bona. debet permittere ſe cogi ad dicẽdum:
cogitur autem ſiue quia veritati gñatur pre-
iudicium ſiue per mandatum: ⁊ ex tunc põt

dicere abſꝗ omni remorſu: cum magna eñ
maturitate reuelandum eſt alienuꝫ peccatũ
etiam vbi non eſt annexuꝫ confeſſionis ſigil-
lo. ❡ Et hec poſitio rõnabilior ⁊ ſecurior
videtur et iuriſperiti in hanc magis conſen-
tiunt. hec. S. bona. ❡ Et in eadem queſ-
tione ponens quandã ſuppoſitionem dicit:
ꝙ illud non eſt ſeruandũ in quo fiat preiudi-
cium veritati ſed aliquis ſacerdos põt in cau-
ſa teſtificari: vt pote qui cum alio vidit furẽ
vel aliquod ſimile: cui⁹ teſtificatiõe ſubſtrac-
ta latebit veritas ⁊ regnabit falſitas. et hoc
ipſo teſtificari non velit fit preiuditium veri-
tati: ergo ſi hoc non debet fieri nõ obligatur
ad tacendum. ❡ Sed his opponi poſſet
de ſcãdalo: nam ſecretũ confeſſionis inſtitu-
tum eſt ad euitandum ſcãdalum: ⁊ vt homi-
nes a confeſſione nõ retrahãtur: ſꝫ ſi aliquis
poſſet dicere quod incõfeſſione audiuit: etiã
ſi alias ſciret: nihilominus ſcandaluꝫ ſeque-
retur: obſtat etiam occaſio malignãdi nam
quãdo ſacerdos vellet reuelare confeſſionẽ:
poſſet fingere ⁊ dicere ꝙ alia via illud ſcit: et
ita aperiretur via fraudibus. ſic in propoſi-
to: ſi dictus ſacerdos reuelat dictaꝫ perſonã:
multi retrahentur a reuelatione ſecretorum
⁊ ſic a cõfeſſione qꝛ neſciunt cognoſcere que
ſit inter ſecretum ſimplex ⁊ confeſſionis ſigil-
lum differentia: ac etiam multi ſacerdos vo-
lentes malignari reuelebant ſcituꝫ in confeſ-
ſione: fingẽtes ſe illud habere ſub ſecreto ſim-
plici: ⁊ ſic via daretur malignitati. ❡ Reſ-
pondeo primo ſecundum. S. tho. in. iiij. diſ-
tin. xxi. q. iij. ar. iij. ad quartum vbi dicit ꝙ
non debet vitari peccatuꝫ ex vna parte: ꝙ ex
alia iuſticia relinquatur: veritas enim non
eſt propter ſcandalum dimittenda: et ideo
quando imminet periculum iuſticie ⁊ verita-
tis non debet dimitti reuelatio eius: qꝺ quis
in confeſſione audiuit ſi alias ſcit propter ſcã-
dalum: dum tamen ſcandalũ quantum in ſe
eſt euitare nitatur. ❡ Secũdo reſpondeo
ſecũdum. S. Bona. in. iiij. diſti. xxj. q. iij. in
reſponſione ad penu. arg. dicit enĩ ꝙ nunꝙ̃
omnino poteſt malis claudi aditus male fa-
ciendi: nec adeo debet claudi: ꝙ ex hoc clau-
datur bonis via recte agẽdi: nec debet clau-
di adit⁹ vni malo: vt aperiatur alteri: et ideo
ratio illa non concludit: ꝙ illud quod dupli-
citer eſt cognituꝫ neceſſario oporteat celari.
❡ Tertio reſpondeo ſicuti reſpõdet. Adria-
nus in ſuis queſtionibus ſuper quartuꝫ ſen-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tentiarum in vltima queſtione de ſacramen
to confeſſionis. folio.cxx.colu.iiij. verſi.ad
iiij. vbi negat hanc ſequelam videlicet ꝙ ex
tali reuelatione homines retrahantur a con
feſſione: ⁊ ad probationem dicit: ꝙ hoc que-
rentes remedia ſalutis retrahere vel deterre-
re non debet a confeſſione: cum alias mali-
uoli contra in ſontem eque crimen confinge
re poſſet nunq̄ auditum in confeſſione vel
extra: miſericordia tamen domini tempera-
tur malicia ſacerdotum: ne tam infandum
pertentent. ¶ Si omnino con-
tendas aliquos poſſe ſcandalizari ex depoſi
tione ſuper veritate per ſacerdotem dicen-
da: reſpondet vtilius ſcandalum naſci per-
mittitur q̄ veritas vite relinquatur. iuxta.
d.c. q̄ ſcandalizauerit: ſed debet ſacerdos illi
ſcandalo occurrere in quantum poteſt: oſten
dendo ꝙ inuit⁹ de ponit et coactus: quoniã
ex noticia quam habet: vt homo tenetur iu-
dici. ¶ Itaq; in ſequẽti quinta reſpõſiõe di-
citur falſum eſſe: ꝙ ad iuſſum ſuperioris ſe-
cundum iuris ordinem non teneatur dic-
tus Sacerdos reuelare: immo ad hoc nec
promiſſo nec iuramento ſe ſtringere poteſt:
cum nequeat eſſe vinculum iniquitatis. c.
conſtitutis el. primo. de teſti. ¶ Pro
tanto hec dixi ad oſtendendum quod q̄uis
poſſet ſequi ſcandalum ꝙ homines retra-
hi poſſent confeſſione per reuelationem ſci-
ti propter aliam viam: ꝙ hoc non obſtant;
poteſt compelli ſacerdos per iudicem ad re-
uelandum eo modo quo doctores dicunt:
quanto magis eſt dicendum in caſu noſtro.
cum dicta perſona non fuerit confeſſa dic-
to ſacerdoti: adeo ꝙ non obſtanti aſſump-
to illo ſcandalo ad reuelandum debeat te-
neri mandante iudice in cauſa teſtimonij ne
250. veritas occultetur: vtq; impediatur caſus
cõmittendus. ¶ Et illi qui credũt ꝙ per re-
uelationem huiuſmodi ſecreti: etiam ſigil-
lum confeſſionis reſerari poſſit: ſunt in erro-
re et in craſſa iuris ignorantia. merito ipſos
non poteſt iuuare: quia longa eſt inter hec
differentia. vt ſupra latius dixi: preſertim
cum informari poſſint a peritioribus. l. cum
ignorantia. l. cum quis. C. de iuris et facti
ignorantia. et ibi per docto. Hinc etiam di-
cebat Joan. Criſoſtomus in ſermone. xiij.
incipi. animaduerte. ſi ignores que ſciri ne-
queunt. aut cognoſci. culpa vocabis: con-
tra vero ſi te cognitu facilia lateant: extre-

ma ſupplicia feres. ſimilia verba ponit. Au-
guſti. in. c. ſi. xxxvij. diſtin. ¶ Nec prop
ter iſtos ignorantes debemus recedere a via
recta iuſticie: quia dicit lex: vane voces popu
li non ſunt audiende: nec vocibus eorum cre
di oportet. l. decuriones. C. d. pe. ⁊ innocens
non eſt puniendus propter tumultum popu 251.
li. ita dicit Bar. in. l. qui cedem. ff. ad. l. Cor
ne. de ſica. ¶ Et dato ꝙ ex hoc retra-
herentur a reuelatione ſecretorum hoc nihil
facit: cum reuelatio ſecrtorum non eſt in pre
cepto ſicut confeſſio vt probaui ſupra diluci-
dis rationibus et auctoritatibus in reſpon-
ſione ad ſecundum. vnde in caſu de quo agi
tur: licet commiſſio perſone ſit ſecretu; illi⁹:
reuelatio non poteſt eſſe in ſcandalum acti-
uum: patet: quia actiuum ſcandalum eſt dic
tum vel factum minus rectum vt dixi: ſed ta
lis reuelatio eſt licita: et fieri poteſt recte per
predictis rationes et fundamenta: merito di
ci non poteſt ſcandalum actiuum: ita arguit
et concludit in optimo ſimili oldra in conſi-
lio. cclxviij. incipi. queſtio eſt vtrum per pri-
uilegium in fine. colum. ¶ Et eſt de
mente Durandi in quarto. diſtinci. xxxvij.
queſtione. iiij. verſicu. reſponſio. vbi in illa
queſtione vtrum bona ſpiritualia ſunt dimit
tenda propter ſcandalum: dicit illam que-
ſtionem non poſſe intelligi de ſcandalo acti
uo: quia bona ſpiritualia non ſunt mala: et
ſcandalum actiuum eſt dictum vel factum
malum: vel habens ſpeciem mali. reſtat er-
go vt ſolum intelligatur in ſcandalo paſſi-
uo. Idem dicit Sanctus Thomas in ſecun
da ſecunde queſtione. xliij. articulo primo.
¶ Sic in ſimili, dico ſequi ex premiſſis: ꝙ ſu-
mus hic in ſcandalo paſſiuo: ſi aliquod ſcan
dalu; eſt: quod propter veritatem bone vite
non eſt curandum vt prelibaui: quod pro-
cedit in iudice et in teſte. vt dicit Abbas poſt
Innocenti. in. c. officij. in fine de penitencia.
et remiſſione quinimmo incurrit teſtis pec-
catum mortale non dicendo veritatem. per
glo. Abbas. Immola. et alios. in. c. primo.
de teſtibus cogendis. glo. in. c. quiſquis vn-
decima. queſtione. iij. ſanctus Thomas in ſe
cũda ſecunde. q. lxx. articu. ij. ¶ Scandalũ 252.
enim in quantũ poſſumus vitare debemus:
niſi veritas periclitet. ſic probat in. d. c. qui
ſcandalizauerit. ita dicit dño. Cardi. de tur-
recremata. in. c. in primis. ij. q. j. que veritas
obſeruanda eſt per iudicem et per teſtem.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

He. de Anca. in. c. poſſeſſor de regu. iuris: li
bro. vj. colun. xiiij. verſicu. iuxta predicta
queritur. ⁊ hec de veritate bone vite.
¶ In ſuper ad veritatem doctrine ſpectat
recta ⁊ vera docere. ad doctrinam dico perti
nere veritatem que docetur ⁊ ipſe actus do-
cendi: quorum primuz eſt de neceſſitate ſalu
253. tis: vt. ſ. contrarium veritati non doceatur:
ſed veritatem ſecundum congruentiam tem
poribus ⁊ perſonarum proponat ille: cui in
cumbit docendi officium: ⁊ ideo propter nul-
lum ſcandalum quod ſequi videatur preter
miſſa veritate: falſitatē docere debꝫ: ſed ipſe
actus docendi interdum poteſt differri: S.
Tho. in. d. q. xliij. ad ſecundum ⁊ probatur
in. c. quomodo ergo. xi. q. iij. ¶ Sic ergo
propter ſcandalum non debemus falſuz do-
cere: quia hoc eſt de neceſſitate ſalutis. ſ. non
docere falſitatem: ſed veritatem: ⁊ etiam nō
tacere veritatē cum eſt neceſſe pro ſalute alio
ruz. ſic inquit archi. flo. in ſua ſumma. ij. par
te titulo. j. §. v. vnde Criſoſtomus dicit: ꝙ nō
254. ſoluz eſt proditor veritatis: qui tranſgrediēs
veritatem palam pro veritate mendaciuz lo
quitur: ſed etiam qui non libere veritatē pro
nunciat: quam libere pronnunciare oportet:
aut non defendere veritatem quam defende
re conuenit. c. nolite. xj. q. iij. tradit domin⁹
Decius in ſuo ſciſmatis conſi. clj. incipi. di-
uino implorato preſidio. col. j. ſic ad propo-
ſitum tacere hanc veritatem. ſ. non reuelare
perſonā: obuiat veritati doctrine: ſiue ex par
te iudicis non compellentis: ſiue ex parte al-
terius non obedientis: quia agitur de ſalute
alterius: ſequit ꝙ pro nullo ſcandalo eſt hec
255. veritas contemēda ꝑ predicta. ¶ Ceterū ad
veritatem iuſticie hunc caſum nullus nega-
bit pertinere: cuz ad illam ſpectent tria iuris
precepta. ſ. honeſte viuere: alterum non lede
re. ius ſuum vnicuiq tribuere. l. iuſticia. §. j.
ff. de iuſti. ⁊ iure. §. iuris precepta inſti. eo titu
lo. lex enim prodita eſt: vt appetitus noxi⁹
ſub iuris regula limitetur. vt habetur in pro
hemio decretalium. ¶ Et hec veritas iuſti
cie cōſideratur reſpectu diſcipline ſiue correc
tionis: ⁊ ad prelatos pertinet: hec quandoq
omittitur propter ſcandalum: puta qn̄ mul
256. titudo eſt in cauſa. c. niſi cum pridem. §. pro
grani de renuncia. c. ij. de tempore. ordi. c. vt
conſtitueretur. l. diſtin. vt tunc veritas pena
rum omittatur quando cadit diſpenſatio: ſe
cus ſi diſpenſatio ibi non caderet: quia tunc

non curatur de ſcandalo. c. ex parte de tran-
ſactio. c. comeſſationes. vbi glo. ⁊ doctores.
xliij. diſtin. Cardi. Alex. in. c. de his. l. diſtin.
colunna. iiij. licet aliquando differatur facta
conſultatione ad ſuperiorem: prout dicebat.
Joan. Andree in. c. inquiſitores de hereti.
libro. vj. inquiens ꝙ ſi ex pluralitate perſona
rum de hereſi. ſuſpectarum (ſi cōtra illas in
quiratur) periculum notabile vel grandis
turbatio pro ventura creditur: inquiſitores
non debent procedere: ſed papa debet conſu
li facit. c. ſi. de tranſactio. ſequntur Domini
cus ⁊ Philippus Franciſ. ibi refert Fely. in
c. nihil de preſcriptio colunna. ij. verſicu. ix.
dicens ꝙ ſi totus populus eſt hereticus: in
quiſitor non procedat: ſed ſcribat pape. per.
d. c. in quiſitores. ¶ Hinc dicebat glo. in.
clemen. multorum querela. in verbo obten-
tu de hereti. ꝙ. inquiſitor non ligatur pena
illius. clemen. ſi timore vel propter ſcanda-
lum omitteret procedere contra hereticos:
quaz ſequitur ibi Jmo. ex qua notatur ꝙ ali
quando propter ſcandalum poteſt differri
proceſſus contra hereticos. ¶ Itaq in his
de quibus timetur periculum ⁊ ſcandalum:
conſulendus eſt ſuperio. ſiue ſit Papa ſiue
inquiſitor generalis. traditur in. c. cuz tene-
mur. de preben. ⁊ dignita. vbi per Abba. et
alios. c. ſi quando de reſcriptis cum ſimili. ⁊
ego lati⁹ dixi in. d. c. inquiſitores. vt puta ſi
populus regni Granate nouiter de infideli-
tate ad fidem catholicam conuerſus apoſta
taret: rediens ad ritus ſue gentilitatis (quod
deus auertat) Inquiſitores ibi deputati nō
deberēt contra illos procedere incōſulto pon
tifice: ad euitandum ſcandalum: quod for-
ſam immineret: ⁊ ſic veritas iuſticie ad tem-
pus propter multitudinem eſſet differenda:
non autem in totum omittenda per predic-
ta. iſte tamen caſus non eſt noſter: quia mul
titudo non eſt in culpa: nec hoc dicitur: ⁊ da
to qd̄ eſſet: ſumus in caſu indiſpenſabili: cū
agitur de iure tertij: videlicꝫ de nocumēto ꝑ
ſonali: per cuius omiſſionē quis dubitat illō
imminere: merito propter ſcandaluz iudex
non debet illud omittere: reputatur eñ hoc
ius indiſpenſabile in inferioribus a principe.
d. c. qui ſcandalizauerit de regu. iuris per Hē
ri. Bonych. ⁊ dicit Inno. in. d. c. niſi cuz pri
dem. ꝙ propter ſcandalū non eſt dimittenda
veritas iuris naturalis: ⁊ hāc veritatē diſcipli
ne multi cōſiderāt in ſpecie diſtincta a iuſticie

(c) 2006 Ministerio de Cultura

veritate. vt dicit Cardina. in. d. cle. j. colun.
penul. ſed pro nunc nihil ad rumbum.
¶ Conſideratur etiam alio reſpectu hec ve-
ritas iuſticie ſcilicet in iure poſitiuo ⁊ hanc le-
257. giſlator poteſt ⁊ debet ommittere ꝑpter ſca-
dalum: ⁊ contrarium ſtatuere ⁊ ex cauſa tem
perare. in. c. j. de voto. vt dicūt Cardi. Alex.
in. d. c. de his ⁊ Cardi. flo. in. d. cle. j. ⁊ Henri.
bonich. in. d. c. qui ſcandalizauerit: ⁊ hoc in
telligit glo. quando ius poſitiuum ſine com
mune eſſet diſpenſabile: tunc enim propter
ſcandalum receditur a iure cōmuni ⁊ ad hoc
allegat. c. vt conſtituerentur. l. diſtin. c. exi-
gunt. c. diſpenſa. j. q. vltima. ¶ Sed in hoc
caſu null ibi reperitur diſpenſatum: ꝙ priua-
tus homo poſſit priuatum hominem ſeu offi
cialem occidere ſeu verberare ſine iuſta cau-
ſa. quinimmo tales ſic facientes punit lex. l.
iiij. C. de Epiſcopo. audi. cum ſupra allega-
tis: ergo non debet iudex propter ſcandaluꝫ
ſeipſum temperare a prohibendo peccata ⁊
crimina futura: nam vbicunqꝫ agitur princi-
paliter de intereſſe rei publice quod non di-
recte cedit in bonum petentis: ſed rei publice
⁊ iudex conſiderat ex inflictione pene maius
incomodum rei publice prouenire poteſt pe-
nam mittigare. ¶ Sed quando agitur de
258. intereſſe partis petentis ꝙ pecunia vel argē
tum reddatur quod ſine peccato denegari
non poteſt: Iudex quantumcunqꝫ ſcanda-
luꝫ debeat ſequi: debet facere ꝙ ius ſuūꝫ vni
cuiqꝫ reddatur. ſ. Tho. in quarto diſtinctio-
ne. xxxviij. q. ij. articulo quarto. initio. in. d.
c. niſi cum pridem. fortius quando ſperatur
nocumentum proximi perſonale quia ictus
fuſtium grauior eſt ꝙ̄ peccuniaria damnatio
259. l. in ſeruorum in. ſi. ff. de penis. ¶ Et pro
hoc dicit egregie bar. queꝫ ſupra allegaui in
l. qui cedem. ff. ad. l. corro de ſica. Inquiens
innocentem non eſſe puniendum propter tu
multum populi quem ſequitur cardi. alex.
in. d. c. de his. l. diſtin. demum conſideratur
hec veritas iuſticie reſpectu iuris naturalis
que in lege ⁊ euangelio continetur: ⁊ ea non
eſt propter vitandum ſcandalum dittenda
quia eius tranſgreſſio inducit peccatuꝫ mor
tale. c. ſi. de conſue. abba. in c. cum pridem.
§. pro graui. de renuntiatione. Sed lege na
turali cautum eſt ꝙ debemus indemnitati
proximi prouidere: quod enim tibi vis alte-
ri feceris. j. diſtintione. c. ius naturale vt fuit
ſupra tale deductum in reſponſione. ad pri-

mam ꝙ iudex omittendo faceret: contra le-
gem naturalem ⁊ ſic peccaret: educitur etiaꝫ
aliud ꝙ propter ſcandalum non eſt omitten
da veritas iuſticie iuxta. d. c. qui ſcandaliza- 260.
uerit tradit Cardi. ⁊ imo. in. d. clemen. j. de
immunita. eccleſ. ⁊ Cardina. in. d. c. de his.
l. diſtintio. patet igitur ex predictis: ꝙ non
ſumus in ſcandalo actiuo ſed paſſiuo: ſi ali-
quod eſt ⁊ propter iſtud non debeat omitti
hec veritas iuſticie per predicta. ¶ Ideoqꝫ
non obſtanti quocumqꝫ ſcandalo pretenſo
veniebat cōpellendus dictus Preſbiter ad
reuelationem perſone. ¶ Nec obſtant. d. c.
conſtitueretur ⁊. d. c. exigitur ⁊. c. diſpenſatio
nes. quia loquntur in iure communi diſpen
ſabili ſecus in hoc caſu vt proxime dixi.
¶ Non obſtant ꝙ aliqua ſunt occultanda
vel differenda propter ſcandalum. quia dico 261.
hoc eſſe verum niſi periculum immineat vt
dicit idem ſanctus Thomas in eadem ſecun
da ſecunde. q. xliij. articu. primo in corpore
circa. ſi. ꝙ periculum iam immineat ⁊ proba-
tio eſt in promptu minuſqꝫ obſtat diffinitio.
ſcandali: nam prout dixi nos ſumus in ſcan
dalo paſſiuo. diffinitio loquitur de actiuo: ⁊
queſtio hec non poteſt adaptari ſcādalo ac-
tiuo: quia cum ſcandalum ſit dictum vel fac
tum minus rectum: nihil eſt cum ſcandalo
actiuo agendum: ⁊ factum huius compulſio
nis ſit legitimum ⁊ rectum vt fuit ſupra pro-
batum: elicitur ergo ꝙ ſumus in paſſiuo ſcā-
dalo ⁊ non in actiuo. ¶ Non obſtat in ſu- 262.
per ſi opponatur ꝺ dicto ſancti Pauli. j. ad
chorin. viij. dicentis. Si eſca ſcandalizat fra
trem meum non manducabo carnem in eter
num: ⁊ hoc dictum alegat. ſcotus in quarto
diſtin. xv. q. iiij. pro ſcandalo puſillorum: vt
ab illo caueamus. ¶ Ad hoc duplex dat
ſolutio. Prima ſecūda archi. flore. in. 2. par
te titulo. vij. c. iiij. §. v. ꝙ. loquatur de carne
idolis inmolata quam comedere precipue co
ram ſimplicibus habebat ſpem mali: quia
poſſent credere ꝙ hoc faceret in veneratio-
nem idoli: ⁊ ſic ſcandalizabant in illo: ꝯuis
non eſſet malum comedendo: non tamen in
venerationem idoli: ⁊ idem eſſet dicendum
de quocunqꝫ cibo: vt quia eſt contra morem
Patrie: vel contra communem prohibitio-
nem ꝯuis in ſe licituꝫ eſſet illū cibum edere:
debꝫ abſtinere ne alios ſcādalizet: vl' ratione
aſſignare ſi ex infirmitate hoc facit: cibuꝫ aūt
neceſſarium ad vitam ſiue carniū ſiue alia-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

rum rerum:non debet propter ſcandalum
aliorum dimittere ſimpliciter quia hoc perti
net ad neceſſitatem ſalutis hec ille. ⁊ aliquid
per. ſ. tho. in ſecunda ſcđe. q. xliij. arti. viij. ⁊
in. 4. diſt. xxxviij. q. ij. arti. 4. q. iij. ad tertiū.
¶ Secūdo reſpōdeo ⁊ realiter: ꝙ illa comeſ
tio carnis poterat. omitti ſine peccato morta
li q꜡ cum eſu ⁊ ſine vſu carnium poteſt eſſe ſa
lus. c. j. ⁊. ij. xl. j. diſti. niſi obſiſtant votū aut
obſeruātia regularis: aut ſtatutū eccl'ie quo
etiam caſu neceſſitatis tēpore diſpenſatur. c.
pe. ⁊. fi. ꝺ obſerua. ieiu. hoc ſolutio probatur
clariſſime in. c. ex inuncto verſi. ab his tamē:
q̄ ſine peccato mortali committi poſſunt ⁊ di-
mitti. de opere no. nuncia. ⁊ ita pōderat hēri.
263. boy. ibi. hinc ſuccedit regula ꝙ ea que poſſūt
omitti ſine mortali pro vitādo ſcādalo: omit
tenda ſunt vt tradūt cardi: ⁊ immo in. ꝺ. cle.
j. de inmuni. eccleſiarum. ¶ Sed cum in ca
ſu noſtro: iudex non poſſet omittere ⁊ negli-
gere hunc caſuꝫ cōmittendū nec deſimulare
ſine peccato mortali vt dixi: ſequitur ꝙ pro
vitando ſcandalo nō debet ceſſare. ¶ Et ſic
non obſtat dictum illud. ſ. pau. q꜡ loquitur
vt dictū eſt quando ſine peccato mortali poſ
ſet omitti. hic vero ſecus. ¶ Accedit ad hoc
qđ dicit. Alex. de ales in ſcđa parte ſue ſum-
me membro. vi. §. iij. ꝙ illud dictū pau. intelli
gitur de ſcandalo actiuo: qđ probatur: non
eniꝫ dicit apoſtolꝯ. Si eſca mea ſcādalizatur
⁊c. Sed dicit ſi eſca mea ſcādalizat: tunc eīn
eſt ſcandalum actiuū: quando ex actu illici-
to oritur. Sed nos ſumꝯ in actu licito vt ſe-
pius dixi ⁊ probaui. merito tale ſcandalū ac
tiuū dicit non pōt. Sed paſſiuū quod nō eſt
curandū propter triplicē veritatē. Et ſic dic
tum pauli non eſt applicabile caſui noſtro.
¶ Et ſi dicatur: ꝙ dictuꝫ ſacerdos reuelauit
hunc caſum cōmittendum ipſi iudici non ſub
qualitate iudicis. Sed vt bono viro in ſecre
to. Ideoqꝫ non debuit poſtea cōpelli ad ferē
dū teſtimoniū in cauſa Inquiſitionis ex offi
cio: vel ad inſtantiā partis. ¶ Ad hoc reſpō-
deo negando fuiſſe reuelatuꝫ illud factum.
ipſi iudici tanqꝫ bono viro: nec ipſe hoc dicit:
ſed ſimpliciter hoc nūciauit iudici nulla fac-
ta mentione ſecreti: vnde ſic reuelando iudi-
cis officium exercitaſſe videtur: ⁊ poſtqꝫ non ex
preſſit vt iudici locutus dicitur argu. eorum
264. que dicit. Ange. de peru. in. l. j. §. ſi quis ſim
pliciter. ff. de verbo obliga. in queſtione. Si
cauſa committitur iudici ordinario: an dica

tur ordinarius vel delegatus: ⁊ concludit ꝙ:
ſi in commiſſione eſt aliquid additum vel di
minutū iuriſdictioni ordinarie fit delegatus 265.
alis ſecus: ⁊ probatur per illū textum: ꝙ quā
do additur vel detrahitur aliquid p. ime diſ
poſitioni: creatur noua diſpoſitio. l. ius ciui
le. ff. de iuſti. ⁊ iure ⁊ ibi bar. bal. ⁊ dominꝯ ia
ſon vbi cumulat plura per moder. in. c. licet
in corrigendis de offi. ordi. Joan. deſimo in.
c. cum ex offici de preſcrip. ¶ Hinc etiā eſt:
ꝙ ſi delegatio fit iudici alicuius cauſe in du-
bio cenſetur facta dignitati: non autem per
ſone quando materia eſt proportionabilis
vtriqꝫ. docto. in. c. qm̄ de offici. delega. et per
abba. in conſi. xciij. incipiēti. in queſtiōe que 266.
ad preſens vertitur in ſecundo libro. ⁊ quan
do quis pōt aliquid facere. ¶ Et tāqꝫ priua
tus ⁊ tanqꝫ officialis videtur potius vt offi-
ci alis feciſſe. l. fi. ff. de inſti. acti. glo. ⁊ doc. in
l. quacunqꝫ ff. de procur. l. ſciendum. §. tuto
res. ff. qui ſatiſda. coga. Sic igitur alio non
expreſſo dicta reuelatio vt iudici cēſetur eſſe
facta. ¶ Et fortius dico ꝙ ꝗuis fuiſſet dic-
tum iudici tanqꝫ bono viro: ⁊ non ſub quali
tate iudicis: ꝙ nihilominus potuiſſet in cau
ſa Inquiſitionis (qualis in hoc caſu requiri
tur: vt ſupra dixi) in teſtem dictus ſacerdos
produci: nam ſi hoc fieri non poſſet daretur
locus fraudibus ⁊ malicis. ¶ Multi eīn
ſcientes ſe in teſtes producendos in cauſis
criminalibus vel in alijs: iudici crimina tanqꝫ
bono viro denūciarent: ⁊ ſic pararetur offen
diculum veritati: quia non poſſet compelli
ad teſtificandum: hoc quidem permittendū
non eſt cum officium teſtificandi publicum
ſit vt dicit Inno. in. c. nihil ꝺ electio. per ioā.
Andre. ⁊ abba. in rubrica. de teſti. cogendis.
¶ Hinc notabiliter dicunt Joan. Andre. et
Cardi. flo. in. c. omnis vtriuſqꝫ ſexus: in fine 267.
de peni. ⁊ remi. in terminis fortioribus: ꝙ ſi
ſubditus vt ligermanꝯ epiſcopi in ſecreto ei
confiteret crimē: Eps debet eſſet cautus vt
dicat ſe non recipere in cōfeſſione ſi ille erat
infamatus: ⁊ dato ꝙ non proteſtetur ꝗuis
audierit vt confeſſor: poterit vt iudex proce-
dere contra illuꝫ: non habito reſpectu ad illā
confeſſionē. ¶ Abſolutio eīn fori penitentia
lis nō excludit proceſſuꝫ iudicialē. c. admo- 268.
nere. xxxiij. q. ij. ⁊ ibi per Cardi. de turre cre-
mata. notat in. c. de his de accuſa. vbi Fran-
ciſ. de areti. cōcludit ꝙ licet crimina cōmiſſa
ante baptiſma tollant p baptiſma ſubſequēs 269.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Col. LXX.

in foro conſcientię quo ad gehenne ⁊ purgatorij penam. c. nullus de peni. diſtin. vij. non tamen excluditur accuſatio in foro cōtentioſo tradit dominꝰ Phi. Decius in cōſi. cxxx. incipi. proponitur ꝙ iudeus glo. ⁊ doc. in. c. tua nos de ſponſa. c. ſi. de purga. cano. Seqtur ꝙ multo magis dicendum eſſet in hoc caſu vt non obſtanti dicta reuelatione ſit cogēdus dictus ſacerdos ad nominationem perſone ex officio vel ad partis inſtātiam. ¶ Ex quibus omnibus patet dictum ſacerdotem compellendum eſſe ad reuelationē perſone ſecrete: non obſtantibus his que prima facie obſiſtere videbātur. ¶ Et ita vt ſuperius eſt

Col. LXXI.

per me concluſum: dico iuris eſſe ego Arnaldus Albertinus iuris vtriuſqꝫ doctor canonicus ⁊ inquiſitor Maioricen̄. ſalua ſemper determinatione ſacro ſancte ſedis apoſtolice. Cum ſim paratus corrigi: ⁊ tenere me profiteor: quod ipſa tenet: ⁊ reprobare: quod reprobat. Rogo etiam lectorē: vt priꝰ preſcrutetur ꝙ iudicet: de hinc fraterno amore corrigat memor ꝙ duriori iudicandus ſit iudicio: quo ipſe me iudicabit. Laus deo eiuſqꝫ genitrici ⁊ virgini Marie: per infinita ſeculorum ſecula. Maioricis, kalendis Julij. Anno domini. M. D. xx.

¶ Finis.

¶ Epiſtola reuerendiſſimi domini cardinalis Dertuſen̄. inquiſitoriſqꝫ generalis ad ea (que ſupra tradita ſunt) reſponſiua.

ADrianus. S. R. E. preſbiter cardinalis Dertuſen̄. nuncupatus reuerendo ⁊ dilecto noſtro Arnaldo Albertino canonico ⁊ inquiſitori Maioricenſi: ac iuris vtriuſqꝫ doctori clariſſimo. Conſilium tuum copioſum: omni iure dictiſqꝫ doctorum refertum. vidimus ⁊ perlegimus: quo extimationi optime: quam de tediu conceperamus ſatiſfactum eſt. Ut autem tue inſtantis petitionis non deſit reſponſio: nobiſqꝫ incumbentis oneris vigilantia appareat: breui ſtilo (vt eſt de more noſtro) tibi reſcribimus: quid circa hoc negotiū ad nos tranſmiſſum in tam graui progreſſu viarum ſentimus. tu vero noſtris tuiſqꝫ iuris allegationibus ponderatis in eo procedes: prout tui officij auctoritas exegerit: tu aqꝫ dictauerit conſcientia: de qua nos plurimum confidentes tuis exigentibꝰ meritis te iſti ſancto exercitio prefecimus. Et ſequitur.

¶ B. reuelauit. A. ſacerdoti ſub ſecreto ꝙ quidam decreuerunt interficere fiſcalem ſancti officij inquiſitionis Maioricen̄ ⁊ ſepe moliti ſunt factoqꝫ cōpleuiſſent niſi defuiſſet oportunitas inquiſitor de iſto admonitus ad prohibendum fiſcalis mortem precepit. A. ſacerdoti indicare perſonam ipſius. B. vt ſic peruenire poſſet ad notitiam illorum machinantium in mortem fiſcalis. ⁊c.

QUeritur vtrum. A. ſacerdos teneatur reuelare perſonam ipſius. B. ⁊ de vna parte videtur conſtringere ipſum ratio ſecreti vt nō reuelet. De alia parte preceptum ſuperioris ⁊ preceptum charitatis impediendi mortem innocentis: videntur eū obligare vt reuelet. dimiſſis allegationibus iuriū q̄ late inducūtur in tractatu edito ꝑ inqſitorē Maioricen̄. abſqꝫ dubio tenet̄. A. ſacerdos p̄cepto charitatis vt mors innocētis impediat̄ reuelare ei q̄ nouit ꝓdeſſe ⁊ nō obeſſe iuxta ſētētiā Auguſtini in. c. hoc videtur. xxij. q. v. nec ſufficit factū detegere ſeu reuelare: niſi etiā ꝑſona indicetur: ſi ad ꝓhibitionē criminis detectio ꝑſone neceſſaria fuerit vt apte ꝓbat tex. Le

D iij.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Reſponſio ad Queſtionem.

ni.v.in quo fundata eſt dicta ſentētia Auguſtini:vbi ad ꝓhibēdū piuriū: niſi indicauerit ꝑſonā adiurati de hoc qꝺ vidit:vel cōſcius eſt dicitur portare iniqtatē ſuā. Sed hoc eſt aduertēdū qꝺ is qui nouit ꝓdeſſe ⁊ nō obeſſe. dicitur vir bonꝰ epiſcopꝰ ſacerdos vel aliꝰ quiſpiā q̄ ſolū ꝓceſſurus eſt ad impediēdū crimē:nō autē ad puniēdū ſeu vindicandū: quia in hoc intelligeretur obeſſe. ſic ergo de ſimpliciter ſecreto non eſt obligatus indicare iudici qui proceſſurus eſt ad vindicandum ſeu puniendū. verum non ponit impedimentum:ꝙ aliquis eſt iudex quominus teneatur ei vt viro bono extra formam iudicij reuelare. ¶ Si ipſe poſſit ⁊ velit prodeſſe ad prohibitionem criminis:⁊ non iuridice procedere ad criminis punitionem. Et ergo ſtaret caſus ꝙ iuſſus in forma iudicij ſub pena excomunicationis detegere ſeu nominare perſonam a qua ſub ſecreto accepit ꝙ vult occidere tertium:nō teneretur ꝑſonam detegere:et tamē extra formā iudicij teneretur eidem qui iudex eſt indicare:⁊ in hoc multi errant putantes in ſentētia auguſtini appellatione eiꝰ qui nouit prodeſſe.⁊c̄. Etiam venire iudicē ſub qualitate iudicis. Sed in propoſito crimē reuelatū non eſt mere ſecretuꝫ:cum adminus illis molientibus qui ſunt plures:et ipi. H. de quo in caſu ſit cognitū. Et ergo ſumus in caſu quo iudex per viam Inquiſitionis ſi preceſſit infamia pōt procedere. Et in caſu quo iudex iuſte procedit. Quiſq; interpellatus ad ferendum teſtimoniū:tenetur dicere veritatē:ſecus ſi procedere voluerit ſup mere occulto: vt ꝓbat.c.ſi omnia.vj.q.j.et.c.ſi ſacerdos de offi.ordi. vnde ſi aliquis ex tribus:vel quatuor qui fecerūt vel facere propoſuerūt homicidiū reuelat. a.ſub ſecreto homicidiū a ſe ⁊ alijs factum vel faciendum. a ſuſcipiens ſub ſecreto non minus obligatus eſt productus in teſteꝫ:deponere apud iudicem veritatē via Inquiſitionis vel accuſationis procedenteꝫ q̄ ſi extra viam ſecreti cognouiſſet. Et eſt ratio quia obligatio poſterior non poteſt preiudicare naturali obligationi:qua per prius quis ad aliquid aſtringitur. Quilibet autē iure naturali diuino et hūano obligatur iudici rite procedenti deponere ſeu indicare veritatem Sed ſuper publico crimine iudex rite procedit:ergo non pōt quis ſe obligare per ſuſceptionē ſub ſecreto:per promiſſionem iuſiurandi vel alias ad nō deponēdum veritatem.⁊c̄. Dico notanter rite procedenti quia ſuper mere occulto nō rite procederet:ſed abuteretur poteſtate:et non teneretur qui nouit deponere ſuper illo veritateꝫ. Ideo notabiliter dicit textus in.d.c. Si ſacerdos niſi ordine iudiciario probari poſſit:non debet peccatorē repellere a ſuſceptione ſacramenti. Et circa hoc notabiliter dicit panor.in.c.qualiter ⁊ qñ de accuſa.in fine ꝙ ſi proceditur contra aliquem infamatum de fornicatione.⁊ incertum eſt cum qua muliere:ſi mulier non eſt infamata:quia crimē eius eſt occultum non debet teſtis exprimere cum qua muliere eſt fornicatus. Sed cōtra infamatum q̄uis iurauit non indicare:ſeu ſecretum ſeruare:tenetur veritatem deponere. Nam tale iuramentū eſt de iure nullum per.c. conſtitutis.j. de teſti.⁊ atteſta.ibi.illos aūt quos iuraſſe conſtiterit ꝙ contra Archiepm nil dicerent:denūciet iuramento huiuſmodi nō teneri. Idē ꝓbatur.c. intimauit eo.ti.⁊ ꝑ glo. in verbo tacenda.c.olim de accuſa:ꝙ ipſo iure talia iuramenta ſunt relaxata:qꝛ ſunt contra bonos mores ⁊ illicita. Saluo ergo ſaniori iudicio videtur.a.ſacerdos in caſu poſito obligatus nominare perſonam:non ſolum vt illi qui nouit prodeſſe.⁊c̄.extra formā iudicij ſed etiaꝫ in forma iudicij.ſi inquiſitor rite procedit via inquiſitionis vel accuſationis. Sed ex hoc non habet iuſtam cauſam procedendi. Si ei vt viro bono ſub ſecreto eſt indicatum. Sed requiritur infamia:vt poſſit rite per viam Inquiſitionis procedere.

¶ Finis.

¶ Explicit deciſiua reſponſio prefati Reuerendiſſimi domini Adriani. S.R.E. preſbiteri Cardinalis dertuſenſis Epiſcopi. qui poſtea electus fuit ſummus pōtifex.⁊ vocatus Adrianus ſextus:vixit in pōtificatu annos circiter duos. Cuiꝰ expectatio:⁊ ſi maxima foret ob miraculoſam illius electionem:vite ſanctitatem:⁊ eminentem doctrinam prout ego expertus ſum. Deus tamen (cuius eſt prouidentia immenſa) noſtris exigentibus demeritis tanto pontifice indignos nos iudicauit:dum eum ilico ad ſuam celeſtem gloriam euexit. Arnaldus Albertinus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶ Tabula alphabetica ſeu Repertorium rerum ac verborū notabiliũ: que in hoc compendio continetur.

¶ De littera A.

¶ Abſolutio fori penitētialis non excludit proceſſum iudicialem. cclxviij.
¶ Actus ꝑiudiciales alteri: reuelari debent iudici vt ſuccurratur indemnitati innocētis. cxciij.
¶ Actus actiuorū ſunt in patiente bene diſpoſito. lix.
¶ Affectus puniť in atrocioribus: quādo deuentū eſt ad actū propinquum. ci.
¶ Argumentū a contrario ſenſu validum eſt in iure. lxxiij.
¶ Argumentū a maiori ad minus negatiue valet. xc.
¶ Argumentū ab antecedenti deſtructo. clxiij.
¶ Argumentū ab adſurdo validum eſt. ccxxiij.
¶ Auctoritas Maiorū pro caſu .l. habetur. xxvij.
¶ Auctoritas .ſ. pau. dicētis ſi ſcādalizat fratrē tuū ⁊c. quo modo intelligať. cclxij.
¶ Audiens cōfeſſionē non debet eſſe curioſus interrogare confitentem de alienis peccatis. cxlviij.

¶ De littera C.

¶ Caſus ommiſſus a lege vel ſtatuente habetur pro diſpoſito ſi eſt vereſimile: ꝙ legiſlator de hoc interrogatus ſic reſpondiſſet. clij.
¶ Confeſſio eſt ſecretū ſecretorū. ccx.
¶ Cōfeſſor nullo mō debet reuelare pſonā ſibi confeſſam aliquod peccatū. ccxxiij.
¶ Cōfeſſiōis celatio eſt bonū cōmunitatis: et omnium hominum per rationes ibi poſitas. ccxxv.
¶ Cōfitēdo ſubditus Epō crimē an Epūs poterit poſtea illū punire de illo. cclxvij.
¶ Cōfeſſio debet eſſe de ſe accuſatoria non de alijs niſi aliter fieri non poſſit. cxlix.
¶ Conſiliū bal. incipiens ꝗ̄ꝗ̄ non repitur in impreſſis licet doctores illud allegent. clxxv.
¶ Cōtrarietas in ſtatutis nec in dictis ſancti thome .non preſumitur. xxviij.
¶ Cōtraria allegās repelliť a iudicio. xxvj.
¶ Cōmunitas tenetur ex delicto ciuiū: quos prohibere poterat ⁊ non prohibuit. cxcvj.
¶ Credētia tendens in malum publicum vel delictum non eſt tenenda. lxxxv.
¶ Credentia alteri preiudicialis cū iuramento commiſſa reuelari poteſt. lxxxiij.
¶ Credētes ꝙ ſi quis compellitur ad reuelationem ſimplicis ſecreti: poterit etiam compelli ad reuelationem confeſſionis ſunt in craſſa ignorantia. ccl.
¶ Crimē qđ quis probare non pōt nō tenetur ad reuelandū ſcdm aliquos. clxxij.
¶ Crimen committendū detectum in confeſſione non cadit ſub ſigillo confeſſionis ſecūdum inno. ⁊ aliquos. ccj.
¶ Crimina ſublata per baptiſmū nō cenſentur ſublata in foro contentioſo adeo: ꝙ accuſari poterit illorum reus. cclxix.

¶ De littera D.

¶ Delictū vt impediatur futurū multa ſpecialia ſtatuta ſunt. xxxiij.
¶ Delictum non impedire quod impedire quis tenetur: committere videtur. cxcv.
¶ Delictum committendum ſi quis de facili credit excuſatur. xxxvij.
¶ Delictum committendum in aliquem debet illi reuelari: vt ſeipſum cuſtodiat in genere: non nominata perſona. ccxxix.
¶ Delicto committēdo obuiare quilibet tenetur in vtroꝗ foro ſecūdū Deciū. clxxxvj.
¶ Denunciatio euangelica eſt de conſilio in delicto commiſſo: ſed in committendo eſt de precepto ſecundum aliquos. xxxviij.
¶ Denunciationem euangelicam debet monitio precedere. xxxix.
¶ Denunciator criminis poteſt a iudice recipi in teſtem. clxxvij.
¶ Denunciatio euangelica an requirat monitionē precedentē cōſidera tres caſus. xlij.
¶ Denunciatio monitionē nō requirit quādo delictum de proximo habet deuenire ad notitiam aliorum. xliij.
¶ Denūciatio monitionē non requirit quādo perſona ignorať. xliiij. xlvj. lvj.
¶ Denunciatio criminis occulti tēdentis in offenſā alterius: monitionē nō reqrit. xlv.
¶ Denunciatori creditur ad inquirendum non autem ad condemnandū. clxxix.
¶ Denunciatio facienda eſt feſtinanter ſine monitione quādo imminet periculū. xlvij.
¶ Denunciatio euangelica ſeu euangelicus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

proceſſus non habet locum in peccato cōmittēdo: ſed cōmiſſo ſcōm aliquos. xlviij.
¶ Denunciationis euangelice proceſſus nō habꝫ locū quādo peccās alios lederet. xlviij.
¶ Denunciationis effectus quis ſit. lxv.
¶ Denūciatio triplex. ſ. canonica iudicialis ꝛ regularis. lxvij.
¶ Denuncians non probans crimen denūciatum non punitur. clxxxiij.
¶ Denuncians eccleſię tenetur factum ꝛ perſonam nominare. ccxxij.
¶ Diſciplina ſiue correctio aliquando ommittitur propter ſcandalū: quando multitudo eſt in culpa: ꝛ diſpenſatio cadit. cclvj
¶ Dictio ac ſi ꝛ tanq̄ ſunt notę ſimilitudinis ꝛ improprietatis. ccxxxv.
¶ Diſipoſitio legis adaptaꝛ ad illū ad queꝫ verba legis adaptamur. l.

De littera. F.

¶ Factum pręmittitur cuꝫ ex eo ius oriatur. j.
¶ Factū debꝫ iudici ſimpliciter narrari. ij.
¶ Facti interpretatio fallit ſapientes. iij.
¶ Facti veritas debet ſemper per iudicem inveſtigari. iiij.
¶ Facti breuiſſima narratio totum ius mutat. v.
¶ Fama eſt illeſe dignitatis ſtatus. cxix.
¶ Fama hominis volentis malum committere non eſt curanda. liij.
¶ Fama peccatoris q̄uis ledatur non eſt curandum: vbi neceſſitas ſpiritualis aut prohibitio in iuſticie requirit detectionē. clxxj.
¶ Fama eſt theſaurꝰ vite ineſtimabilis. cxx.
¶ Furtum non indicans querenti domino illius reus eſt. clxviij.
¶ Furtiue rei recuperationi ſi neceſſaria eſt indicatio furis: fur eſt indicandus. clxx.

¶ De littera. h.

¶ Homicida quod fecit expectet. liiij.
¶ homicidium ne perpetretur quilibet laborare debet. lv.
¶ homicida debet reſarcire damna heredibus occiſi. cxxj.
¶ homicide pęna que ſit in foro exteriori et penitentiali. cxxij.

¶ De littera. J.

¶ Infamia admittitur ad denunciandū delictū cōmittendū. xxxvj.
¶ Illatio non fit ex diuerſis. ccxxxj.
¶ Iniuriam que proximo fit ſi quis poteſt repellere: ꝛ negligit: facere videtur. cxv.
¶ Iniuria officiali facta eius officicio facta cenſetur. xcv.
¶ Innocētij auctoritas quāta fuit. lxxviij.
¶ Innocentij opinionē habens in foro eccleſiaſtico coronatur lxxix.
¶ Innocentius fuit pater ꝛ organum veritatis. lxxx.
¶ Innocentius fuit pater veritatis. lxxxj.
¶ Innocens propter tumultum populi non eſt puniendus. cclj. cclix.
¶ Interpretari debemus ſcripturas ꝛ ſtatuta: ne ad inuicem ſibi contradicant. cvij.
¶ Inquiſitio licet ſit facienda pręcedente infamia in delicto commiſſo. non tamen ſic in delicto committendo. xxxv.
¶ Inquiſitio infamiam pręcedentem requirit. xxx.
¶ Inquiſitio generalis infamiam pręcedentem non requirit. xxxj.
¶ Inquiſitio ad denunciationem officialis infamiam non requirit. xxxij.
¶ Inquiſitio facta per iudicem ex neceſſitate officij infamiam non requirit. ſecundum Ange. de peruſio. xxxiij.
¶ Inquiſitor non debet porcedere contra populum hereticū: ſed papam cōſulat. lvj
¶ Inquiſitor eſt iudex eorum qui officiales ſuos offendunt. lxiij.
¶ Iudici ordinario ſi committaꝛ cauſa an ſit delegatus: vel dicitur eius iuriſdictio excitata cclxv.
¶ Iudici ſi aliquid reueletur non vt priuato ꝛ bono viro: ſed vt iudici dictum videtur. cclxiij.
¶ Iudex tenetur reſarcire dānum parti qđ paſſa eſt ex negligētia ipſiꝰ iudicis. ccxlvj.
¶ Iudex non habet poteſtatem ſuper occultis niſi quatenus per aliqua indicia: vel per infamiam manifeſtentur. ccvij.
¶ Iudices eiuſq; officiales debent eſſe animoſi. cxxvj.
¶ Pro. iudicis facto pręſumitur. cxcij.
¶ Iudex poteſt punire iniuriantes officialibus ſuis. xcvij.
¶ Iuramentum non obligat: quin teneamur denunciare peccatorem ad pęnitentiaꝫ: vel vt occuraꝛ oppreſſioni innocētis clxxij.
¶ Iura ꝛ dicta doctorū applicātur ad ea que communiter accidunt. cl.
¶ Iuramenti vinculo non ſtringitur quinō

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iurat: sed refert se ad aliud iuramentū quod ante fecit. cxxxiij.
¶ Iuramentum de tenendo secretum intelligitur de honesto. ccxxvij.
¶ Ius naturale licet in suo genere sit immutabile in specie mutari potest. cxliij.
¶ Ius naturale in multis casibus reperitur immutatum. cxliij.
¶ Ius naturale habet duo capita vnum scilicet affirmatiuū. & alterum negatiuū. cv.
¶ Ius naturale dictās quod tibi vis alteri faceris: intelligi debet scdm rectā rōnē. cxij.
¶ Ius canonicū quatenus disponit in foro cōtentioso saluti anime prouidet. cxcvij.
Ius canonicū nō iniicit alicui laqueū. cxcix.
¶ Ius naturale dictat defendere innocentis oppressionem. cxliij.
Iuri tertij nō solet prīceps derogare. lxxxvij.

¶ De littera. L.

¶ Leges correctas licet allegare pro ratione ipsarum. ccv.
Lege nō distiguēte nec nos distiguim⁹. ccxxj.
Legiste & canoniste erubescūt loq̄ sine lege. ciij.
¶ Lex naturalis pōt mutari in paucioribus ob aliq̄s causas speciales. cxliij.
¶ Lex naturalis dictat ne delicta maneant impunita: quis cōstitutio diuina vel humana penam taxet. ccxiij.
¶ Lex humana iniquitatem non continens seruanda est in foro conscientie. cxcviij.
¶ Libertas si tollitur officia gerentibus nō bene gubernatur res publica. xcviij.

¶ De littera. M.

¶ Maiestatis crimen incurrit percutiens officialem principis. xcvj.
¶ Medium est optimus modus veniendi ad extrema. lx.
¶ Mors terret constantissimos & est vltimū terribilium. xcix.
¶ Mortē naturaliter homo fugit. cxiij.
¶ Mors est damnum irreparabile. cxvij.
¶ Mortui pro patria celesti vel terrestri viuere dicuntur. cxviij.

¶ De littra. N.

¶ Negligentia in iudice est peccatum mortale. ccxlv.
¶ Non entis nulle sunt qualitates. lviij.

¶ De littera. O.

¶ Officiales sancte Inquisitionis percutiens ponit offendiculū illius officio. cxxiij.
¶ Officiales si offendatur a priuatis meticulosi fiunt in exercitio sui officij. cxxvij.
¶ Officiales Inquisitionis percutiens vt perturbator officij puniri potest. xciij.
¶ Officialis si aliquid facit: vt officialis nō vt priuatus facere videtur. cclxvj.
¶ Officiales si offendantur in contemptu est officium. cxlv.
¶ Opinio bal. in consilio suo incipi. q̄q̄ nō tenetur. Sed opinio bar. in. l. vtuz. ff. de parricidijs. clxv.
¶ Opinio bal. in. d. consi: quis esset vera debet intelligi de eo qui sponte venit ad reuelandum: secus si iussus a iudice. clxvj.
¶ Opiniones vulgares fecerunt honorem bartolo. ccxxxiij.
¶ Opinio erronea est dicere: q̄ non cadunt sub sigillo confessionis peccata de quibus penitēs emendare se non proponit. cciij.
¶ Occultum crimen alterius licet detegere ob iustā causaz sine restitutione fame. cxliij.

¶ De littera. P.

¶ Pacis inducende causa multa permittuntur: que alias non permitterentur. clxxxiij.
¶ Pacis vtilitates & fructus tunc cognoscūtur quādo deperditos cognoscim⁹. clxxv.
¶ Papa si denūciat debz primo moneri. xlj.
¶ Peccata occulta reuelanda sunt vbi spes est emendationis. cc.
¶ Peccatum preteritum de quo dolet penitēs. Sed abstinere non vult cadit sub sigillo confessionis. ccij.
¶ Peccatuz presens super futuro non cadit sub sigillo secundum alex. de ales. cciij.
Peccatū est voluntatis nō necessitatis. cix.
¶ Peccatum occultum alterius licet reuelare illi: qui potest prodesse & non obesse. Secus si alij quia teneretur ad fame restitutionem etiam si verū esset illud peccatū. clxix.
¶ Peccatum non dicitur occultum: quod plures sciunt. clxv.
¶ Peccans coram tribus: & ipsi illum accusant: non dicuntur illū diffamare. Sed ipse peccans seipsum diffamauit. clxvj.
¶ Peccatū occultū alieni⁹: quādo tendit in damnū alterius anteq̄ reuelet debz fieri cōparatio illius damni & fame peccatoris. lj.
¶ Persona quā ignoram⁹ nō possum⁹ dicere an peccet p ignorātiā vel p maliciā. lvij.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶ Perſona volens proximũ dãnificare duplici de cauſa debet manifeſtari iudici. c.
¶ Perſona occulta illiuſq̃ peccatum etiam occultũ: ſi dubiũ eſt an reuelari d̃beat vel nõ hõ hoc ſciẽs debet ponere i manu iudicis: ⁊ ſicut ille iudicauerit ſic faciat. ccxx.
¶ Perſona que vult inferre dãnũ proximo ſub ſecreto cõmiſſa debet iudici reuelari: nõ autẽ parti: cui eſt illud inferendũ. ccxxviij.
¶ Perplexitas eſt duplex vna iuris altera facti. cxj.
¶ Perplex⁹ q̃s eſſe nõ poteſt abſolute. cviij
¶ Perplexitas an ſit danda. cvj.
¶ Plura ſuadent in hoc caſu: vt crimen cõmittendum debeat reuelari. ccv.
¶ Prelati benefaciunt inquirentes de actibus alteri preiudicabilibus. cxciiij.
¶ Prelati eccleſie dicuntur: qui habent iuriſdictionem fori contentioſi. lxij.
¶ Prelat⁹ poteſt magis ꝑdeſſe q̃ ali⁹. lxiij.
¶ Prelati non poſſunt precipere inferiorib⁹ de his que interiora ſunt: vt illa ſibi reuelentur poſtq̃ probari non poſſunt. xvj.
¶ Proceſſus euangelice denũtiationis quomodo debeat fieri. xl.
¶ Promiſſio eſt ſeruanda duꝫ modo nõ ſit contra deum: ⁊ in alterius preiudiciũ. lxxxix
¶ Promotor fiſcalis official publicᵒ ẽ. xci.
¶ Promotor fiſcal' idẽ eſt q̃ d̃nũtiator. xciij
¶ Proditio nõ ẽ iuſti ſecreti detectio. cxxxv
¶ Proditor non eſt qui reuelat ſecretum ei qui poteſt prodeſſe ⁊ non obeſſe. cxxxv.
¶ Procurator cauſe põt eſſe teſtis i ipſa. Si ex ea nõ venit ſibi laus vel vitupiũ. clxxviij.

¶ De littera. R.

¶ Ratione ſtatuti ceſſante

ceſſat eius diſpoſitio. clxiij.
¶ Reuelare debet vaſſallus ei: qui poteſt ꝑdeſſe: ſi dñs eius vult aliquẽ occidere. xcj.
¶ Reuelare d̃bem⁹ delictũ alteri⁹ qñ agit̃ d̃ graui dãno alicui⁹ licet aga^t d̃ fama petõꝝ. lij

¶ De littera. S.

¶ Sacerdos ſciẽs aliquid

in confeſſione ⁊ per aliam viã: ſi neceſſitas iminear: vel vitati parat̃ ꝑiudiciũ tenet̃ illud reuelare nõ obſtãti quocũq̃ ſcãdalo. ccxlix.
¶ Sacerdos ꝑduct⁹ in teſtẽ tenet̃ dicere cõmiſſa ſibi ſub ſigillo confeſſiõis extra tamen confeſſionem. ccxxxiiij.
¶ Sacerdos aliter q̃ in confeſſione recipiẽs aliquid quaſi in cõfeſſione: poterit illud reuelare: vbi viderit expedire ad correctionẽ aliorum: ſecus ſi in confeſſione audiſſet. cxxxj.
¶ Sacerdos ſciẽs i cõfeſſiõe hereſiꝫ ſeminari aut ciuitatꝫ ꝑditionẽ vl' dãnũ q̃d faciet. ccix
¶ Sacerdos ſciẽs hereſiꝫ ſeminari dicet epõ vt vigilet ſuper gregem. ccxj.
¶ Sacerdos ſciẽs in cõfeſſiõe ꝑditionẽ ciuitatis debꝫ monere cuſtodes vt beñ cuſtodiãt. ccxij.
¶ Sacerdos ſciẽs in cõfeſſiõe cõſanguinitatẽ: ⁊ affinitatẽ in cõtrahẽtibus matrimonium quid faciet. ccxiij.
¶ Sacerdos põt petere cõſiliũ ſup facto habito i cõfeſſiõe illo q̃ reuellare poterit cũ cautela nõ habita reuelatiõe ad petõrẽ. ccxiiij.
¶ Sacerdos monẽdo paſtores ⁊ cuſtodes ciuitatis ſatis innuit ſe ſcire aliq̃d malũ in ciuitate. ccxv.
¶ Sacramẽto cõfeſſionis iniuria facit q̃ recipit aliq̃d ſub ſigillo cõfeſſionis quando nõ celebratur cõfeſſio. cxxxij.
¶ Secrũ cõfeſſiõis ẽ d̃ neceſſitate ſalutis. clvij
¶ Scandalum quid ſit. ccxxxvi.
¶ Scãdalũ ẽ duplex: actiuũ. ſ. ⁊ paſſiuũ. ccxxxvij.
¶ Scandalũ actiuũ poteſt eſſe ſine peccato eius qui ſcandalizatur. ccxxxviij.
Scandalũ paſſiuũ quid ſit. ccxxxix.
Scandali euitandi cauſa nõ debent omitti que ſunt de neceſſitate ſalutis. ccxl.
Scandali euitandi cauſa nõ erat ceſſanduꝫ a compulſione reuelationis ſecreti in hoc caſu: q: vt pꝫ in diſcurſu ſi aliq̃d ſcandalũ fuit illud erat paſſiuũ ⁊ nõ actiuũ ccxlj.
Scandali vitandi cauſa omittendũ eſt omne illud quod õmitti poteſt ſalua triplici veritate. ccxliij.
Scandali vitandi cauſa non debet quis peccare mortaliter. ccxliiij.
¶ Scandali euitãdi cauſa nõ debꝫ omitti veritas bone vitẽ. ccxlvij.
Scãdalũ euitãdũ ẽ niſi vitas ꝑclitetur. cclij
¶ Scãdali euitãdi cauſa nõ debꝫ falſitas ꝑ vitate dici: licet actus docẽdi poſſit ad temp⁹ ſuſpendi. ccliij.
¶ Scãdalo nõ obſtãti debet dare iudex vnicuiq̃ q̃d ſuum eſt. cclviij.
¶ Scãdali cauſa nõ ſunt occultãda illa: inq̃bus iminet periculum. cclxj.
¶ Scãdali euitãdi cauſa omittẽda ſunt illa q̃ ſine petõ mortali omitti poſſunt. cclxxiij.
¶ Scandali cauſa aliquid poteſt pretermitti de bono iuſticie. xix.
¶ Scandalum quid ſit. xx.
¶ Secretum reuelans vadit fraudulenter et illud tenens fidelis eſt. vj.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

¶ Secretum accipiens tacite paciſcitur cuȝ committente ne reuelet. vij.
¶ Secretū tenere eſt de iure naturali. viij.
¶ Secretum eſt ſeruandum ratione vnitatis: ꝛ comunis vtilitatis. ix.
▼ Secreti ꝛ confeſſionis ſigillū frangens crimen proditionis incurrit. xj.
Secretū ē ſiue materia ſit talis ſiue in iugaꝛ.
▼ Secretū ſeruare tenetur quis de lege (xij.
¶ Secreti ſigillū ē de iure diui (nature. xiij.
no ſicut ſigillū cōfeſſionis. xiiij.
▼ Secretū qḋ probari nō poteſt teneꝛ quis celare ſub pena peccati mortalis. xv.
▼ Secretos actus inquirētes prelati peccāt damnabiliter. xvij.
Secretū ſi ē reuelādū pſona reuelari nō dȝ
¶ Secretū cōfeſſionis nullo modo (xviij
reuelari dȝ: etiā ſi ſacerdos producatur in
▼ Secretū tēdens in corruptio (teſtē. xxj.
nē multitudinis vl' graue damnū alteri⁹ reuelandū eſt teſtificādo vl' denūciādo. xxij.
▼ Secretū nō tēdēs in p̄iudiciū. alterius qḋ nō debȝ reuelare etiā ex mādato iudicis. xxiij
▼ Secretū p̄iudiciale reuelādo teſtificando vel denūciādo infamia nō p̄cedente. xxv.
¶ Secretū alteri preiudiciale reuelanduȝ ē iudici precipienti. lxx.
▼ Secretū pādi debȝ p̄lato precipiēti. etiā ſi p̄miſſuȝ fuiſſet nō reuelari. lxxj
▼ Secretū nō p̄iudiciale non debȝ reuelari etiā prelato precipienti. lxxij.
¶ Secretū p̄iudiciale nō debet recipi ꝛ receptū debȝ reuelari: lxxv.
¶ Secretū ſi qs p̄miſerit tenere ſub iuramēto: cōtra v̄itatē ꝛ obediētiā teñre nō obligaꝛ.
¶ Secretū comiſſuȝ ſacerdoti ſub (lxxvj.
ſigillo cōfeſſionis extra tū cōfeſſionē reuelādū eſt ſi in teſtem producatur. lxxxiij.
¶ Secretū illiciti cōſilij reuelari poteſt obſtanti iuramento. lxxxvj.
¶ Secretū cōmiſſuȝ intelligitur de honeſto non de alteri nociuo. lxxxvij.
▼ Secretum licet ſit de iure naturali tñ quō tenendū eſt declaratur. ciiij.
¶ Secretum non eſt ſeruanduȝ extante p̄iudicio tertij. cxxviij.
▼ Secretum non eſt tenēdum pro repellenda alterius iniuria. cxxix.
¶ Secreti detectio ſi eſt neceſſaria ſaluti vel indemnitati aliorum non eſt materia ſecreti vel iuramenti de celando. cxxx.
▼ Secretum eſt de iure naturali: qñ cōcurrit debita materia. cxxxiij.
▼ Secretum non debȝ reuelari quando in eo non eſt preiudicium tertij. cxxxvij.
▼ Secretum ſimplex multum differt a ſecreto confeſſionis. cxxxvij.
▼ Secretū ſimplex reſerari pōt in caſu alteri p̄iudicabili ꝛ in crimine hereſis ꝛ leſe maieſtatis. cxl.
▼ Secretū licet ſit de iure naturali (tis. cxl.
tamen hȝ exceptioneȝ p̄pter maiorē rōnem eiuſdem iuris naturalis. cxlj.
¶ Secreta alteri p̄iudicabilia īquirēda ſunt
▼ Secretū nō eſt tenēdū: (p̄iudicē. cxlij.
ſi multa mala oriri poſſunt ex ei⁹ retētione.
▼ Secretū ſimplex ꝛ ſecretū cōfeſ (cxlvj.
ſionis non eſt per omnia equiparanꝛ. cliij.
▼ Secretū ſimplex vl' cōe reuelaꝛ qñ ex iuſticia ad aliō ſeruādū ē obligat⁹ illō sciēs. cliiij.
▼ Secretū cōfeſſiōis nullo caſu dȝ infrīgi.
¶ Secretū cōmune ſiue ſimplex: q̄re (clv.
magis pōt reuelari q̄ȝ ſecretum confeſſionis cum vtrumq̄ ſit de iure nature. clvj.
▼ Secretum confeſſionis tenere ſub maiori obligatiōe cadit: q̄ȝ ſecretū ſimplex. clviij.
¶ Secretū confeſſionis eſt alterius ratiōis q̄ȝ ſecretum ſimplex: clix.
¶ Secretū ſimplex pōt reuelari non ſolū in crimine hereſis ꝛ leſe maieſtatis: ſed etiā quādo tendit in graue damnū alterius. clx.
▼ Secreti preiudicialis reuelatio non impedit recurſum ad ſuperiorem. clxj.
Secreti reuelatio nō dat occaſionē mentiēdi ſec⁹ eſſet in ſecreti cōfeſſiōis reuelatiōe. clxij.
¶ Secretum de crimine cōmiſſo reuelaꝛ ad effectū punitionis: de cōmittendo ad impediendū ne committatur. clxxxvij.
¶ Secretū ita dȝ ſeruari niſi aliꝛ cogat obediētia: dānatio innocētis: vel alis. clxxxvij.
¶ Secretū promiſſuȝ d nō reuelādo nō obligat promittētē in caſu quo aliquis innocēs damnaretur vel neceſſe eſſet mentiri: vel graue ſcandalum oriri. clxxxix.
¶ Secretum promiſſum multū deffert a ſecreto confeſſionis. cxc.
▼ Secretū confeſſionis ꝛ ſecretum ſimplex ſe habent vt ſuperius ꝛ inferius. ccviij.
¶ Si in ſecreti reuelatione non poſſet perſona reuelari: non eſſet differentia inter confeſſionis ꝛ ſecreti ſigillum. ccxvj.
¶ Sanctus Thomas nō debuit facere bimēbrem diſtinctionē in p̄cedenti materia ſcōm intentum aliquorum. ccxvij.
▼ In ſecreti reuelatiōe debȝ etiaȝ perſona reuelari: ſi ſciens in teſtē producatur. ccxviij.
▼ Secreta perſona in cauſa p̄iudicabili ſi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nõ reuelet̃ur periculũ maximum eſt. ccxxvi.
Secretũ comiſſuz ſub ſigillo cõfeſſiõis extra cõfeſſionẽ nõ debz recipi: ſi tñ recipiat̃ te (nẽdũ eſt. ccxxx.
Inter comiſſuz ſub ſimplici ſecreto ⁊ ſub ſigillo cõfeſſionis extra cõfeſſionem eſt aliqua differentia. ccxxxii.
Sigillũ cõfeſſionis nullo caſu eſt reſerandum: etiam ob crimen hereſis. ccxxxix.
Sigillum ſecreti differt a ſigillo ꝯfeſſionis. (lxxiiii

De littera. T.

Teſtis non debet reuelare ea que ſibi ſub ſecreto ſunt comiſſa. x.
Teſtis tenetur ad teſtificãdũ etiã ſi nõ req̃rat̃ ꝑ liberãdo homĩe ab iniuſta morte. xxiiii
Teſtis interrogatur ſecũdũ ordinẽ iuris: q̃ñ inquiſitionẽ precedit infamia. xxix.
Teſtis tenetur dicere veritatẽ de his q̃ ſibi ſunt comiſſa ſub ſigillo cõfeſſionis extra tamen cõfeſſionem. lxxvii.
Teſtis ſciẽs aliq̃d in ſecreto alteri ꝑiudicabili tenet̃ illo reuelare iudici ꝑcipiẽti. lxxxii.
Liberare hominẽ ab iniuſta morte vel iniquo dãno: quis tenetur etiã ſi teſtimoniũ eiꝰ non requiratur. cxci.
Teſtis debet teſtificare de facto: tẽpore et loco et perſonis. ccxix.
Teſtis nõ tenetur probare q̃ deponit clxxx.
Teſtes poteſt recipe iudex nullo inſtãte in cauſa criminali. clxxxi.
Teſtes liberi homines in cauſis criminalibus nõ ſupponũtur torturis regulã. clxxxii.
Timẽti offendi poteſt iudex facere: vt ꝓſtetur cautio de non offendendo. lxvii.
Theologo eſt turpe: ſi dicat aliquid eſſe in biblia: et non inuenit. ciii.

De littera. V.

Viam ferro aperit qui ꝑ contraria procedit. cii.
Verbum euangelicuz dic eccleſie intelligitur. i. dic prelato. lxi.
Verbum dic eccleſie intelligitur. i. ad forum eccleſiaſticum reccurrere. lxix.
Veritas ẽ triplex. bone vite: doctrĩe ⁊ iuſticie
Veritatem tacere eſt peccatum (ccxlii. mortale in iudice ⁊ teſte. ccxlviii.
Veritatis proditores qui ſĩt. ccliiii.
Ad veritatẽ iuſticie q̃ pertineant. cclv.
Veritas iuſticie in iure poſitiuo et diſpenſabili: poteſt omitti propter ſcandalũ. cclvii.
Veritas iuſticie nõ eſt omittẽda ꝓpter ſcã (dalũ. cclx.
Vitã corporalem etiam virtuoſi duplici de cauſa amant. cxiii.

Finis Repertorii.

Explicit ad laudem dei eiuſqz intemerate genitricis Marie ⁊ virginis tractatus ſeu queſtio de ſecreto: quãdo debeat aut non debeat reuelari. Una cum eiuſdem vtiliſſimo repertorio. Edita per clariſſimum iuris vtriuſqz conſultum dominum Arnaldum Albertinum: tunc canonicum eccleſie Maioricenſis: nunc vero Epiſcopum Pattenſem inquiſitoremqz regni Valentini. Impreſſa Valẽtie induſtria probi viri Franciſci Romani chalchographi Valẽtini. Anno a virgineo partu. Milleſimo quingenteſimo triceſimo quarto.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura